

88.

Aantekeningen, november 2022 – januari 2023

Pieter Wisse

88.1

Graag bevestig ik jouw associatie van “zonder eigenschappen” volgens Robert Musil's **De man zonder eigenschappen** met wat ik opper als nul-identiteit. Maar op dat idee, van nul-identiteit, dus, was ook Musil (1880-1942) nog niet gekomen. Althans, bij mijn weten niet en ik heb er enig onderzoek naar gedaan. Opgeleid als exacte wetenschapper en beïnvloed door werk van Ernst Mach (1838-1916) zocht Musil aanvankelijk naar, zeg maar, logische duiding van variëteit. Nota bene, überhaupt erkenning van relativiteit, variëteit e.d. was destijds revolutionair. Zo borduurde Albert Einstein (1879-1955) natuurkundig baanbrekend op Machs relativiteitstheorie voort.

Omdat Musil dekkende formalisering kennelijk voor onmogelijk ging houden, stapte hij spoedig over naar literatuur als middel. Op die manier ‘vond’ hij evenmin waarnaar hij zocht, herstel, waarnaar hij dacht te zoeken, maar anders had hij dat boek nooit geschreven.

Als je je verveelt, kan je voor nadere toelichting terecht bij nogal wat aantekeningen waarmee ik achtereenvolgens, eh, verslag van mijn onderzoek – tot dusver? – naar Musil's – tja, gebrek aan stelselmatig logisch – idee enzovoort: [64.25](#), [64.28](#), [64.46](#), [64.48](#), [64.49](#), [70.21](#), [70.73](#), [74.6](#), [77.51](#), [77.70](#), [79.27](#), [79.29](#), [79.33](#), [79.67](#), [83.40](#), [84.36](#) en [84.43](#). Je komt her en der wel duitstalige citaten tegen.

88.2

Hoe is de beoogde beheervoorziening voor leidinggevend en waarmee ze aan hun medewerkers toegekende autorisaties kunnen nagaan en eventuele wijzigingen aangeven, van meet af aan zoveel mogelijk erop gericht onderdeel te gaan vormen in wat een ooit noodzakelijkerwijs stelselmatig ingericht moet zijn? Hier volgt een korte schets van positionering volgens ruimer verband.

Ik begin te vermoeden waarom ik de **Baseline Informatiebeveiliging Overheid** (BIO) nogal, eh, onoverzichtelijk vind. Dat document, zo staat er meteen in de openingszin ervan,

is geheel gestructureerd volgens NEN-ISO/IEC 27001:2017, bijlage A en NEN-ISO/IEC 27002:2017.

De twee zinnen erna luiden dat

[h]et Forum Standaardisatie [...] deze normen opgenomen [heeft] in de ‘pas toe-of-leg uit’- lijst met verplichte standaarden voor de publieke sector [...]. Dit betekent dat de overheid deze normen toepast tenzij er expliciet geformuleerde redenen zijn om dat niet te doen.

Volgens FS betreft de ene norm “richtlijnen en principes voor informatiebeveiliging” (NEN-ISO/IEC 27002), terwijl de andere een “managementsysteem voor informatiebeveiliging” (NEN-ISO/IEC 27001) biedt. Overigens zijn beide normen géén zgn open source. Hoewel Forum Standaardisatie (FS), zie ook zijn website,

helpt [...] door open standaarden te toetsen en voor te schrijven aan publieke organisatie,

tja, wat doen die nota bene niet vrij raadpleegbare normen dan op zo'n standaardenlijst van Forum Standaardisatie (FS)?

Ik heb er dus géén inzage in, maar het lijkt mij redelijk om te veronderstellen dat ene norm mikt op beveiliging van, zeg maar, objecten van informatie(verwerking) zèlf. De andere norm is er dan als het ware aan toegevoegd, zeg ook maar als metanorm, om aan te geven wie er wat aan geacht wordt te doen.

Dat onderscheid komt in BIO niet tot uitdrukking. Als

beschrij[ving van] de invulling van de NEN-ISO/IEC 27001:2017 en de NEN-ISO/IEC 27002:2017 voor de overheid

staat alles klakkeloos àchter elkaar met nota bene voorrang voor bestuurlijke maatregelen. Die omgekeerde volgorde helpt uiteraard niet ter verduidelijking van wèlke informatie(verwerkings)objecten – extra – beveiliging verdienen. Dus ook niet waaròm dat nodig is resp. hoe dat dan (niet) moet.

Inmiddels meen ik door te hebben dat objecten die voor beveiliging in aanmerking komen, volgens BIO bedrijfsmiddelen heten. Volgens de nummering van beveiligingsmaatregelen die in BIO is aangehouden, dekt nr 8.1.1 voorbereidend het

[i]nventariseren van bedrijfsmiddelen[:] Informatie, andere bedrijfsmiddelen die samenhangen met informatie en informatieverwerkende faciliteiten behoren te worden geïdentificeerd, en van deze bedrijfsmiddelen behoort een inventaris te worden opgesteld en onderhouden

Een aparte maatregel, te weten met nr 8.1.2, veronderstelt

[e]igendom van bedrijfsmiddelen[:] Bedrijfsmiddelen die in het inventarisoverzicht worden bijgehouden, behoren een eigenaar te hebben.

Ik neem aan dat ermee bedoeld is dat 'op' de lijst ad 8.1.1 bij elk bedrijfsmiddel minstens de eigenaar vermeld staat (en blijkbaar geldt als zodanig iemand die volgens BIO ook wel proceseigenaar heet). Vanwege het verplichte karakter van beide ISO/NEN-normen zou zo'n inventaris inmiddels opgesteld moeten zijn en bijgehouden worden. Hoe zit het er mee? Wie de "beschrijving van de invulling" volgt die BIO biedt, komt volgens mij dus niet verder, integendeel. Zelfs maar de minste aanwijzing voor opzet (lees ook: structuur resp. "invulling") van zo'n inventaris ontbreekt. Daar wordt op z'n BIO's véél te simplistisch over gedacht. Intussen raakt zo wèl enigszins begrijpelijk wat maatregel met nr 9.2.5 inhoudt. Die mikt op

[b]eoordeling van toegangsrechten van gebruikers[:] Eigenaren van bedrijfsmiddelen behoren toegangsrechten van gebruikers regelmatig te beoordelen.

In het **Voorwoord** staat echter, met BBN als afkorting van basisbeveiligingsniveau:

Per bedrijfsproces bepaalt het lijnmanagement het BBN.

Tja, wat is het verband tussen bedrijfsmiddelen en bedrijfsprocessen? Ik zou zeggen dat zo'n niveau pas eenduidig valt aan te geven – en ik volg hier toch nog maar even de m.i. verwarrende BIO-terminologie – per bedrijfsmiddel in de context van een bedrijfsproces. Eenzelfde middel kan immers in/voor verschillende processen worden benut.

Hoe dan ook moet beveiliging op één van drie van zulke niveaus geregeld zijn. Een hoger – genummerd – niveau vergt sterkere beveiliging, waarbij maatregelen voor een hoger niveau tevens de maatregelen voor (het) lagere niveau(s) omvat. Volgens BIO moeten eigenaren jaarlijks "toegangsrechten van gebruikers [...] beoordelen" als

het gaat om, tja, om wàt precies? Bedrijfsprocessen? Hmm, dat klopt dus niet. Hoe dan ook vergt beveiligingsniveau 1 volgens BIO jaarlijkse beoordeling door eigenaren. Voor niveau 2 is dat halfjaarlijks (en voor niveau 3, het hoogste, kan ik daar zo gauw geen termijn ontdekken).

Maar het lijkt mij allemaal – dus – wat samengestelder dan BIO doet voorkomen. Want uitgaande van een middel-in-proces zijn er m.i. óók situationele hoedanigheden (lees o.a. ook: organisatorische functies) waarvoor dàt middel de deelnemers in die hoedanigheid (lees ook: personages) dient als hulpmiddel (lees ook: rekwisiet). Mede afhankelijk van de resp. (basis)beveiligingsniveaus van toegekende rekwisieten kan aan de desbetreffende situationele hoedanigheid – zoiets als – een vertrouwelijkheidsniveau worden gehecht. Daarmee moet dan zoiets als het betrouwbaarheidsniveau van een persoon stroken om ‘in’ die situationele hoedanigheid aangesteld te – kunnen – worden.

Kortom, samenhangend (!) zijn er diverse beoordelingen aan de orde. Zonder precisering van verband zoals ik probeer te schetsen besteedt BIO onder de noemer van “veilig personeel” overigens wel degelijk aandacht aan

[w]aarborgen dat medewerkers en contractanten hun verantwoordelijkheden begrijpen en geschikt zijn voor de rollen waarvoor zij in aanmerking komen.

Zo wijst maatregel nr 7.1.1 op de noodzaak van

[s]creening[:] Verificatie van de achtergrond van alle kandidaten voor een dienstverband behoort te worden uitgevoerd in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving en ethische overwegingen en behoort in verhouding te staan tot de bedrijfseisen, de classificatie van de informatie waartoe toegang wordt verleend en [in verhouding tot] de vastgestelde risico's te zijn.

Als verantwoordelijke functionaris verwijst BIO wederom naar proceseigenaar, daar doorgaans verondersteld als de lijnmanager in kwestie. Klopt, in zowat omgekeerde richting als nr 9.2.5 lijkt aan te geven, kan het “beoordelen [van] toegangsrechten van gebruikers” mbv de informatieronde daarom uitgaan van wie als leidinggevenden gelden. Er is immers informatie beschikbaar over welke medewerkers iemand als leidinggevende verantwoordelijk is. En er is informatie beschikbaar over welke gebruikersaccounts iemand heeft, met per account haar/zijn gebruikersrollen. Relevante bestanden aansluiten op de informatieronde en daaruit is dan tevens voor een bepaalde leidinggevende functionaris een passend overzicht samen te stellen. Ontbreken soms medewerkers? En/of staan daarentegen personen – nog – vermeld als medewerker waarvan z/hij echter geen leidinggevende – meer – is? Zijn de gebruikersrollen van een medewerker – nog – wel in overeenstemming met haar/zijn organisatorische functies?

Om opbouwend alweer dichterbij beoordeling zoals bedoeld met BIO-maatregel nr 9.2.5 te komen, en in dit stadium speculeer ik er nog maar wat op los, vergt 1. een inventaris bedoeld met BIO-maatregel 8.1.1 (maar dan stelselmatig gestructureerd). Voor elk, zeg maar, element dat in die inventaris opgenomen is, moet dan enerzijds 2. een (basis)beveiligingsniveau zijn aangegeven; nota bene, dat kan noodzaken tot zeer gedetailleerde informatieobjecten. O.a. mede afgeleid van wat er aan rekwisieten met hun resp. BBNs toegekend is aan een situationele hoedanigheid moet er 3. een vertrouwelijkheidsniveau dáárvan worden vastgesteld. Hoe? Ik heb geen idee. Telt voor de ‘gehele’ situationele hoedanigheid wellicht het middel-in-proces met het hoogste BBN dat als rekwisiet geldt? Zou kunnen. Anderzijds 4. moet per persoon een betrouwbaarheidsniveau oid aangegeven zijn voor

vergelijkingen direct met vertrouwelijkheidsniveau van situationele hoedanigheden en via dat vertrouwelijkheidsniveau indirect met (basis)beveiligingsniveau van middelen-in-proces (lees ook: voorzieningen).

Er zit dus nogal wat vast aan het – kunnen – “beoordelen [van] toegangsrechten van gebruikers.” Onder de noemer van stelselmatig autorisatiebeheer proberen we er greep op te krijgen. Maar met de informatieronde is inderdaad op zeer korte termijn reeds facilitering van leidinggevendens mogelijk, te weten allereerst om na te gaan of hun medewerkers wat hun aanstelling(en) betreft terecht kunnen beschikken over bepaalde voorzieningen. Dat kan inderdaad heel praktisch snel leiden tot alweer een belangrijke verbetering van informatiebeveiliging. Wie weet valt er op die termijn meteen ‘iets,’ zij het grofweg, aan/met zgn beveiligingsniveaus (lees ook: rubricering) te doen.

Goed, een leidinggevende krijgt de beschikking over zo’n overzicht. Maar wat dan? Gelet op de verplichte periodiciteit van beoordeling moet worden bijgehouden wanneer z/hij er de beschikking over kreeg. Dat maakt attendering mogelijk, bijvoorbeeld indien het verstrijken van een beoordelingstermijn nadert. Het opstellen van bedoelde overzichten moet dus onderdeel van een beheervoorziening zijn.

Ja, op haar beurt is die voorziening – en wellicht is ontleding ervan noodzakelijk – object van informatiebeveiliging. Er maken echter meerdere leidinggevende functionarissen gebruik van. Rara, wie is dan de proceseigenaar? Ik geef maar weer een voorbeeld dat een ‘platte’ lijst van proceseigenaren die verantwoordelijk zijn voor bedrijfsprocessen die gelijk zijn aan bedrijfsmiddelen die gelijk zijn aan informatiesystemen niet voldoet als stelselmatig – ook – voor informatiebeveiliging bruikbare structurering van informatie(verwerkings)objecten. Onderzoek daarnaar inclusief ontwerp ervan is een kwestie van wat langere termijn. Nogmaals, daarvoor dient stelselmatig autorisatiebeheer als noemer, terwijl we intussen stapsgewijs met de informatieronde al aardig die richting op kunnen draaien.

88.3

Voor autorisatieoverzicht(en) is dankzij aansluiting van de verschillende autorisatiebestanden op de informatieronde bekend wie van een zgn toepassing, of via Active Directory van een groep toepassingen, de houders van (toepassings)accounts zijn. En per account is dan – dus per houder ervan – bekend welke rol(len) z/hij als zodanig heeft.

Klopt mijn redenering tot zo ver?

Zo nee, hoe zit het dan wèl?

Zo ja, kan je vervolgens ook al nagaan wèlke, zeg maar, nadere voorzieningen per rol beschikbaar zijn? Ik vraag dat, omdat we dan al met de eerste opzet via de informatieronde alvast ‘iets’ extra’s met classificatie voor informatiebeveiliging kunnen toevoegen. Anders moeten we m.i. vooralsnog een toepassing-als-geheel voorzien van zo’n rubricering (en dat lijkt mij wel èrg grofmazig).

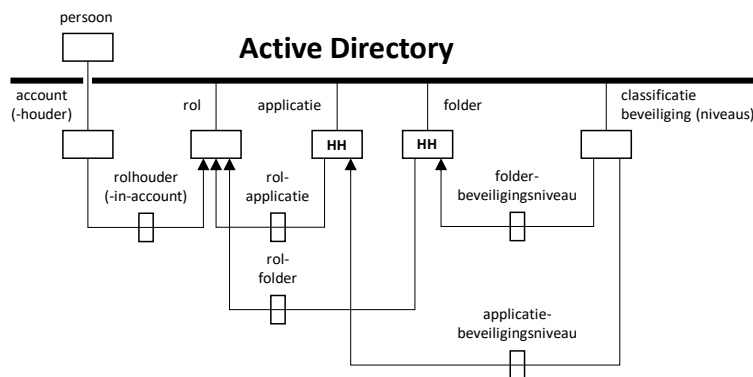
88.4

Dank je wel voor antwoord(en). Wat “koppeling van de oude applicaties met een persoon” betreft, dat is m.i. naar zijn aard dezelfde opgave als ordening van verschillende verspreid opgegeven debiteuren ‘onder’ één debiteur. Een kwestie van opschonen, dus, ditmaal van gebruikers annex houders-van-accounts. En vervolgens ook bijhouden, uiteraard. Toch?

Dan heb ik nog wat – verdere – vragen.

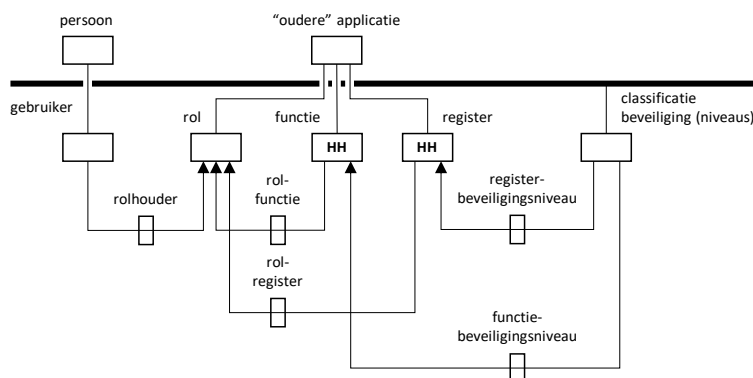
Zijn, voor zover je weet, “applicaties en folders [... volgens] Active Directory” elk voorzien van aanduiding van een zgn beveiligingsniveau (nog ervan afgezien wat zulke niveaus ‘betekenen’)? Zo ja, hoe zit dat met de hiërarchie van folders? En, nog steeds zo ja, kennen applicaties daar een nadere indeling om toekenning van beveiligingsniveau te – kunnen – differentiëren?

En is het dan via haar/zijn account(s) dat een persoon (een) gebruikersrol(len) heeft. En vervolgens via zo’n rol kan beschikken over, zeg maar, rol(deel)applicaties resp. rol(deel)folders? Zie figuur 1 voor mijn poging tot samenvatting.

figuur 1

Voor “oudere applicaties” geldt dat toegang(s)recht(en) afzonderlijk geregeld zijn, dwz per applicatie. En omdat ze ... oud zijn, zo geef je aan, “moet [je] per applicatie uitpluizen wat de rollen en rechten zijn en wat het bijbehorende beveiligingsniveau daarvan is.” Zoveel mogelijk vergelijkbaar met zoals ik mij – vooralsnog – voorstel dat e.e.a, met Active Directory geregeld is, heb ik met figuur 2 geprobeerd om samenhang pèr, “oudere,” dus, applicatie te schetsen. Ik heb daarvoor ook de aanduiding met folder vervangen door aanduiding met register; ik ga ervan uit dat “oudere applicaties” hun resp. register(s) exclusief omvatten. En dus telkens de ene applicatie telt (programmatuur)functies.

figuur 2

Of er iets van klopt? :-) Ajb, jij mag, herstel, moet het zeggen.

88.5

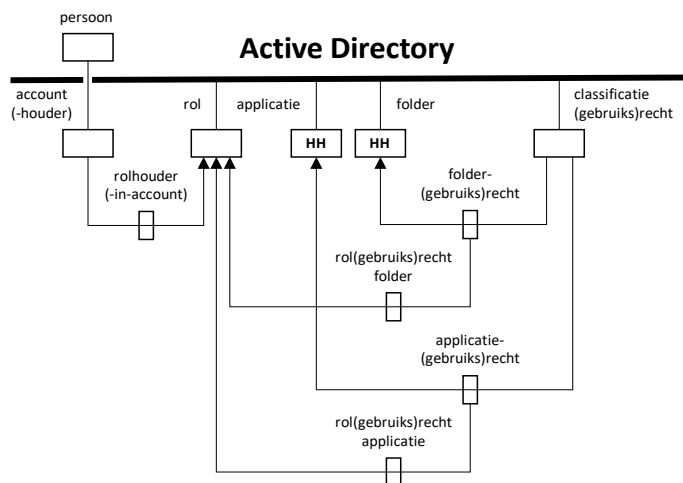
Als reactie op jullie opmerkingen pas ik de eerdere figuren 1 en 2 aan.

Het is inderdaad onzin om een – schatting van een mate van – risico gelijk te stellen

aan – aanwijzing van een niveau voor – beveiliging. Er zijn doorgaans allerlei risico's ... aanwijsbaar. Af- en overweging van het relevant geachte veelvoud leidt tot beveiligingsmaatregelen, meestal ook meervoudig.

Zo zou je allereerst de indeling à la Active Directory volgens applicaties en folders tevens als een beveiligingsmaatregel kunnen opvatten. Want – pas – op die indeling kan als verdere beveiligingsmaatregel differentiële toekenning van zgn rechten geënt zijn.

Opzettelijk opperde ik onder de noemer van zowel Active Directory (AD) als “oudere” applicaties dat er in een classificatie van beveiligingsniveaus is voorzien, enzovoort. Hoe ver kunnen we reeds dankzij de informatieronde komen, dacht ik, met aansluiting van autorisatiebestanden? Niet zo ver, dus. Zoals jullie prompt aangaven, houdt dat bij met gauw op, omdat “de lees of wijzigrechten [...] het enige [is] wat je weet over het beveiligingsniveau.” Zoiets als onderliggende waardering van risico's staat nergens geregistreerd. En dat gaat dan over folders. Voor een applicatie lijken de rechten mij nog beperkter geclassificeerd: wèl of géén gebruik. Stellig mis ik nog steeds e.e.a. – en graag verneem ik wederom wat ik fout duid – maar ik kom in elk geval met een gewijzigde figuur 1.

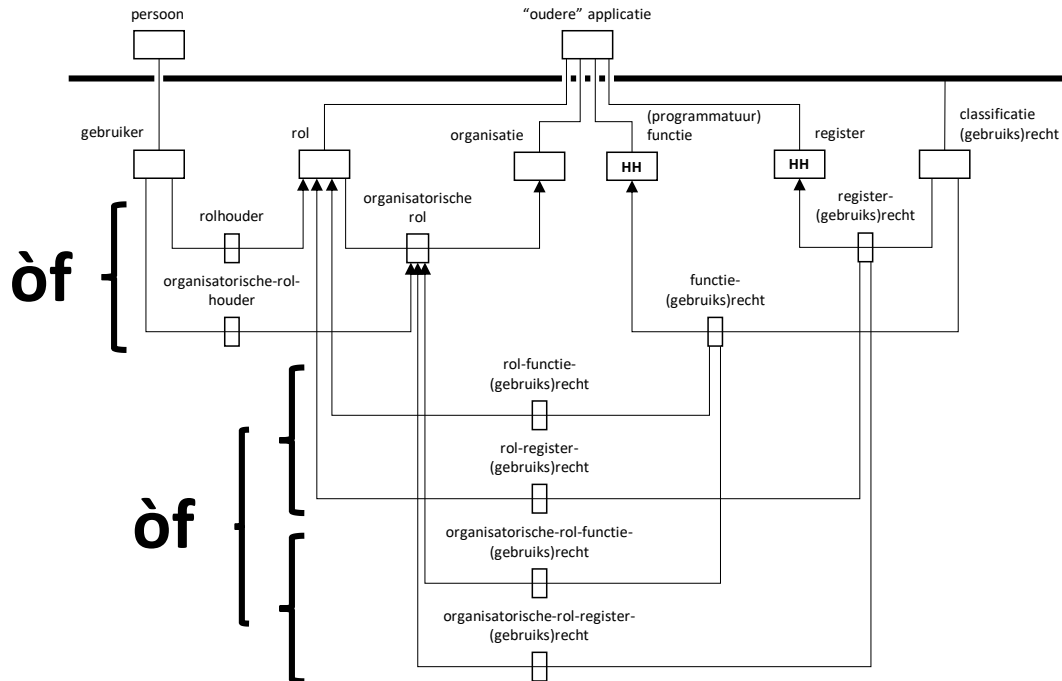
figuur 1 (gewijzigd)

Verder begrijp ik dat voor sommige applicaties resp. folders rechten aan een rol gekoppeld zijn, terwijl voor andere applicaties/folders daarvoor de combinatie van rol en organisatie geldt, precies, zeg algemener ook situationele hoedanigheid. Komt die variëteit – ook – voor binnen het bereik van AD? Zo nee, is daar alleen rol aanknopingspunt voor rechten, of rol en organisatie samen?

Voor “oudere” applicaties bestaat dat verschil blijkbaar hoe dan ook. Dat heb ik in de gewijzigde figuur 2 proberen te schetsen. Een persoon is als gebruiker of een rolhouder of een organisatorische-rolhouder; dienovereenkomstig zijn (gebruiks)rechten volgens of rol of organisatorische rol ingedeeld.

Voorts zouden er folders zijn die – als register(s) – geen deel uitmaken van één van de “oudere” applicaties, maar evenmin onder AD-beheer vallen. Zo ja, dan stel ik voor ze als “oudere” folders te bestempelen, waarvoor dan een sterk gestripte versie van figuur 2 als model kan dienen.

Ik kijk wederom naar reacties uit.

figuur 2 (gewijzigd)

88.6

Als informatica hetzelfde is als, op z'n engels uitgedrukt, software engineering, vooruit, dan ben ik het eens met de kenschets van Edsger Dijkstra (1930-2002) als **Filosoof van de informatica**. Zo luidt de titel van een artikel van Bennie Mols nav het verschijnen van een bundel opstellen gewijd aan "his life, work, and legacy." Een filosoof van de informatiekunde was Dijkstra m.i. echter zeker niet, laat staan dat hij informatica vooral zag als maakdiscipline in relatie tot informatiekunde als ontwerpdiscipline.

Ik vind informatiekunde met voorrang tekenleer, zeg ook semiotiek. Nogmaals, zo'n filosoof was Dijkstra dus niet. Maar ook als programmeurtheoreticus miste hij de schaalvergroting waarmee informatica moet rekenen, althans, die indruk had ik opgedaan uit enkele van zijn opstellen. Zowel complimenteaus als kritisch aan zijn adres schreef ik er in 1996 zèlf [Van Dijkstra naar informatiearchitect: nieuw perspectief voor kwaliteit](#) over. Voor hoe ik overigens in die tijd zèlf dacht over – gebrek aan – filosofie van de informatiekunde, verwijs ik naar mijn opstel [Filosofie van de informatiekunde zoekt beschermheer](#) (1995).

Wat het bereik van Dijkstra's bijdragen betreft, nota bene, ook mijn schatting van relevante schaal schoot destijds tekort. Hoewel ik met wat ik later [Metapatroon](#) ben gaan noemen eerder in 1991 een grenzeloos bemeten methode voor zgn conceptueel modelleren ontwierp, zie [Multicontextueel paradigma voor objectgerichtheid: naar de vijfde objectvorm voor flexibiliteit van informatievoorziening](#), hield ik het desondanks nog op organisatie als referentiekader voor totale informatievoorziening; enkele jaren later besepte ik dat het 'open' op maatschappelijke schaal om informatieverkeer gaat.

Mols laat in zijn artikel o.a. Felienne Hermans, naar verluidt hoogleraar computer science education aan de Vrije universiteit, Amsterdam, aan het woord. Zij is

blijkbaar evenmin informatiekundige, maar beseft onder de noemer van informatica inmiddels wèl dat

wat het maken van software nu echt moeilijk maakt [...] mensendingen [zijn]: samenwerken, documenteren, veranderende eisen en een veranderende wereld. Mensen die dat interessant vonden, zijn door de Dijkstra's van toen uit het veld gedreven met zijn rigide denkwijze en vaak botte manier van communiceren. [NRC, 5 november 2022, katern **Wetenschap**, pp. 12-13]

Dan drukte ik mij destijds vriendelijker uit, maar zij heeft helaas gelijk dat bemoeienissen door ict-ers doorgaans mank gaan, nog steeds, aan een beperkende fixatie die mede door Dijkstra's toedoen geïdealiseerd geraakt is. Overigens lijkt Hermans zich op haar beurt evenmin voorbij informatica volgens informatiekunde enzovoort te oriënteren. Tja, je kunt programmeren tot je een ons weegt, maar zonder rekening met veranderlijke betekenisvariëteit te houden wordt het op stelselschaal nooit wat. Ik vermoed dat Dijkstra daar zelfs helemaal géén idee van had. Over waarvan Hermans m.i. kennelijk nog geen idee heeft, schreef ik [aantekening 78.52](#).

88.7

Ik weet het, dat is mijn afwijking, maar ik heb, met excuus, behoefte aan wat principiëler begrip. Uit mijn vragen over hoe het zit met informatieverkeer tussen rechtbanken over procedures onder de noemer van effectenlease, begrijp ik dat vooral ook jij er nog ... vragen over hebt. Maar zolang voldoende inzicht ontbreekt, valt er uiteraard geen redelijk voorstel te bedenken resp. offerte op te stellen voor een digitaal hulpmiddel ter facilitering van bedoeld verkeer. Hierbij geef ik graag enkele van mijn overwegingen door.

Tot dusver begreep ik dat er talloze eisers zijn die ooit procedures aangespannen hebben om schadevergoeding voor zgn woekerpolissen te verkrijgen. Zij hebben dat bij rechtbanken verspreid over het land gedaan.

Tussenvraag: Komen er nog steeds procedures bij?

Omdat het allemaal dezelfde gedaagde betreft en kwalitatief telkens vrijwel dezelfde eis is gesteld, 'is' er besloten om alle effectenlease-zaken verder door de rechtbank Amsterdam te laten behandelen. Toch?

Tussenvragen: Wanneer de Amsterdamse rechtbank inderdaad dergelijke zaken allemaal, eh, overneemt en onder die specifiek gecreëerde noemer inclusief zaken die bij haarzelf zijn – en nog worden? – aangebracht, wat blijft **precies** de bemoeienis van de resp. rechtbanken ermee waar de zaken oorspronkelijk aangebracht zijn?

Loopt er, ik noem dat maar even, inhoudelijk soms nog 'iets' van de procedure via die rechtbank? Of is het 'slechts' dat die rechtbank ... recht heeft en houdt op financiële vergoeding, zeg oneerbiedig ook maar op zoiets als vindersloon? Of? Voor een voorziening voor optimale facilitering moet dat in detail duidelijk zijn.

Mijn indruk is dat de administratieve ondersteuning, ook oneerbiedig gezegd met mijn verontschuldiging ervoor, nogal klakkeloos 'gevestigde praktijk' volgt. Zijn er überhaupt regels voor – gevolgen van – overheveling van een zaak van de ene naar een andere rechtbank? Het gaat hier toch om zulke, vooruit, overheveling? Of begrijp ik er echt nog niets van?

Ik meen verder te begrijpen dat onder de specifiek ervoor gecreëerde noemer de Amsterdamse rechtbank weliswaar de behandeling van desbetreffende zaken voortzet, maar dat de resp. oorspronkelijke rechtbanken (inclusief de Amsterdamse) gelet op hun aanhoudende belang(en) er bij – maar, nogmaals, welke precies? –

zoiets als een schaduwadministratie van de oorspronkelijk bij hèn aangebrachte zaken blijven bijhouden. Blijkbaar niet volledig, maar gedeeltelijk.

Tussenvraag: Omdat ze er inhoudelijk niets meer aan doen?

In termen van informatieverkeer gaat er per zaak voor overheveling ervan eenmalig de voor dat ogenblik complete zaakinformatie van de rechtbank in kwestie náár de rechtbank Amsterdam.

Het vèrdere verkeer van informatie over een zaak verloopt ná overheveling echter **allemaal** in òmgekeerde richting, dwz van de rechtbank Amsterdam náár de rechtbank waarvandaan de zaak ooit voor verdere behandeling is overgeheveld. Blijkbaar wil – moet? – elke rechtbank frequent op de hoogte gehouden blijven van wat er eventueel veranderd is, althans, aangaande het voor haar nog steeds relevante gedeelte, ‘aan’ de zaken die via haar bij de rechtbank Amsterdam beland zijn. Nògmaals, waarover precies? En vooral, waaròm eigenlijk?

Nog steeds voor zover ik begrijp – en ik hoor het graag prompt wanneer ik mij daarin ernstig vergis – is de informatieronde niet in beeld voor de eenmalige overheveling. Het gaat om facilitering van verkeer in de òmgekeerde richting met nota bene dagelijkse frequentie. Of?

Tussenvragen, herstel, speculatieve suggesties: Als, eh, volslagen buitenstaander zou ik zeggen dat overheveling zo min mogelijk moet dóórwerken tussèn rechtbanken. Ik weet dus niet waaròm de ‘oorspronkelijke’ rechtbanken betrokken en aldus op de hoogte moeten blijven. Als dat echter niets van doen heeft met inhoudelijke behandeling van de zaak, maakt zulke voortzetting ‘het’ louter administratief alleen maar, als ik het zeggen mag, nodeloos ingewikkeld. Ofwel, laat overheveling meteen gepaard gaan met netzo eenmalige afwikkeling tussèn betrokken rechtbanken, klaar. Kunnen die rechtbanken het daarover onderling niet eens worden? Dat lijkt mij toch vooral een kwestie van coördinatie van bedrijfsvoering waarbij de Raad voor de rechtspraak kan inspringen om stroomlijning te bevorderen (lees ook: verspilling te vermijden).

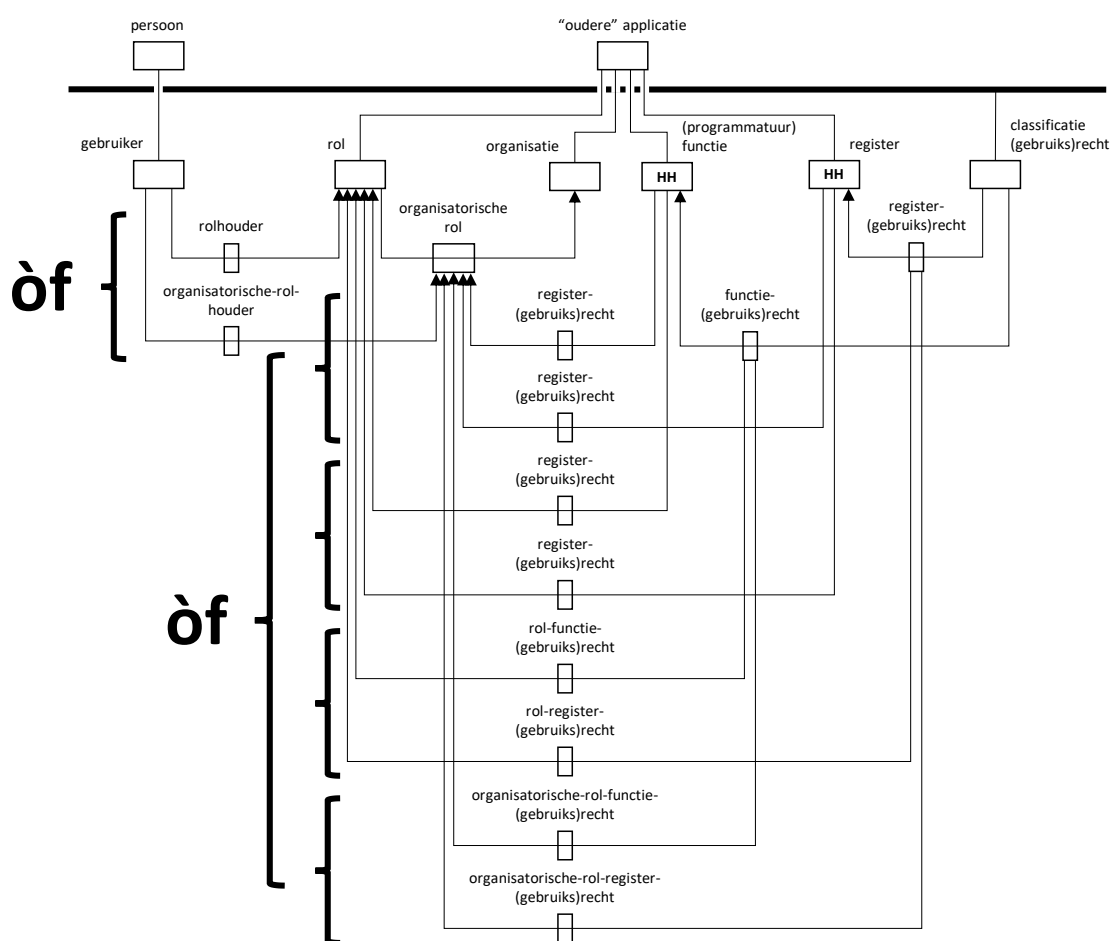
Tja, als er op korte termijn niets aan feitelijk dùbbele zaakadministratie valt te veranderen (met voor zaken onder zo’n specifieke noemer – in dit geval – de rechtbank Amsterdam die de hoofdadministratie voert en ‘vandaaruit’ de schaduwadministraties van de diverse rechtbanken blijft voeden), kan een informatieronde het informatieverkeer dat ermee gepaard gaat gericht faciliteren. Helaas, want optimaal lijkt mij dat niet, integendeel.

Stel dat op korte termijn dankzij tussenkomst van de Rvdr wèl een knoop doorgenhakt kan worden en overheveling van een zaak **tegelijk** het einde betekent van betrokkenheid van de rechtbank waar die zaak vandaan kwam. Daarmee valt er in één klap aanhoudende administratieve moeite te besparen.

Hoe dan ook geef ik in overweging om, zolang het desbetreffende primaire processysteem die mogelijkheid niet biedt, de informatieronde tevens wèl voor overheveling in te richten. Wellicht is die voorziening voor effectenlease-zaken allang niet meer nodig (zie eerste tussenvraag), maar er kunnen allerlei redenen zijn dat een zaak die bij de ene rechtbank aangebracht is liefst door een andere rechtbank vèrder behandeld wordt. Als dat ‘gewoon’ is, spreekt dat uiteraard vóór overheveling waarmee ook betrokkenheid van de ene rechtbank juist zsm afgerond is. Dat is duidelijk, eenvoudig en vermijdt oeverloze schaduwadministraties met alle èxtra moeite van afstemming enzovoort van dien.

Het is maar een idee. En, nogmaals, als ik er domweg niets van begrepen blijf te hebben, reken ik op spoedigste terechtwijzing, waarvoor alvast mijn grondige dank.

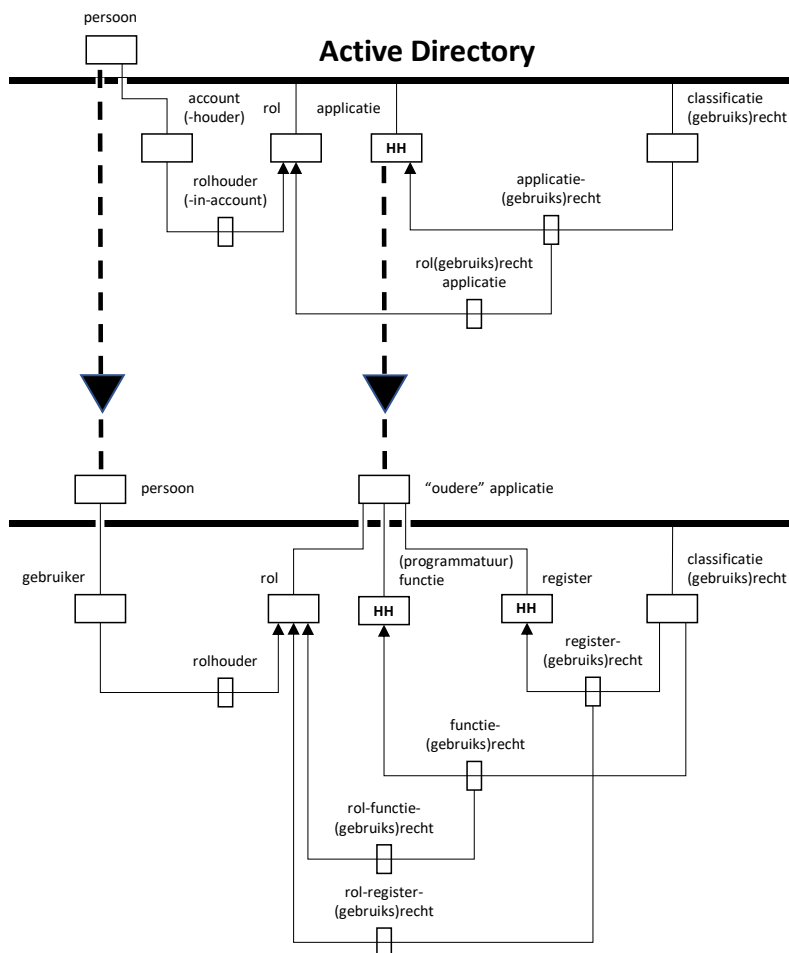
Dankzij jullie verdere reacties ‘moeten’ die modellen nòg weer anders. Zo zijn er blijkbaar applicaties waarbij géén onderscheid volgens zgn rechten geldt. In die gevallen omvat een (organisatorische) rol dus direct functie(s) resp. register(s). Tussendoor, dat strookt overigens met de betekenis waarin ik o.a. in de reeks proefteksten over stelselmatig autorisatiebeheer de aanduiding voorziening gebruik, te weten inclusief eventuele verbijzondering volgens zgn rechten. Neem register x. Dan kan er een voorziening a zijn voor louter ‘lezen’ van – informatie in – x, en een àndere voorziening b voor ‘schrijven’ (met kunnen ‘lezen’ als gebruiksvoorwaarde). De aanduiding voorziening bedoel ik neutraal, terwijl de aanduiding rechten gauw ten onrechte een hiërarchie suggereert (en daar heb je dan ... niveaus). Terug naar de verschillende manieren waarop “oudere” applicaties ingericht zijn voor differentieel gebruik. Figuur 2 moet blijkbaar vèrder worden gewijzigd om rekening te houden met nòg weer méér manieren.

Het komt neer op een 2×2 – matrix. Er zijn immers twee betekenissen van rol, en wel zònder en mèt organisatorische verbijzondering (vaak overeenkomstig locatie). En er zijn twee betekenissen van (programmatuur)functie resp. register, en wel zònder en mèt – expliciete – verbijzondering volgens gebruiksrechten. Dat leidt tot een variëteit van $2 \times 2 = 4$.

Inmiddels begrijp ik ook dat ik er tot dusver ten onrechte van uitgegaan ben dat

toegang òf via Active Directory òf per “oudere” applicatie is geregeld. Wat met AD wordt gecontroleerd, is onder de noemer van een applicatie zoiets als de hoofdingang. Wie dáár wordt toegelaten, komt voor – beperking van – verdere mogelijkheden ‘in’ de desbetreffende applicatie terecht. Als dat zo, moet het model van figuur 2 als onderdeel in het model van figuur 1 opgenomen zijn. Hier heb ik dat met figuur 3 alvast proberen te schetsen, slechts ruwweg door ook knooppunten uit de figuren 1 en 2 wèg te laten; ik wil vooral aangeven dat zoiets als getrapte autorisatie aan de orde is.

figuur 3

Ik kijk weer uit naar verdere opmerkingen ter verbetering van in- en overzicht.

88.9

Als ik stomme vragen gesteld heb, hoor ik het wel. Ik krijg echter ‘domweg’ het gevoel dat het anders kan, maw een algemenere opzet met meer mogelijkheden vooral als sommige regels voor onderlinge verrekening e.d. gewijzigd kunnen worden. Dat is altijd wel leuk om te proberen, en leidt tot ruimer bruikbaar gereedschap voor ook nog eens minder geld.

88.10

Je kunt mij als een puber beschouwen. Zolang ik niet begrijp waarom iets nodig is, doe ik het niet. Je kunt dus alvast wennen, en bent voorbereid als jouw kinderen

zover zijn :-)

Eerder deze week uitte [X] telefonisch al een vermoeden van – oorzaak van – administratieve verstrikking. Dat zou door relatieve competentie komen. Op zoek naar enige uitleg van dat ... begrip las ik op de website van de Rechtspraakorganisatie dat de

relatieve competentie [aan]geeft [...] in welke plaats in Nederland een procedure gestart moet worden.

Dat is alles, wat er daar over vermeld staat. Of kijk ik niet goed? De uitleg, elders op dezelfde website, onder de noemer van aanhangig maken helpt mij evenmin verder; ik vind nergens criteria ter bepaling van welke rechtbank precies voor een bepaalde procedure – wat absolute competentie betreft hebben we het over civiel recht – als relatief competent geldt.

Ik zou zeggen dat de gemeente waarvan de eiser ingezetene is, relevant is. Maar, als het daarbij om een andere gemeente gaat, kan het ook de gemeente zijn waarvan de gedaagde ingezetene is? Of kan – ook – de gemeente tellen waar de gebeurtenissen waarover het geschil bestaat, hebben plaatsgevonden? En/of? Volgens welke criteria dan ook kan een rechtbank blijkbaar op haar beurt aan regels voor relatieve competentie ... recht ontleen aan behandeling van bepaalde procedures. Dat was ooit stellig zinvol, en wel toen vrijwel alles wat er gebeurde het lokale, hoogstens regionale bereik niet oversteeg. Wel zo duidelijk, nietwaar? Door veranderde omstandigheden gaat die veronderstelling echter allang niet meer op. Het is dan verstandig om regels aan te passen. Op de website wetten.nl kon ik zoekend volgens relatieve competentie trouwens ook niets ontdekken. Dus, als er regels zijn, zou dat weleens beperkt kunnen zijn wat rechtbanken ooit onderling afspraken. Daar moet toch opnieuw over te praten zijn, al helemaal met wederzijds voordeel (lees ook: minder nadeel) als uitkomst?

Die effectenlease-zaken illustreren m.i. zelfs bij uitstek o.a. dat een geschil vaak niet als op zichzelf staand kan worden opgevat, dat groepering van geschillen praktisch noodzakelijk is en aldus de lokale/regionale schaal doorbreekt en dat deugdelijke behandeling van eruit voortkomende procedures rechterlijke specialisatie vergt. Neem in het algemeen ook zgn digitale toegankelijkheid. Voor behandeling is fysieke locatie van wie of wat dan ook vergaand irrelevant (en zijn daarop gericht criteria dus achterhaald). Inmiddels lijkt mij daarom een op z'n minst aanvullend passend criterium voor – bepaling van – relatieve competentie: Wie houdt zitting als een desbetreffend bekwame rechter?

Volgens mij gebeurt dat overigens ook al voor sommige 'onderwerpen' van absolute competentie. Er zijn immers gespecialiseerde zgn colleges ingericht. Waarom niet voor méér onderwerpen van geschil en juist zoveel mogelijk zonder resp. colleges? Ik hoor het wel.

88.11

Graag doe ik jullie verslag van wat nog weer verder onderzoek nav **Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)**. Wat hier volgt, kan je beschouwen als enkele van de argumenten 'op weg naar' de conclusie dat het dringend onontkoombaar is om zgn informatiebeveiliging op z'n stelselmatig allereerst dienovereenkomstig anders te dóórdenken. Daarentegen ook op de BIO-manier maken 'we' het naar mijn idee alleen maar erger. Nota bene, er zijn stellig nog veel méér argumenten voor principieel andere opzet. En wat ik hier de revue laat

passeren, laat zich stellig veel duidelijker aangeven. Ik doe dit ook maar als vrijwilliger. :-)

Daar gaat 'ie, BIO schrijft als maatregel met nr 8.2.1

[c]lassificatie van informatie [voor:] Informatie behoort te worden geclassificeerd met betrekking tot wettelijke eisen, waarde, belang en gevoeligheid voor onbevoegde bekendmaking of wijziging.

Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst, Bijzondere Informatie (VIR-BI) betreft eveneens classificatie, daar overigens rubricering genoemd, maar beperkt wat daaraan onderhevig is tot

[i]nformatie waarvan de geheimhouding vanwege het belang van de Staat, zijn bondgenoten of van één of meer ministeries[. Die informatie] moet worden voorzien van een passend niveau van rubricering.

BIO telt drie basisbeveiligingsniveaus. Het middelste niveau blijkt te gelden als zoiets als de toetsnorm, want

[m]eestal is BBN2 van toepassing op een specifiek informatiesysteem.[BIO, p. 25]

Nee, over criteria pèr niveau zegt het niets dat, indien

BBN2 niet voldoende is, [...] BBN3 of hoger (zie VIR-BI in geval van het Rijk) van toepassing [is]. [...] Zijn [...] schades overeenkomstig BBN2 echter] niet aan de orde, dan is BBN1 van toepassing.[ibid, p. 25]

Classificatie op z'n BIO's is slechts door een enkele, zeg maar, gemeenschappelijke waarde verbonden met rubricering volgens VIR-BI. Terwijl volgens BIO

BBN3 [zich] richt [...] op de bescherming van als Departementaal Vertrouwelijk en vergelijkbaar vertrouwelijk bij andere overheidslagen gerubriceerde informatie[, ibid, p. 18]

is

Departementaal VERTROUWELIJK (afgekort Dep.V.) [VIR_BI]

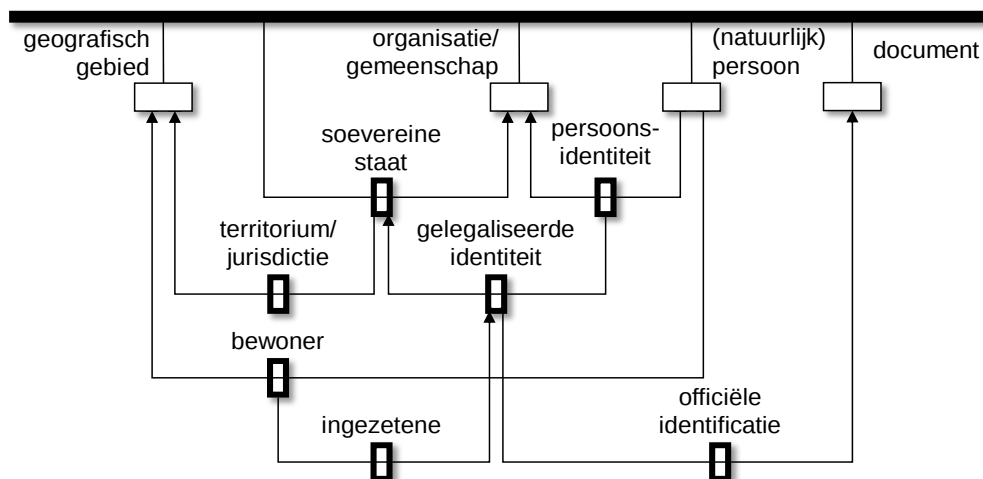
het laagste rubriceringsniveau volgens VIR-BI. Als hogere niveaus, hier op oplopende volgorde weergegeven, gelden volgens VIR-BI

Staatsgeheim CONFIDENTIEEL (afgekort Stg.C)
Staatsgeheim GEHEIM (afgekort Stg.G)
Staatsgeheim ZEER GEHEIM (afgekort Stg.ZG).[VIR-BI]

Ik heb onlangs de – zucht, machteloze – spot gedreven met wat BIO suggereert als criteria voor risicobeoordeling. Toegegeven, bescherming van de persoonlijke levenssfeer is daar niet helemaal vergeten.

Maar is informatie wel, vooruit, klaar voor classificatie/rubricering? Zowel VIR-BI als BIO gaat kennelijk klakkeloos van de veronderstelling uit dat informatie zodanig gestructureerd 'bestaat,' dat er probleemloos eenduidig een classificatie/rubricering aan valt toe te kennen.

Hmm, dat gaat wellicht nog op per kleinschalige toepassing inclusief naar (risico)waarde gemeten redelijk homogene informatie. Maar vanaf de minste schaalverruiming werkt die veronderstelling prompt averechts. Dat probeer ik te illustreren met het model overgenomen uit [Ingezetene, ontwerp van een contextueel-semantisch diagram met Metapatroon](#), zie bijgaande figuur.

Zeg het maar. Het helpt om te beseffen dat ook een basisbeveiligingsniveau à la BIO op zijn beurt uit drie, eh, aspecten samengesteld gedacht blijkt, te weten als

een best practice om informatiebeveiligingsrisico's aan te pakken met betrekking tot vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van de informatievoorziening.[BIO, p. 10]

Wat zulke 'aspecten' op hun beurt betekenen wordt echter evenmin duidelijk gemaakt. Tja, ipv dat

[h]et ingewikkelde proces van risicomanagement [...] met de BIO vereenvoudigd wordt[, BIO, p. 3]

maakt reductie tot een enkele aanduiding van een basisbeveiligingsniveau variëteit van risico's veeleer onbeheersbaarder. Als aanzet doe ik het er hier toch maar even mee en, vooruit, laat privacy onder vertrouwelijkheid vallen.

Het model in figuur 1, dus. Neem allereerst het knooppunt aangeduid met geografisch gebied. Als knooppunt direct verbonden met de horizon staan de informatie-exemplaren van dat type voor het beoogde bereik van informatieverkeer als het ware op zichzelf. Is die informatie vertrouwelijk? Dat lijkt mij van niet, integendeel zelfs, als het gaat om landen, provincies, gemeenten e.d. Over integriteit en beschikbaarheid valt, zo op zichzelf, niets zinnigs te zeggen.

Neem vervolgens het knooppunt aangeduid met (natuurlijk) persoon, ook direct verbonden met de horizon. Dat lijkt mij per informatie-exemplaar ervan te moeten worden bepaald. Elk exemplaar geldt immers als vertrouwelijk behalve voor de persoon in kwestie. Wie er anders dan die persoon kennis van kan nemen, moet daartoe expliciet bevoegd verklaard zijn volgens een erkende taak. AVG en zo. Maar eveneens als informatie-exemplaren op zichzelf zijn integriteit en beschikbaarheid ook daarvan onbepaald.

Beide tot dusver genoemde knooppunten constitueren het knooppunt aangeduid als bewoner. Vertrouwelijk? Ja, zie (natuurlijk) persoon voor redenering. Maar wie voor haar/zijn taak bevoegd verklaard is om bewonerinformatie te gebruiken, moet dus óók over de mede eraan ten grondslag liggende (natuurlijk) persoonsinformatie kunnen beschikken. Ik bedoel dat een beslissing over – opheffing van – vertrouwelijkheid van het knooppunt(exemplaar) in kwestie kan dóórwerken naar constituerende knooppunten resp. exemplaren dáárvan. En integriteit? Beschikbaarheid? Wat nu blijkt, over doorwerking gesproken, is dat zowel

geografische gebied als (natuurlijk) persoon voorwaarden vormen voor zowel integriteit als beschikbaarheid van bewoner.

Het gaat mij er hier niet om in hoeverre het model in bovenstaande figuur bruikbaar is. Ik probeer ermee te illustreren dat voor – eventueel tot en met aparte exemplaren van – elk knooppunt verder strekkende af- en overwegingen nodig zijn. En uitgaande van een bepaald knooppunt tellen alle samenstellende knooppunten vanaf de desbetreffende horizon mee voor integriteit en beschikbaarheid. Ga dat maar voor een willekeurig knooppunt na.

Nu toont de figuur een poging tot een stelselmatig model. Dat loopt uit op verbijzondering tot ingezetene. Met, bijvoorbeeld, GBA resp. BRP als vooral aparte toepassing is ingezetene geen begripsmatige uitkomst, maar daarentegen vertrekpunt. Wat stelselmatig allemaal als voorwaarden van ingezetene als eenduidig begrip gelden, komen voor zo'n aparte toepassing tot uitdrukking in eigenschappen. Daarbij verandert de aanduiding ingezetene ten onrechte in persoon. Ten onrechte, omdat die ene toepassing niet persoon in het algeme(e)n(er) betreft.

Wat 'we' tot dus voor informatievoorziening kennen, zijn zulke aparte toepassingen. Die opzet bepaalt daarom 'ons' denken over o.a. informatiebeveiliging. Zelfs afgezien van, zachtjes uitgedrukt, een nogal naar binnen gekeerde opvatting over risico's somt BIO maatregelen slechts op een nogal willekeurig rijtje op. Maar zonder kijk op samenhang kunnen 'we ons' ook daarover eenvoudig – blijven – vergissen. Ofwel, dat moet anders, en wel óók om te beginnen met overzicht over hoe betekenissen samenhangen volgens/voor relevant bereik van – digitale facilitering van – informatieverkeer. Er zijn en blijven aparte toepassingen, maar dankzij zulk overzicht kunnen maatregelen worden getroffen die passend(er) zijn. Want aldus raakt verband ertussen duidelijk.

Tot zover voor nu.

88.12

Weliswaar heb ik overdrachtelijk gesproken een spijker redelijk geraakt, maar bleek het – vooralsnog – de verkeerde. :-) Leerzaam overleg eerder vandaag, dank je wel! Er is voor die effectenlease-zaken dus geen sprake van – wat ik noemde – overheveling, althans niet wat relatieve competentie betreft. Wat de meeste rechtbanken blijkbaar – of begrijp ik dat nog steeds verkeerd? – wel van die zaken overgeheveld hebben aan een zgn projectorganisatie-in-Amsterdam zijn – de meeste? – griffiewerkzaamheden ervoor.

Ik ga even door met documenteren van zoals e.e.a. inmiddels begrijp. Dat nodigt hopelijk uit tot zonodig verdere correcties van mijn begrip.

De projectorganisatie-in-Amsterdam maakt als ... projectadministratie gebruik van het gedeelte van het primair processysteem voor de rechtbank Amsterdam beschikbaar is. De rechtbank met de relatieve competentie voor een bepaalde zaak echter maakt gebruik van haar pps-gedeelte. Zo staat elke zaak dubbel geregistreerd in het pps als geheel genomen.

De projectorganisatie verzorgt voor hun talloze zaken zoiets als eenheid van informatieverkeer met de twee geschilpartijen. Mijn indruk is echter dat de samenwerking tussen enerzijds de resp. rechtbanken, anderzijds de projectorganisatie, eh, beter kan. Daar vind ik meteen de dubbele registratie van zaken op wijzen. Een zaak komt 'binnen' bij de projectorganisatie die er ter unieke identificatie een PE-nummer aan toekent. De projectorganisatie kan echter pas voor

een bepaalde zaak aan het, zeg maar, èchte griffiewerk, nadat de rechtbank met de geldige relatieve competentie dezelfde zaak eveneens – apart, dus – geregistreerd heeft met dáárbij behorende unieke identificatie, een zgn EL-nummer. Dat blijkt weleens enige tijd te kunnen duren, rol gemist.

Niet zozeer aanvankelijk tussen PE en EL heen en weer, maar vèrder – vooral? – van PE naar EL gaat dat verdubbeld dóór. Wat er op z'n griffisch met een zaak gebeurt onder de noemer van RE, moet tevens onder de noemer van EL worden vastgelegd, enzovoort.

Wie heeft dàt verzonnen? Blijkbaar staan de resp. rechtbanken niet toe dat tevens medewerkers van de projectadministratie zaken kunnen registreren en die registratie ook kunnen bijhouden in hùn resp. gedeelten van het pps. Maar dat moet toch te verhelpen zijn. De projectorganisatie werkt feitelijk immers als onderdeel van de samenwerkende rechtbanken. Zo kunnen de medewerkers van de projectorganisatie minstens deels gelden als hùn medewerkers. Prima, daar hoort dan autorisatie bij voor gebruik van voorzieningen van die rechtbanken (ipv nodeloos apàrte voorzieningen voor de projectorganisatie op te tuigen).

Met ènkelvoudige zaakregistratie vervalt de behoefte om de informatieronde te benutten voor afstemming van verschillende registraties. Voorop staat echter dat ènkelvoudige zaakregistratie überhaupt zowel kwaliteit van (griffie)werk bevordert als veel werk scheelt.

Inzet van de informatieronde blijft nuttig voor stroomlijning èn eenheid van informatieverkeer tussen de verschillende rechtbanken en beide geschilpartijen. Inderdaad, beschouw de projectorganisatie in kwestie vooral óók als proefstation voor – die aanduiding is stellig al geopperd – digitale griffie. Dat is immers een noodzakelijke voorziening voor operationalisering van wat reeds digitale toegankelijkheid – van rechtspraak – heet. Daarvoor valt er via de informatieronde prima met bestaande pps-en te werken. Om er een succes van te maken moeten rechtbanken wat de griffie betreft dus iets van hun apartheid opgeven. Inbreuk van de onafhankelijkheid van de rechter resp. rechtspraak maakt dat echter niet.

Ik vermoed dat toekenning van bij griffie-samenwerking door rechtbanken passende autorisaties aan medewerkers van de projectorganisatie enige, eh, voorbereidingstijd vergen. Zo ja, dan moet voor de korte termijn de informatieronde dus ook – en zelfs vooral? – voorziening bieden voor afstemming tussen twee registraties van feitelijk dezelfde zaak. Hoe dan ook moet de informatieronde zsm ingericht zijn als blijvende(r) voorziening, nogmaals, nuttig voor stroomlijning èn eenheid van informatieverkeer tussen de verschillende rechtbanken en beide geschilpartijen. Laat ajb weten, waar de relevante spijker wèl staat.

88.13

Voor de opzet die jij voorstelt, maakt het wellicht niets uit. Hoe jij in je korte inleiding de verhouding(en) tussen EL en PE aangeeft, is echter anders dan ik gisteren begreep. Laat ajb weten als mijn hardleersheid storend is.

Jij schrijft: “De PE-zaken worden als gebruikelijk door rechtbank Amsterdam afgehandeld.” Maar ik kreeg gisteren dankzij hun toelichting een àndere indruk, zie ook **[aantekening 88.12]** voor afschrift van] mijn emailbericht van gisteren namiddag. Het is, zo dacht ik o.a. te hebben geleerd, niet de rechtbank Amsterdam, maar – de zgn projectorganisatie (PE) die zich ‘beperkt’ tot, zeg maar, griffiewerkzaamheden voor die zaken, daarbij wèl gebruik makend van het pps-gedeelte van de rechtbank Amsterdam (waarvoor die zaken in dàt gedeelte met een PE-nummer geïdentificeerd

staan). Met een EL- ipv PE-nummer worden die “zaken [...] als gebruikelijk [...] afgehandeld,” zeg ook maar rechtsprakelijk-inhoudelijk, door de resp. rechtbanken waar per zaak de relatieve competentie ervoor berust.

Wij zijn het er m.i. over eens dat van het aandeel dat door de projectorganisatie als “PE-zaken word[t ...] afgehandeld, [...] enkele handelingen tevens in [resp. pps-gedeelten onder] EL geregistreerd moeten worden.” Maar volgens mij hebben we het, nota bene afgezien van het EL-nummer dat de projectorganisatie telkens van een rechtbank ‘nodig’ heeft om vèrder te kunnen, niet gehad over informatieverkeer in de omgekeerde richting tijdens afhandeling. Ofwel, heeft een rechtbank een aandeel in afhandeling van een EL-zaak waarvan eveneens de projectorganisatie – dus – onder de noemer van PE op de hoogte moet zijn?

Ik acht het van belang dat wij het eens zijn over hoe-het-zit. Er geldt een werkverdeling tussen meerdere resp. EL-rechtbanken (inclusief de Amsterdamse) en de ene PE-projectorganisatie. Wie doet wat? Als dàt duidelijk is, en wij bij voorkeur ook weten waaròm die verdeling zo is gemaakt, kunnen we er ook/pas op vertrouwen een optimale voorziening te bieden voor afstemming ertussen.

88.14

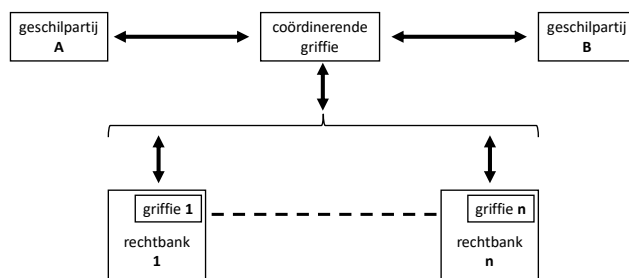
Ook en vooral voor dergelijke opgaven is de insteek volgens informatieverkeer passend. (Want) verkeer telt deelnemers. En deelnemers hebben baat bij beheerst verloop van (informatie)verkeer.

Zoals de Rechtspraakorganisatie het verloop van het meervoud van zaken tussen A en B samenhangend faciliteert met zoiets als een projectgriffie, vergt afstemming van digitaal informatieverkeer tussen vier – soorten – deelnemers.

Zoals doorgaans met een zaak zijn er de twee geschilpartijen en de ene rechtbank inclusief bijbehorende griffie. Dat zijn de gebruikelijke drie – soorten – deelnemers.

Als aanvullende deelnemer staat voor deze duizenden zaken als tijdelijk samenwerkingsverband van de meeste rechtbanken tevens een coördinerende griffie opgesteld.

Deze projectgriffie vormt als èxtra deelnemer aldus het centrale station voor uitwisseling (lees dus ook: verkeer) tussen de overige – soorten – deelnemers van informatie over verloop van desbetreffende zaken. Zie figuur 1 voor schematisch overzicht, opzettelijk opgesteld in algemene termen.

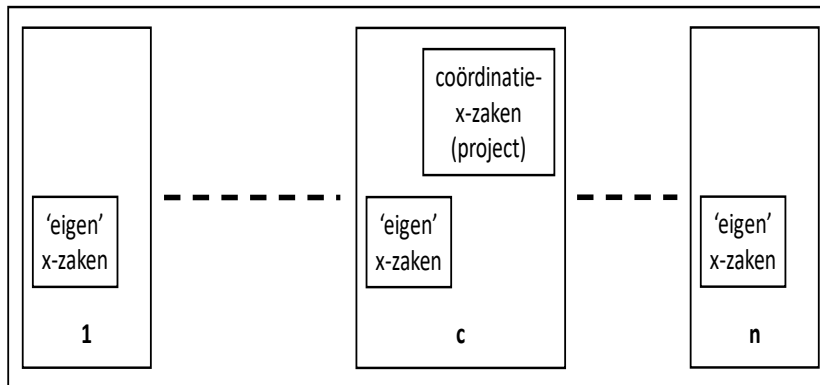

figuur 1

Bedoelde zaken zijn onderhevig aan coördinerende verloopbehandeling door de projectgriffie, omdat ze ‘iets’ gemeenschappelijks hebben. Dat is hier ook weer algemeen met x uitgedrukt.

De rechtbanken gebruiken voor alle zaken een zgn primair processysteem (pps), dus óók voor zulke x-zaken. Dat informatiesysteem (pps) is gecompartmenteerd,

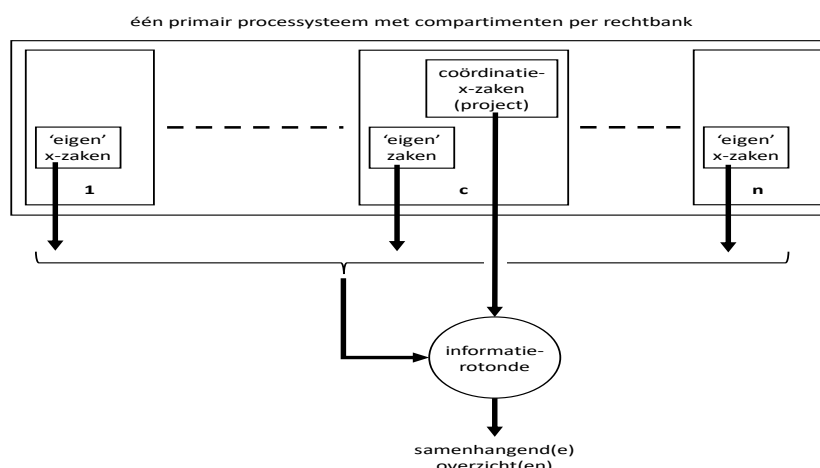
dwz dat elke rechtbank over een 'eigen' gedeelte ervan beschikt (waartoe ook – medewerkers van – andere rechtbanken géén toegang enz. hebben). Maar medewerkers van de coördinerende griffie (lees ook: projectgriffie) zijn – tot dusver? – evenmin bevoegd verklaard tot gebruik van àlle respectievelijke (rechtbank)gedeelten van het pps. Daarom bestaat er dubbele administratie van die zaken. Nogmaals, elke rechtbank houdt zaken die onder haar relatieve competentie vallen bij in 'haar' gedeelte van het pps. Daarnaast (!) houdt de projectgriffie diezelfde x-zaken bij en daarvoor, zie figuur 2, gebruikt zij het pps-rechtbankdeel van één van de rechtbanken.

één primair processysteem met compartimenten per rechtbank

figuur 2

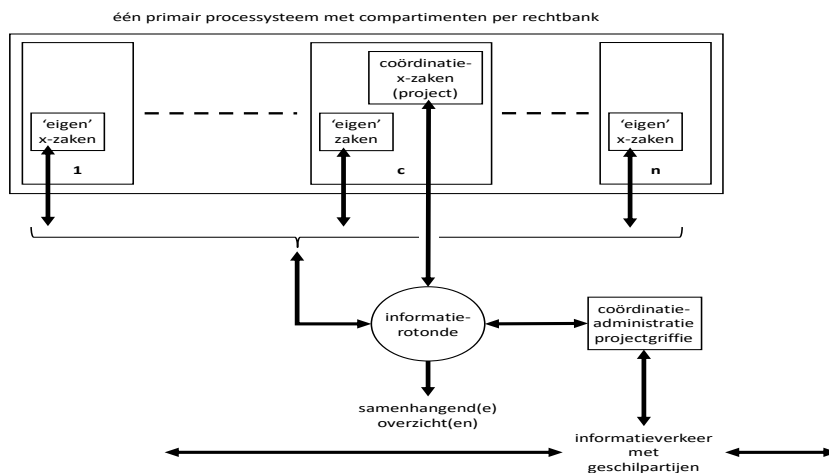
De projectgriffie heeft o.a. de opgave om wat-er-over-verloop-van-zaken geregistreerd staat onder haar coördinerende noemer afgestemd te houden met wat er óók bij de diverse rechtbanken apart geregistreerd moet staan. Overzicht komt beschikbaar door zowel uit pps-compartimenten van àlle voor x samenwerkende rechtbanken afschriften van 'eigen' x-zaken op de informatierotonde aan te sluiten als uit het desbetreffende pps-compartiment afschriften van wat daar herkenbaar tellen als coördinatie-x-zaken. In figuur 3 is de informatierotonde toegevoegd.

figuur 3

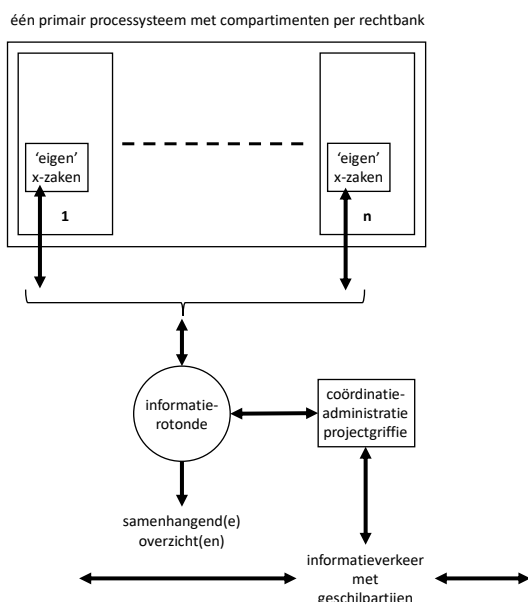
De coördinatie door de projectgriffie omvat ook taken die niet door het pps worden ondersteund resp. waarvan noodzakelijke registratie dáárin niet mogelijk is. De

projectgriffie beschikt daarvoor apart van het pps – ook – over een ‘eigen’ administratie. De huidige administratie moet worden uitgebreid – of vervangen – om de extra mogelijkheden bij te houden die inzet van de informatierotonde biedt voor – coördinatie van – verloop van informatieverkeer over x-zaken met de geschilpartijen. Daarvoor moet uiteraard ook die administratie op de informatierotonde aangesloten zijn, zie figuur 4.

figuur 4

In figuur 4 is aangegeven dat informatie over en nav informatieverkeer van de projectgriffie met geschilpartijen eveneens via de informatierotonde in de dubbele registraties in de resp. pps-compartimenten terecht komt. In elk geval voorlopig gebeurt dat handmatig, waarvoor de informatierotonde wel daarop gerichte samenhangende overzichten helpt opstellen.

figuur 5

De opgaven van de projectgriffie laten zich ruw onderscheiden. Er is verkeersmatig een externe en een interne oriëntatie. De interne oriëntatie betreft, zoals verklaard,

mede de afstemming tussen wat dubbel over x-zaken staat geregistreerd. Dat komt doordat de compartimentering van het pps is doorgetrokken naar – medewerkers van – de coördinerende griffie (projectgriffie). Intussen maakt de projectgriffie voor haar, zeg maar, schaduwadministratie wel gebruik van één van die compartimenten. Wanneer medewerkers van de projectgriffie eveneens geautoriseerd zouden zijn voor gebruik van de overige compartimenten (van de samenwerkende rechtbanken), kan de dubbele administratie/registratie vervallen. De inzet van de informatieronde kan intern dan beperkt(er) blijven, zoals figuur 5 toont. Ook hoeft dan met de opzet van de coördinatie-administratie van de projectgriffie géén rekening meer te worden gehouden met de opgave van afstemming tussen verschillende registraties van dezelfde x-zaken.

88.15

[In **aantekening 88.14**] tref je een ruwe positionering aan van de informatieronde. Als je de projectorganisatie op kortst mogelijke termijn aan alweer beter gereedschap voor uitvoering van zijn coördinerende (griffie)taken wil helpen, kom je er wellicht niet onder uit om daarmee o.a. dubbele zaakregistraties op elkaar afgestemd houden. Maar hoe dan ook lijkt flexibiliteit van gereedschap/hulpmiddel geboden. Daar past een stapsgewijze aanpak bij. Het voorstel luidt daarom om in eerste aanleg zoiets als een geraamte op te tuigen. Door dat te gebruiken raakt – pas – duidelijk wat er eventueel nog verder nodig is.

88.16

Als informatiekunde geldt als een vak(discipline), ligt er kennelijk de veronderstelling aan ten grondslag dat er zoiets is als informatie. Er zijn echter allerlei opvattingen over informatie. Die zijn er ook over o.a. opvoeding, met bijbehorend verschillende opvoedkundes. Zo schrijft Jacques Hintjes – over – **Geesteswetenschappelijke pedagogiek** (Boom, 1981). Die titel was voor mij aanleiding zijn “eerste typering” ervan na te gaan op overeenkomsten resp. verschillen met wat ik onder informatiekunde versta.

Hintjes’ typering omvat vier onderdelen. Hij geeft

als belangrijkste kenmerk [aan] het streven uit te gaan van de opvoedingswerkelijkheid, zoals die in het leven van alledag ervaren wordt, en zich als historisch verschijnsel aan ons opdringt.[p. 18]

Het gaat daarbij dus om

theorievorming [...] in het verlengde van een zich reeds in de praktijk van het leven aftekenende tendens tot bezinning op het opvoedkundig handelen.[p. 8]

Ik vind de aanduiding “opvoedkundig handelen” verwarrend. Praktisch zou ik opvoedend handelen zeggen. Dat kan tevens zgn theoretisch zijn door “bezinning” voor- en/of achteraf.

Ja, ik vind dat informatiekunde gericht moet zijn op “bezinning” voor- en/of achteraf op “de praktijk van [informatief] handelen.” Volgens mijn opvatting over informatie, waarover verderop meer, is informatief handelen overigens een pleonasme. Ook verder parafraserend,

[d]e [informatiekundige] reflectie heeft tot taak om de in de [informatie]praxis aanwezige zinvoorstellingen systematisch te doordenken.[p. 18]

Systematisch? Maar ook over systematiek, eh, rondom wat telt als primair verondersteld verschijnsel, zijn er allerlei opvattingen. Nota bene, welke

systeemopvatting dient eveneens als grondslag voor de verdere ... kunde in kwestie?

Ik doe een voorstel voor een andere informatiekunde, omdat ik een andere “in de [...] praxis aanwezige zinvoorstelling [...]” van informatie heb ... bedacht. Met teken als synoniem van informatie – en dus semiotiek hetzelfde als informatiekunde – meen ik dat elk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is, zie ook [Semiosis & Sign Exchange: design for a subjective situationism](#). Ik zie die opvatting voortdurend in de praktijk bevestigd, zeg gerust ook maar “in het leven van alledag.” (Vooral) uit gangbare aanpak onder de noemer van digitalisering met herhaalde mislukkingen krijg ik echter de indruk dat die oriëntatie waarvan ik als “alledaagse” overtuigd geraakt ben, nog volstrekt ontbreekt onder zowel opdrachtgevers als -nemers. Zelfs vergaand zonder besef van grondslagen blijven zij abusievelijk geloven in, hmm, informatica volgens logisch atomisme alsof – programmering van - een computer noodzakelijkerwijs slechts aan dergelijk machinaal simplisme kan gehoorzamen. De wending naar tevens een, vooruit, “geesteswetenschappelijke” informatiekunde acht ik inderdaad dringend geboden met als

achterliggende gedachte met betrekking tot de aard van de verhouding tussen theorie en praxis [...], dat theorievorming een ‘spiegelende functie’ heeft ten opzichte van de praxis. Een [...] theorie [...] verschaft de praxis op die manier inzicht in de in haar gelegen vooronderstellingen.[pp. 18-19]

Zo’n kritisch-opbouwend verband acht ik tot dusver voor digitalisering, zachtjes uitgedrukt, nogal verwaarloosd.

Op wat Hintjes voorspiegelt als “systematisch” blijkt hij dóór te gaan als

tweede grondtrek[. Dat betreft beschouwing van het] verschijnsel [...] als een structuursamenhang, als een geheel dat bestaat uit diverse delen.[p. 20]

Als prototype van een teken (lees ook: eenheid van informatie) wordt doorgaans – ook vergaand impliciet – een enkel woord (aan)genomen. Maar eenzelfde woord kan in verschillende situaties en voor verschillende zgn deelnemers eraan dienovereenkomstig verschillende betekenissen ‘hebben.’ Dat is slechts verklaarbaar door een teken ruimer te veronderstellen. Er is altijd (!) een context onlosmakelijk onderdeel van. Een context levert als het ware een beschrijving van de situatie in kwestie als voorwaarde voor eenduidige interpretatie. Ja, natuurlijk,

[o]ok het [informatie]verschijnsel zelf kan slechts in relatie tot de omvattende samenhang van het leven in haar geheel bestudeerd worden.[p. 20]

Dat is precies de reden waarom er ook géén “structuursamenhang” van een teken apart bruikbaar is voor zulke noodzakelijkerwijs omvattender “bezinning.” Ik heb aan Charles S. Peirce een drieledige verruiming ontleend, waarbij ik elk van wat hij als elementen van semiosis duidt verder verdeeld voorstel in elk wederom drie elementen. Dat levert voor “de omvattende samenhang van het leven” een schema op van negen onlosmakelijk samenhangende elementen. Peirce gebruikt een griekse term voor zijn drieledige schema: triade. Mijn uitbreiding heet enneade, zie [Enneadic Semiotics, axiomatic models](#). Want, en ik blijf Hintjes graag parafraseren,

[informatie] proces[sen zijn] geïntegreerd in het menselijk leven[, p. 20]

zelfs in elk leven. Klopt,

[i]n een informatiekundige] theorie moet [informatie] als een in het leven verankerd verschijnsel, dat ook zelf te bezien is als een geheel van op elkaar betrokken elementen, tot haar recht komen.[p. 20]

De veronderstelling dat elk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is, houdt betrokkenheid van verschillende deelnemers in. (Een zgn subject richt een teken overigens het vaakst tot zichzelf; van het ene op het andere moment geldt z/hijzelf als ... verschillende subjecten.) De inschikkelijkheid waartoe het ene subject (een) ander(e) subject(en) oproept, betreft gedrag (lees ook: handeling) dóór (het) andere subject(en) zoals het ene dat afgestemd op het zijne ziet. Of (het) andere subject(en) dat ook zo zien, is altijd maar de vraag ... Hoe dan ook dient informatie afstemming van gedragingen door wie in resp. situationele hoedanigheden als deelnemers op elkaar zijn betrokken. Zo hebben zij elk hun motief. Daarmee strookt wat Hintjes aangeeft als

derde attribuut.[p 20]

Volgens mijn opvatting over informatie, gelet op motief als enneadisch element volgens “omvattende samenhang,” is ook en vooral uitwisseling van informatie

doordringen [...] van spanningsvolle, soms welhaast tegenstrijdige elementen.[p. 20]

Wie daarmee – ook – voor digitalisering geen rekening houdt, kan nooit een stelselmatig adequate voorziening voor facilitering van informatieverkeer bieden, punt. Daarom

[is h]et [...] de taak van [informatiekundige] theorievorming dergelijke **spanningen, tegenstellingen en mogelijkheden te signaleren** en voor het voetlicht [...] te brengen.[p. 20]

Hintjes presenteert als

vierde en laatste [...] geesteswetenschappelijke [...] basisinzicht [...] de gedachte van een **‘zinidee’ die fungeert als een eenheid stichtende kracht** waardoor al de aspecten van een verschijnsel bijeengehouden worden en via hun onderlinge betrokkenheid betekenis krijgen.[p. 20]

Voor een stelselmatig bemeten informatiekunde heb ik zo’n idee reeds opgenomen in mijn instemmend commentaar op wat Hintjes voorstelt als de eerste kenmerken van geesteswetenschappelijke oriëntatie. De aanname dat elk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is, biedt immers

een conceptie van waaruit het gehele [informatie]gebeuren zijn zin en betekenis ontvangt, en waardoor alle aspecten ervan met elkaar verbonden worden.[p. 20]

Met enneadische semiotiek als grondslag laat zich [Metapatroon](#) benutten als modelleermethode voor praktische opgaven van – facilitering van – stelselmatig informatieverkeer, dwz op de open schaal die door digitale vernetwerking (lees: Internet) allang werkelijkheid is.

88.17

Mag ik jullie alvast aan e.e.a. herinneren? Want zoveel tijd hebben we met ons overleg dinsdag a.s. niet. Anticiperend op toestemming :-) ben ik vooral benieuwd of jullie vinden dat de Rechtspraakorganisatie een expliciet vastgesteld informatiebeleid volgt. Zo ja, in welk(e) document(en) staat dat beleid gezaghebbend beschreven? En wat vinden jullie dan van dat beleid resp. die strategie?

Ik vraag dat, omdat jullie mij de afgelopen jaren inzage gaven in enkele documenten

die de opstellers ervan als bijdragen aan beleid resp. strategie hebben bestempeld. Ik herken echter slechts nogal willekeurige, dwz ònsamenhangende opsommingen van digitaal-technische implementatieplannetjes.

Heb ik er soms helemaal geen verstand van? Of ontbreekt inderdaad informatiebeleid in de zin van richtinggevend, samenhang borgend referentiekader? Die grondslag moet uiteraard vooraf gaan aan tèchnische oriëntatie, dus nota bene vertrekken van inzicht in de maatschappelijke opgave(n) met rechtspraak en zo – pas – uitkomen op stelselmatige duiding van het eventuele digitaliseringsaspect. Wie daarentegen meteen vanuit digitalisering gelooft te kunnen vertrekken, mist geheid – facilitering van – het maatschappelijk belang.

Tégen de stroom in van wat voor informatiebeleid, - architectuur e.d. moet doorgaan, hebben wij wèl maatschappelijke(r) oriëntatie gekozen. Documentatie? Zeer beknopt heb ik in [Verkeerssysteem is anders, ontwerpen dus! rechtspraak als geval](#) enkele jaren geleden eens aangegeven wat m.i. als informatiebeleid in aanmerking komt. Zie daarvoor ook [Vermaatschappelijking van rechtspraak](#). Dat wijst allemaal op variëteit, zie [Gedragmatig ordeningsbeginsel voor stelselmatige informatiemodellen](#) voor – ook pas – vervòlgens methodische omgang daarmee. Oh ja, uitgebreider hebben wij samen in 2019 de nota **Stelselmatig op orde, data governance by design** opgesteld, zie [Wen er maar aan! Over noodzaak en opzet van stelselmatig informatiebeheer](#) voor de publieksversie.

Kunnen we het ajb vooral over zulk beleidsprimaat hebben?

88.18

Met dank ervoor, ik begrijp je wensen zoals ze op je lijst staan. Vooral wat de stelselmatige autorisatiewizard betreft verwacht je op korte termijn m.i. echter te veel. Volgens mij moeten we daarvoor voorlopig door op het proefspoor. Terecht heb jij onlangs met rubricering meteen aandacht voor autorisatie als aspect van informatiebeveiliging gevraagd, maar dat vergt met voorrang grondig onderzoek. Wie weet is dat allang gebeurd, compleet met stelselmatig bemeten aanbevelingen enz. keurig gedocumenteerd. Ik ben er echter niet van op de hoogte. En omdat het mij zou verrassen als dat onderzoekswerk allemaal degelijk gedaan is, ga ik ervan uit dat wij allemaal nog moeten doen. Wat? Dat kan niemand bij aanvang weten (want anders zou zulk onderzoek enz. niet meer nodig zijn). Ofwel, dat vergt ècht principiële heroriëntatie. Tja, meer dan een aanzet valt er in kort tijdbestek niet te maken. Intussen krijg je zsm een op hoofdlijn m.i. toch al behoorlijk dekkende autorisatiewizard beschikbaar om in concreet detail na te gaan welke beheerprocedures voor stelselmatig autorisatiebeheer ingericht moeten worden; zie [aantekening 87.49] voor een modelvoorstel. (Ook) wie weet is een daaropvòlgende wizard dan wèl reeds geschikt voor operationeel gebruik. Maar ik houd voorlopig een verdere slag om de arm, omdat niemand eigenlijk nog enig benul ervan heeft waaraan stelselmatig behoefte is als grondslag van voorzieningendifferentiatie. Zèlf ben ik nauwelijks verder dan besef dat indelingen op, eh, open schaal niet voldoen zònder delen van geregistreerde informatie mede – dynamisch? – als autorisatiecriterium te beschouwen. Maar wie weet zoek ik het helemaal in de verkeerde richting. Dus, wie het allang wèl weet, moet het vooral zeggen.

88.19

Wat allemaal computer heet, bestaat in soorten en maten. Besef van die variëteit ontbreekt helaas vaak. Dat kan ertoe leiden dat, àls iemand ze overigens al heeft,

ideeën over de ene geldig worden geacht voor een andere computersoort resp. - maat. Dat pakt weleens, eh, averechts uit.

Het grofst vind ik onderscheid relevant tussen één- en méérpersoonsvoorziening. Als een éénpersoonsvoorziening communiceert de – ene – gebruiker van een computer er slechts met zichzelf mee, en doorgaans telkens voor een specifieke opgave. Wat informatie betekent, gaat dan exclusief de gebruiker in kwestie zelf aan. Dat ... betekent dat er meestal geen noodzaak is tot problematisering van betekenissenvariëteit. De gebruiker meent voor de ene ná de andere opgave waarvoor zij (lees ook: hij) haar (lees ook: zijn) hulpmiddel benut, precies te weten welke betekenis bepaalde informatie voor haar (lees ook: hem) heeft. Het speelt geen rol dat informatie voor haar voor een andere opgave een andere betekenis heeft, laat staan wat die informatie voor – de opgaven van - anderen betekent. Terwijl semantiek resp. pragmatiek natuurlijk onverminderd van belang zijn, hoeft zij er niet stil bij te staan, nogmaals, althans meestal niet. Kortom, het hulpmiddel lijkt louter tèchnisch te functioneren.

Meteen vanaf twee gebruikers van eenzelfde voorziening voor een gezamenlijke opgave zou semantiek/pragmatiek echter niet mogen worden veronachtzaamd. Dat gebeurt echter voortdurend. Mis! Nota bene, als deelnemers communiceren verschillende gebruikers met elkáár. Synchroon, asynchroon, dat maakt principieel niet uit. Daarvoor moet rekening worden gehouden met verschillende betekenissen die zij aan informatie kunnen, en zelfs moeten, toekennen. Zij stemmen met die informatie immers hun resp. gedragingen af. Vanwege hun verschillende bijdragen aan gezamenlijk resultaat 'doen' zij dat volgens betekenissen die onderling zowel verschillen als samenhangen. Om te bepalen hoe het hulpmiddel tèchnisch moet functioneren, vergt in het geval van een méérpersoonsvoorziening daarom met voorrang een pragmatische insteek inclusief semiotiek, sociale psychologie, enzovoort. Informatiekunde is dan de (ontwerp)discipline die vooral daarmee rekening houdt. Er ligt gauw functiescheiding voor de hand tussen informatiekundig ontwerper en o.a. (computer)programmeur, overigens alweer zo'n dertig jaar geleden door Jaap van Rees publiekelijk geagendeerd met de benamingen informatiearchitect en systeemaannemer.

Een méérpersoonsvoorziening is aldus een door-en-door sociaal medium. Wat echter zo is gaan heten, komt veeleer neer op commerciële exploitatie van betekenissenvariëteit ipv facilitering van evenwichtige verhoudingen.

Wie van een méérpersoonsvoorziening meent dat er kwalitatief géén verschil met een éénpersoonsvoorziening is, en bijgevolg géén aandacht schenkt aan betekenissenvariëteit, vergist zich ernstig.

Het bovenstaande wijst er overigens nog vergaand vanzelfsprekend op dat ook ideeën over wat communicatie heet in soorten en maten bestaan. Door informatie resp. communicatie ervan als middel van deelnemers voor afstemming van hun gedragsbijdragen aan interactie te beschouwen is pragmatiek van samenhangende betekenisverschillen aan de orde. Een andere opvatting gaat van de veronderstelling van een bepaalde ... opvatting als absolute waarheid uit, met informatie als middel om wat de één reeds als zgn waarheid kent ook een ànder te laten kennen.

Wie informatie als waarheidsmedium wil begrijpen, maar feitelijk dus gebruikt als middel om er allemaal dezelfde opvatting op na te gaan houden, te weten telkens die van haarzelf, ontgaat het kwalitatieve verschil tussen één- en méérpersoonsvoorziening. Zij beschouwt een méérpersoonsvoorziening domweg als

een hoogstens wat grotere éénpersoonsvoorziening.

Kenmerkend voor omstandigheden waarin/-voor digitalisering wordt ondernomen, is allang meestal afstemming van gedragsaandelen door verschillende deelnemers. Daar hoort erkenning van betekenissenvariëteit bij. Dat besef lijkt – in ‘onze’ cultuur? – echter moeilijk, zo niet onmogelijk, op te brengen door mensen die de positie bereikt hebben van opdrachtgever. Zij geven – zelfs alsmaar sterker? – de voorkeur aan digitalisering op z’n éénpersoonsvoorzienings in de valse illusie dat uniformiteit beheersbaarheid e.d. bevordert, zelfs borgt. De bijbehorende opdrachtnemers zijn zgn ict-ers die overwegend geen boodschap aan pragmatiek willen hebben, àls ze er al iets van weten. Door de verlamdende combinatie van alom simplistische, elkaar nog eens versterkende, opvattingen over computer en communicatie zijn bruikbare méérpersoonsvoorzieningen onhaalbaar.

88.20

Voorschrift(en) voor informatiebeveiliging stellen leidinggevenden ervoor verantwoordelijk regelmatig na te gaan of hun medewerkers wat hun aanstelling(en) betreft terecht kunnen beschikken over bepaalde voorzieningen. Ook zo’n beheervoorziening moet van meet af aan zoveel mogelijk erop zijn gericht onderdeel te gaan vormen in wat een ooit noodzakelijkerwijs stelselmatig ingericht moet zijn. Optimale toekomstvastheid laat zich eveneens dankzij de informatierotonde (Metapatroon, KnitblITS) borgen.

Met op de informatierotonde aangesloten – afschriften van – autorisatiebestanden krijgt een leidinggevende de beschikking over zo’n overzicht. Gelet op de verplichte periodiciteit van beoordeling moet worden bijgehouden zowel wanneer z/hij er de beschikking over kreeg als wanneer z/hij de aangegeven autorisaties daadwerkelijk gecontroleerd heeft. Als een controletermijn onverhoopt verstreken blijkt, kan de desbetreffende leidinggevende gericht een attenderingssignaal gestuurd worden. Voorts moet de beheervoorziening delegatie ondersteunen van bedoelde autorisatiecontrole.

Het opstellen van bedoelde overzichten is dus slechts onderdeel van een beheervoorziening. Voor zover informatie erover in de resp. autorisatiebestanden beschikbaar is, toont een controle-overzicht per medewerker haar/zijn zgn accounts. Eveneens voor zover informatie erover beschikbaar is, is tevens een begin gemaakt met uitbreiding van autorisatie-overzichten met per account van een medewerker informatie over bijbehorende zgn rollen en rechten; dat helpt dan weer voor het noodzakelijke verdere onderzoek naar de verschillende manieren waarop autorisatie blijkbaar voor verschillende applicaties gestructureerd is, opdat met zulk verkregen inzicht die overzichten daarmee – alweer verder – kunnen worden uitgebreid, enzovoort; meer dan een begin dáármee valt op korte termijn echter niet te maken.

Op wat langere termijn vergt oriëntatie volgens informatiebeveiliging als omvattender thema nota bene stelselmatig aandacht, met daarop afgestemde voorzieningen van dien. Ook daarvoor mikt de voorgestelde beheervoorziening voor leidinggevende functionarissen alvast in de opbouwende richting.

88.21

Autorisatie heeft een groot afbreukrisico. Zo moeten ook en vooral externe gebruikers van voorzieningen voor informatieverkeer die een organisatie ze biedt erop kunnen vertrouwen dat zo’n organisatie persoonsinformatie zorgvuldig

behandelt. Er bestaat uiteraard ook verder noodzaak voor geregelde toegang tot en gebruik van informatie inclusief afstemming tussen zulke bevoegdheden (waarbij het hier gaat om wat de organisatie in kwestie aan informatie digitaal bijhoudt en verwerkt).

Kwaliteitsverbetering van autorisatiebeheer kan praktisch ruwweg twee sporen volgen, hier afgekort aangegeven als A resp. B. Die sporen mikken op samenloop; wanneer het zover is, laat zich vanwege uitgebreidheid en verwevenheid van het onderwerp echter in dit aanvangsstadium vooralsnog niet zeggen.

Spoor A gaat uit van telkens een aparte zgn toepassing (lees ook: informatiesysteem) en daarom van hoe van oudsher autorisatie pèr toepassing is ingericht. Aansluiting op de informatierotonde van – periodieke afschriften van – autorisatiebestanden van de verschillende toepassingen maakt beheer reeds vergaand samenhangend mogelijk, dwz met inachtneming van verband – dus voor afstemming – tussen autorisaties door de toepassingen heen. Verdere ontwikkeling langs dit spoor betreft daarom, algemeen gesteld, zoal

1. aanvullend aansluiting van autorisatiebestanden van toepassingen die mbt autorisatie eveneens behoren tot het beheerdomein,
2. aanvullende rapportages volgens relevante (beheer)criteria en
3. aanvullende voorzieningen ter facilitering van – uitvoering van – beheermaatregelen gericht op autorisatie met het gevestigde samenhangende bereik.

Terwijl spoor A van meet af aan operationeel is, kenmerkt spoor B zich vooralsnog door – onvermijdelijke iteraties tussen – onderzoek, verkenning, ontwerp en proefneming. Door digitale vernetwerking is de apàrte toepassing in hoog tempo achterhaald geraakt. Dat ene perspectief moet dringend plaats maken voor wisselwerking tussen twee perspectieven. Dat laat zich met de zgn gebouwde omgeving vergelijken; daar(voor) telt als het ene perspectief gebouwgerichte bouwkunde en als het andere perspectief stedenbouwkunde. Het stedenbouwkundig equivalent voor informatiekunde mikt dan op informatieverkeer. En dankzij naar hun aard gemeenschappelijke verkeersvoorzieningen (lees ook: infrastructuur) kan veranderen wat geldt als daarop ‘aangesloten’ specifieke voorzieningen (voorheen: toepassingen).

Met spoor B wordt nota bene vooral autorisatie beschouwd als aspect om in te voorzien volgens algemeen bruikbare opzet, maw infrastructureel, stelselmatig. Information Dynamics heeft voor de Rechtspraakorganisatie, die daarvoor Forum Standaardisatie als sponsor verwierf, eerder een proefopstelling gemaakt. Er is praktische ervaring opgedaan, dat situationele hoedanigheid voor maatschappelijk bereik van informatieverkeer inderdaad als noemer geschikt is voor nodig en voldoende differentiële toewijzing van eenduidige bevoegdheden voor toegang tot en gebruik van willekeurige digitale voorzieningen. Dat maatschappelijk annex stelselmatig bereik omvat het intra-organisatorische bereik door situationele hoedanigheid dáárvoor beperkt als organisatorische functie op te vatten. Verdere ontwikkeling langs spoor B moet de stelselmatige opzet blijven borgen, maar operationalisering kan in eerste aanleg mikken op ‘slechts’ intra-organisatorisch beheer. Als eerstvolgende proefopstelling komt een zgn autorisatiewizard in aanmerking. Eén rechtbank, de Haagse, gebruikt al twintig jaar met succes wat daar autorisatiewizard heet voor beheer(sing) van – toekenning van – autorisaties. De opzet ervan staat uitbreiding voor stelselbereik echter niet toe.

Nogmaals, op een proefopstelling voor dat bereik kan langs spoor B worden gemikt. Het idee is dat stelselmatige autorisatiewizard op termijn 'tegelijk' dient – als voorziening – om daadwerkelijk toegang enz. tot – overige – voorzieningen te regelen; zoals autorisatie voor – gebruik van – de informatierotonde thans reeds geregeld is, kan daarvoor als aanzet worden beschouwd.

Vooral onduidelijk is echter nog hoe zgn voorzieningen differentieel beschreven moeten staan, als modulariteit als het ware dwars op de richting van traditionele toepassingen staat. Dat blijft daarom voor de eerste (proef)versie van de stelselmatige autorisatiewizard onbepaald. Er wordt met onderzoek en ontwerp wel reeds verder voorbereidend aandacht aan besteed. Naar het zich laat aanzien moet dat nogal principieel worden aangezet. Zo lijken ook voorschriften voor informatiebeveiliging aparte toepassingen te veronderstellen en tellen voor (overheids)organisaties die eraan moeten voldoen belanghebbenden bij wat een bepaalde organisatie – voor hen, die belanghebbenden, dus – al dan niet doet doorgaans nog niet praktisch als deelnemers aan informatieverkeer met autorisatie van dien. Verder lijkt de strikte scheiding niet houdbaar tussen enerzijds gebruiker, anderzijds informatie waarover z/hij kan beschikken. Daarentegen moet op stelselschaal ook en vooral, zeg maar, wie-en wat-iemand-is als selectie criterium kunnen dienen voor welke informatie voor haar/hem beschikbaar is resp. wat z/hij ermee kan doen. Hoeveel tijd en moeite het kost om dat allemaal eenduidig geordend te krijgen, valt op voorhand uiteraard onmogelijk redelijk te schatten.

88.22

Reinhard Blomert komt in zijn opstel **Abwehr und Integration: Wandlungen im Verhältnis von Soziologen zur Psychoanalyse** (in: **Gesellschaftliche Prozesse und individuelle Praxis**, samensteller Hermann Korte, Suhrkamp, 1990, pp. 15-41) via Weber resp. Mannheim bij Elias uit. Mij intrigeert wat psychoanalyse aan informatiekunde kan bijdragen, zie daarvoor o.a. mijn opstel [Informatiearchitectuur, een vak apart](#) (1998). Omdat ik vind dat informatiekunde met voorrang een verkeers- en aldus verhoudingenkunde moet zijn, zeker óók sociale psychologie, dus, maar met stagnatie van dien nog steeds blijft steken in overheersend technische oriëntatie, ben ik benieuwd naar wat Blomert

[v]on der Abwehr zur Integration psychologischen Wissens [...] bei den drei hier zur Debatte stehenden Vertretern [als] Entwicklung feststell[t]. [p. 17]

In de „Traditionslinie“ die Blomert trekt, plaatst hij Max Weber (1864-1920) voorop en stelt dat die

sich zur möglichen Bedeutung der Psychologie für seine Vorstellung von einer Kulturwissenschaft stets ablehnend [...] äußert. [p. 17]

Het gevaar van overhaast verwijt van kortzichtigheid ligt op de loer. Blomert waarschuwt terecht, over betekenissenvariëteit gesproken,

daß die universitäre Psychologie seinerzeit als Naturwissenschaft auftrat[. pp. 17-18]
Die Psychologie laborierte noch am psychophysischen Parallelismus herum, und Max Weber reduziert sie auf ein Regelwerk von Faktoren, das ohne weiteres in einer Methodik des rationalen Handelns erfaßt werden kann und keinen eigenen Erkenntniswert hat. [p. 18]

Mede onder invloed van Sigmund Freud (1856-1939) is o.a. veranderd wat voor psychologie doorgaat en

[n]atürlich kannte Max Weber Freuds Werk, aber er hielt die Psychoanalyse für unreif.[p. 18]

Volgens Blomert, als ik op mijn beurt hem tenminste goed begrijp, blijft Weber rationaliteit hoe dan ook als norm opvatten, met – toenmalig begrip van – irrationaliteit als afwijking (ipv in motief een onlosmakelijk irrationeel aandeel en motief als onlosmakelijk aandeel van gedragsbepaling te erkennen). Zo

bleibt es [...] bei einer unklaren Weigerung, dieser verstehenden Psychologie Raum zu gewähren.[p. 21]

Hoe realistisch, praktisch is ... wetenschap dan? Volgens Blomert

war [d]as Leitmotiv [Webers] soziologischen Studien [...] die Frage des Verhältnisses zwischen Idealtypen der Lebensführung[. p. 21]

Tja, daarvoor helpt reductie tot normatieve rationaliteit, maar wéten doen we aldus natuurlijk nog steeds weinig. Zulke ideaaltypisch simplisme met veronachtzaming van – dynamiek van – evenwichtige verhoudingen is echter onverminderd kenmerkend voor digitalisering. Intussen

sind die Zuordnungsmöglichkeiten von Motivation und Disposition durch die Mittel der verstehenden Psychologie und der Psychoanalyse viel präziser geworden, können auch ein viel konkreteres Feld erfassen[. p. 22]

Dan is het de beurt aan Karl Mannheim (1893-1947). Blomert geeft aan dat Mannheim

von der Erkenntnisphilosophie und der Ästhetik her[kommt und s]eine Herangehensweise an die Themen und Gegenstände seiner Untersuchungen läßt in vieler Hinsicht diese Herkunft noch erkennen[... Z]uerst [kommt] die gänzlich ohne Psychologie aus [...]. Der Zustand der Psychologie seiner Zeit ist für ihn nur Gegenstand des Spottes[... a]ber eine Antwort auf die Frage nach der Motivation des Handelns [...] wird auch bei Mannheim notwendig.[p. 23]

Daarbij gaat het, zo haalt Blomert Mannheim aan,

um das Denken des alltäglichen Lebens, um jene Sphäre unseres Denkens, die stets ihre Wurzeln in der gesellschaftlichen und sozialen Problematik des historischen Körpers hat und für dessen Werden eine unmittelbare Funktion zu erfüllen hat.[p. 24]

Wat ik als subjectief situationisme duid, komt er inderdaad op neer,

daß dies niemals rein subjektbezogen stattfindet[. p. 24]

Mannheim veronderstelt voor een sociologie nog beperkter dat

Denken [...] stets im Denken der Gruppen verhaftet bleibt, denen der Einzelne verbunden ist.[p. 24]

In hoeverre denken-als-gedragsbepaling tevens situationeel – met wat mij betreft een groep dus als ‘slechts’ een geval van situatie – „bezogen” is, blijft vaak

etwas Unbewußtes.[p. 24]

Mannheim lijkt dat echter toe te schrijven aan zoiets als een collectieve gedachte. Daarmee strookt een verder citaat dat Blomert van Mannheim opnam:

[H]erschende Gruppen [können] in ihrem Denken so intensiv mit ihren Interessen an eine Situation gebunden sein [...], daß sie schließlich die Fähigkeit verlieren, bestimmte Tatsachen zu sehen, die sie in ihrem Herrschaftsbewußtsein stören könnten.[p. 25]

Lees voor “Interessen” ook motieven. Maar ik vind dat een groep niet denkt. Ik meen daarentegen dat een bepaald subject ook een groep (lees ook: als eenling) als een situatie opvat, met bijbehorende opvattingen over zichzelf als lid ervan en haar/zijn verhoudingen met andere resp. leden. En ook om een vermogen te kunnen verliezen, moet “der Einzelne” dat uiteraard allereerst hebben verworven. De belemmering voor emancipatie enzovoort is echter vooral dat iemand, nota bene mijzelf inbegrepen, over van alles en nog nooit heeft geleerd beter te weten, en daarom zelfs géén idee heeft wat er in een situatie voortaan van haar/hem wordt verlangd. Daarom zijn veranderingen vaak zo moeilijk. Hoe kunnen zgn ict-ers het belang voor digitalisering inzien van psychologie e.d. zolang ze er niets van weten? Waarop Mannheim wijst, is dat wie zich machtig waant er ook niets van wil weten. Dat is dan een, herstel, het probleem.

Nog een citaat van Mannheim klinkt zelfs tautologisch:

[D]ie Beschäftigung mit der rein individuellen Lebensgeschichte und ihrer Analyse [reicht] nicht aus [...], um eine gesellschaftlich relevante Verhaltensweise zu erklären.[p. 27]

Ja, logisch, zodra géén rekening – meer – met een evidente factor wordt gehouden, wat mij betreft geldt algemeen gesteld tevens situatie als zodanig, verliest verklaring prompt betekenis. Wat telt is telkens samenloop van daardoor telkens veranderend subject en situatie, enzovoort. Mannheim is met wat hem later als

»sozialdiagnostischen« Erfassungsweise [p. 28]

is toegeschreven al wèl zover dat hij het individu aanwijst als, zoals Blomert hem verder aanhaalt,

nur eine Komponente in einer Reihe wechselseitig miteinander verwobener Lebensgeschichten[. pp. 27-28]

Webers “Abwehr” heeft Mannheim gaandeweg reeds vergaand in “Integration” gewijzigd:

Die Psychoanalyse hat ihn [...] stark beeinflusst, und ihre Terminologie, und die Möglichkeiten, die sie bietet, Gegenstände und »Situationen« zu erfassen und zu begreifen, versucht er zu nutzen, soweit es geht.[p. 29]

Pas dankzij samenloop als veronderstelling

enthüllt [...] jede [...] Haltung [...] ihre doppelte Bedeutung[. p. 29]

En verklaring van tot en met ontwerp van praktische omgang met betekenis van ... betekenissen voor evenwichtige verhoudingen moet informatiekunde, herstel, moeten vooral informatiekundigen uiteraard als maatschappelijke opgave beschouwen. Wanneer komt het er eindelijk van?

Na Weber en Mannheim schrijft Blomert tenslotte over Norbert Elias (1897-1990). Volgens hem kunnen we pas bij hem werkelijk

[m]ethodisch integrierte Aufnahme von psychoanalytischen Wissens finden[. p. 30]

Klopt,

Denken [ist] nicht Produkt autonomer Individuen[. p. 30]

In absolute zin autonome subjecten bestaan immers niet, punt. Maar evenals Mannheim plaatst Elias, althans volgens Blomert,

Denken [...] stets in einem größeren Zusammenhang [als] Ergebnis geistiger und intellektueller Gemeinschaften[. p. 30]

Ja, als situatie(s) ervaren zijn gemeenschappen een samenloopfactor. Maar het is altijd een subject dat ervaart, enzovoort. Nogmaals, dat is géén subject in absolute zin, zeg ook maar met onwrikbaar wezen, maar dus telkens situationeel subject. (Ook) de beoordeling van de stelling dat

Gedanken niemals ein rein individuelles Produkt sind[, p. 31]

is daarom afhankelijk van veronderstellingen. Een gedachte kàn slechts strikt individueel zijn. Maar een individu komt òp een geachte door – wat het als subject ervaart als – de situatie, ofwel

Gedanken [...] entstehen [...] stets in einem [...] Zusammenhang [p. 33]

waarvan het subject ònderdeel is. Het aldus dynamisch subject, over motieven gesproken en wat Elias betreft beperkt tot mensen,

formt sich im Rahmen eines kontinuierlichen »Triebgesprächs«, das jeder Mensch mit seiner Umgebung führt.[p. 36]

Mee eens,

[d]er Trieb [...] ist sogar gesellschaftsbedürftig[, p. 37]

sterker nog, motief vat ik enneadisch nòg weer algemener op als zoiets als corresponderend met situatie volgens (gedrags)feitelijkheid resp. context in tekenconfiguratie; voor schema, zie [Enneadic Semiotics, axiomatic models](#). Wat telt, is – inzicht in –

Formung [...] durch die [...] Beziehungen.[p. 37 D]as Ich [ist] eingebettet [...] in Zeit und Umgebung[. p. 38]

Volgens Blomert

sieht [...] Elias [...] die ständige [...] Bewegung, die immer neue Veränderungen bringt: nichts bleibt so, wie es ist.[p. 40]

Als ik naar mijn informatiekundige werk kijk, heb ik er een vergelijkbare ontwikkeling mee doorgemaakt. Helaas is er vooralsnog weinig zicht, althans, ik kan zelfs geen gunstige aanwijzingen herkennen, dat andere ... individuen er iets in zien. Waarom niet verduidelijkt m.i. vooral Mannheim ook, maar dat helpt dus niet.

88.23

Verkeer, in de zin van omgang, betreft wisselwerking. Deelnemers zijn ervoor afhankelijk van elkaar. Zgn interdependentie is dus kenmerkend voor verkeer. En omgangsverkeer omvat altijd tekenverkeer. Deelnemers wisselen tekens (lees ook: informatie) uit. De ene deelnemer probeert met een teken de gedragingen van overige deelnemers afgestemd te krijgen op hoe hij (lees ook: zij) zich vervolgens wil gedragen, enzovoort.

Voor passende voorzieningen voor – facilitering van – teken- annex informatieverkeer moet er dus met interdependentie rekening gehouden zijn. Voor zgn stadsontwikkeling heeft Manfred Huppertz er een opstel over geschreven, **Interdependenzen von Kultur und Wirtschaft als Element der Stadtentwicklung** (in: **Gesellschaftliche Prozesse und individuelle Praxis**, samensteller Hermann Korte, Suhrkamp, 1990, pp. 129-159). Zeker omdat beide onderwerpen zelfs vergaand samenvallen, vind ik het de moeite waarde om na te gaan wat Huppertz

over stadsontwikkeling vermeldt dat tevens moet gelden voor ontwikkeling van informatieverkeersvoorzieningen.

Over zijn aanzet,

die theoretische Perspektive [p. 131]

noemt hij het, lijkt mij geen discussie mogelijk. Huppertz

stellt Menschen und ihre Beziehungen in den Mittelpunkt.[p. 131]

Verklaring van verkeer

aus menschlichem Handeln und seinen Bedingungen und Restriktionen[, d.h., d]e[m]
Bezug auf interdependente Menschen vermeidet [...] die sowohl Gefahr des
Individualismus wie die einer vornehmlich strukturellen Betrachtung.[p. 131]

Daarmee strookt wat ik algemener veronderstel als subjectief situationisme. Een subject gedraagt zich afhankelijk van wat hij momenteel ervaart als situatie. En die ervaring (lees ook: interpretatie) 'doet' hij 'op' met een teken, met informatie, dus. Ofwel, informatieverkeersvoorzieningen moeten erop ... gericht zijn, dat

Menschen [...] aufeinander ausgerichtet und funktionell interdependent [sind].[p. 131]

Wat telt, kortom, is de

Dynamik der Verflechtung interdependenter Menschen. [...] Städte als Figurationen
sind [...] damit Geflechte wechselseitiger, asymmetrischer Angewiesenheiten und
Abhängigkeiten von Menschen auf- und voneinander, nämlich ihre Interdependenzen
die sie aneinander binden.[p. 131]

Als dat zo is, geldt dat perspectief volgens interdependentie 'natuurlijk' eveneens voor wat voorzieningen deelnemers aan informatieverkeer moeten bieden.

Passende

Figurationen haben eine struktur- und eine Handlungsdimension[. p. 131]

Met voorrang kenmerkend voor

Dimensionen dieser Interdependenzen [p. 131]

is dan erkenning en facilitering van – dynamiek van – betekenissenvariëteit. Want

[j]eder Mensch nimmt in einem Verflechtungsnetzwerk eine Position ein,

met zo'n netwerk als een situatie noem ik die positie een situationele hoedanigheid,

die für die anderen Menschen dieser Figuration[.]

met dus elk aldus betrokken mens in een – andere – situationele hoedanigheid,

wie für den Positionsinhaber selber Funktionen haben, die aus den jeweiligen
Interdependenzen resultieren (funktionelle Interdependenz).[pp. 131-132]

Mijn opvatting van de opgaven van een informatiekundig ontwerper is dat hij met voorzieningen voor informatieverkeer moet helpen mikken op – bevordering van – evenwichtige(r) verhoudingen tussen feitelijke deelnemers. Huppertz is er duidelijk over,

[z]ur Figurationsanalyse gehört die Berücksichtigung von Machtbalancen der sie
bildenden Menschen[, d.h. von] unterschiedliche[n] Machtpotentiale, die aus
ungleicher gegenseitiger Abhängigkeiten und Angewiesenheiten in
Verflechtungszusammenhängen resultieren.[p. 132]

Zgn ict-ers wagen zich er doorgaans niet aan, met voor menig deelnemer averechts resultaat. Heus,

[d]as Ineinandergreifen von Handlungen interdependenter Menschen in Verbindung mit der gegenseitigen Beeinflussung von Strukturen und Handlungen bilden das Gerüst, wie und warum sich menschliche Beziehungsgefüge entwickeln.[p. 132] Eine Analyse intentionaler Handlungsstrategien muß dementsprechend die Verflechtung von Eigeninteressen mit Fremdanforderungen auf der Grundlage von Interdependenzverflechtungen berücksichtigen.[p. 133]

De ontwerper moet beseffen dat hij bijdraagt aan voorzieningen waarin

Menschen [...] Verhältnisse vor[finden], die die Möglichkeiten ihrer Lebensgestaltung strukturieren.[p. 137]

Van dat besef moet hij minstens de opdrachtgever proberen te doordringen. Als hij daarin niet slaagt, blijven voorzieningen voor evenwichtige(r) verhoudingen onhaalbaar. Dan zijn er nog ict-ers die zich niets aan welk ontwerp gelegen willen laten liggen; zij menen het toch beter te weten. Dus óók beleid voor facilitering van informatieverkeer dient

als Versuch interessengeleiteter Formung [...] Verhältnisse verstanden [werden].[p. 138]

Tja,

Steuerung ist abhängig vom Wissen über den zu steuernden Gegenstand.[p. 158] Ein adäquateres Wissen über die Zusammenhänge menschlichen Handelns auf der Basis sozialer Interdependenzen ist deshalb eine unverzichtbare Grundlage für die Steuerung[. p. 159]

Ik stel daarom een opvatting over informatie voor die uitgaat van interdependentie: elk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid, zie o.a. [Semiosis & Sign Exchange: design for a subjective situationism](#).

88.24

Ik heb alvast wel nogal onbehouwen vragen. :-) Ben je voor de fysieke bouw(sector) nog steeds van plan om naar jouw eigen ideeën erover een omvattend, ik noem het maar even, digitaal documentatiesysteem voor bouwprocesbeheer te realiseren? Zo ja, waarom ga je er nog steeds mee door? Als je het inmiddels uit verslavende liefhebberij doet, en anders niet, begrijp ik het.

88.25

Het realiteitsgehalte in zakelijk opzicht ontgaat mij om allerlei redenen allang. Ik meen daarom dat het voor hem, en door ons persoonlijke contact bijgevolg voor mij, geen zin heeft om er afgezien van liefhebberij verder tijd en moeite aan te besteden. De drempel voor wat hij zakelijk nastreeft, wordt m.i. ook alsmáar hoger. Zeg het maar, is er ergens – de leiding van – een organisatie die gelooft in kansen voor en/of noodzaak van nóg een informatiesysteem? Kent hij dat huidige aanbod van allerlei bouw-informatiesystemen overigens? Kan hij uitleggen waarin wat hij voorstelt ervan verschilt? En dan vooral ook uitleggen welke voordelen ‘zijn’ systeem zal hebben? Heeft hij daarmee financiers overtuigd?

Of verkeert hij nog in het stadium van voorbereiding van zijn voorstel om er tzt elders steun voor te kunnen verwerven? In dat geval, weet hij welke organisatie(s) hij ermee wil benaderen? Waarom denkt hij dat zij investering zullen overwegen? Of denkt hij het allemaal zèlf te kunnen financieren? Heeft hij enig idee hoeveel geld

ermee gemoeid kan zijn? Ontwerp en ontwikkeling zijn één, marketing e.d. nog iets anders.

De afgelopen jaren heb ik af en toe proberen te helpen met wat ik onder informatiekundig ontwerp versta. Gelet om het ruime bereik van het onderwerp – hoe ruim kan ik als buitenstaander niet eens bevroeden – zijn mijn bijdragen-uitbelangstelling en -persoonlijke-solidariteit echter tot aanzetten beperkt gebleven, zoals gedocumenteerd met o.a. [MultiBIM](#) (2009), [Het hangt er vanaf waarop het staat: naar grondslagen voor stelselmatig passende variëteit in \(clusief\) o.a. bouwinformatie](#) (2013) en de reeks [Werk in uitvoering, nrs 1 t/m 6](#) (2014-2015). Nee, daar is voor zover ik kan nagaan allemaal niets mee gebeurd.

Dat hoeft ook niet en zo begrijpelijk is het natuurlijk ook niet voor iemand zonder informatiekundig stelselmatige scholing. Hoe dan ook stel ik daarom vooral een vraag aan mijzelf, die ik ook meteen beantwoord. Omdat ik de ontkennende enz. antwoorden op bovenstaande vragen meen te kennen: Heb ik er zin in, herstel, heeft het zin om er veel meer tijd in te steken? Nee. Voor onderzoek enz. als liefhebberij heb ik andere onderwerpen waaraan ik voorkeur geef. Uiteraard verleen ik persoonlijk ook verder bij gelegenheid van harte hulp, maar dan moet ik wél weten wat zijn bedoeling – niet – is.

Nee, zakelijk zie ik géén perspectief, heb ik eerlijk gezegd nooit gezien. Dankzij prettig persoonlijk contact hoeft vooral dát ook niet.

88.26

De één na de ànder, het lijkt een inhaalslag. Verkoudheidsvirussen staan blijkbaar keurig te wachten om zich na die periode met afstandsmaatregelen alsnog te verspreiden.

88.27

Pensioen? Op reis? Ik vind dat ik om verschillende redenen aan het werk moet blijven. Dat heeft met voor- en nadelen van zelfstandigheid te maken, althans zoals ik ze ervaar.

Zelfstandig heb ik zgn informatiekundig ooit een (modelleer)methode ontwikkeld voor eenduidige ordening van – dynamiek van – betekenissenvariëteit. Huh, waarvoor? Zeg maar dat als jij in de krant leest dat de toeslagenaffaire voortwoekert, dat de Omgevingswet op een ramp gaat uitlopen, enzovoort, enzovoort, dan komt dat allemaal mede omdat er voor de omgang ermee nog steeds van – de noodzaak van – uniforme betekenissen uitgegaan wordt. Maar dat klopt niet. Denk maar aan je eigen gedragingen en hoe je ze zou beschrijven. In de ene situatie ‘doe’ je iets anders dan in een andere situatie, enzovoort. Rara, hoe laten zich zulke nota bene reële verschillen allereerst eenduidig ... onderscheiden, en vervolgens ordenen, dwz eveneens eenduidig van samenhang voorzien? Je zou denken dat een manier om daarmee opbouwend te kunnen omgaan, welkom is. Niet, dus. Tja, daar gaat het voordeel. Van beleid tot en met uitvoering zijn taken immers zodanig verkaveld geraakt en èlk kavel meteen maar ommuurd, dat resp. kavelbaasjes zich alle gemeenschapsretoriek ten spijt kennelijk bedreigd voelen door wat die muren inderdaad helpt afbreken. Ze begrijpen niet – of ben ik het soms die helemaal niet goed wijs is? – dat vooral met – digitale – middelen voor netwerkverhoudingen informatieverkeer feitelijk haaks op organisatiestructuur staat. Van zgn ict-ers komt verlichting uiteraard evenmin, want zij koesteren hun verdienmodel à la verkaveling. Ik voel echter maatschappelijk verantwoordelijkheid om voor stelselmatige opzet te

blijven pleiten. Maar als zelfstandige ben ik gemakkelijk als buitenstaander af te wimpelen. Ofwel, ik heb er geen geld mee verdiend en dat doe ik dus nog steeds niet. Dat is, eh, wel een nadeel.

Wie weet gaat het lukken en levert het intellectuele eigendom nog eens een pensioenvoorziening op. Het moment dat ik zonder praktisch effect moet opgeven, komt natuurlijk alsmaar dichterbij, het is niet anders. Maar dan heb ik het geprobeerd.

88.28

Mag ik je tot verder “nadenken” over informatie-in-verhouding proberen te bewegen? Als je het vindt klinken als activistisch protest, heb je gelijk. Zoals jij over jezelf stelt, “dat houdt mij nog relatief jong.” :-)

Je kent wellicht het gezegde dat de vis de laatste is die kan begrijpen wat water is. Wie zelf deelnemer is aan een bepaalde verhouding, heeft het nu eenmaal moeilijk om wisselwerking waarin z/hij dienovereenkomstig aandeel heeft onpartijdig(er) te duiden. Want elke deelnemer geeft ‘natuurlijk’ voorrang aan eigen perspectief, met bijbehorend grenzen aan empathie e.d. van dien. Het is niet anders, evolutionaire psychologie en zo.

Een idee van en voor wat er eventueel werkelijk evenwichtig(er) zou kunnen, vergt echter resp. daarom overzicht. En dat vergt vergaand afzien van deelname aan de verhouding in kwestie. Je kunt dat wel het voornaamste criterium noemen van wat professionaliteit heet. Klopt, daarvoor gaat een professional onvermijdelijk óók verhoudingen aan, nota bene met haar-/zichzelf dan als deelnemer, maar tot professionaliteit behoort dat z/hij zulke, zeg maar, hulpverhoudingen iedereen inclusief haar-/hemzelf anders laat ervaren dan de verhouding die z/hij als het ware van buitenaf probeert te beïnvloeden.

Klopt, aan tegenstrijdigheid valt niet te ontkomen. Kenmerk van buitenstaander is immers het onvermogen om ‘binnen’ invloed te hebben. Goede vraag, hoe wil je daar dan toch invloed krijgen? Dat lukt dus vrijwel nooit.

Er zijn uitzonderingen. Als iemand ernstig persoonlijk lijden ervaart, kan z/hij aan een zgn hulpverlener invloed toestaan. Het is cultureel aanvaard geraakt om daarvoor juist wel een ‘betrekkelijke’ buitenstaander – en dus tijdelijk – in te schakelen. En het is ook geen toeval dat zoiets als het therapeutische dilemma, lees algemener dus het veranderkundige dilemma, het meest expliciet is geproblematiseerd onder de noemer van psychoanalyse; doorwerking van de oorspronkelijke verhouding op de hulpverhouding staat voor de zgn cliënt bekend als overdracht, voor de therapeut als tegenoverdracht.

Erkenning van eigen onvermogen doet zich volgens organisatorische verhoudingen echter zelden voor, althans niet door wie erover kan beslissen een buitenstaander in te schakelen. Integendeel, wie een positie – bereikt – heeft met invloed over verhoudingen, is er doorgaans van overtuigd – geraakt – dat juist haar/invloed gunstig is. Z/hij heeft die positie helemaal aan haar-/hemzelf te danken, nietwaar? Hmm, dat ligt wel anders. Of het is dus – meestal? – domweg angst voor ontmaskering waarom menig manager – nog? – elke poging tot verhoudingsgewijze hulpverlening prompt afwijst.

Zowel opdrachtgevers als -nemers van digitalisering blijven er – overigens vrijwel altijd zonder dat te beseffen, en daarom is er nog moeilijker verandering in te brengen – van uitgaan, dat informatie l0s staat van hoe verhoudingen verlopen. Dat is een principiële misvatting, maar wel een misvatting in hun voordeel. Want

informatie is zelfs middel bij uitstek voor deelnemers aan een verhouding voor afstemming van hun resp. gedragsaandelen. Wie daarentegen meent dat informatie zoiets als een vaste, neutrale (lees ook: objectieve) betekenis heeft, legt daarmee feitelijk haar/zijn voorkeursbetekenis op en stuurt bijgevolg hoogst eenzijdig de verhoudingswijze omgang tussen deelnemers. Ofwel, z/hij doet afbreuk aan wisselwerking, enzovoort. De associatie, zoals thans alom in het nieuws, met een onveilige (werk)omgeving acht ik evident.

Waarom houd ook ik niet een bord voor mijn kop, ofwel doe alsof digitalisering slechts een vraagstuk van digitale techniek is? Wat maak ik mij eigenlijk druk, zeker als ik er toch niets aan kan veranderen en dat zelfs redelijk kan verklaren, om emancipatoire verhoudingen? Voor zover ik m'n eigen therapeut ben, haha, met dus gebreken van dien, nee, ik krijg dat bord dáár niet gespijkerd.

88.29

Over Menno ter Braak (1902-1940) schrijft P.F. Schmitz dat die zich

erger[t over] zelfverzekerdheid [van wie] zijn eigen gelijk niet hoeft aan te tonen, maar slechts de redeneerfouten bij anderen.

Maar wie doet dat niet? Inderdaad, ik bedoel zowel zich ergeren als anderen fouten verwijten vanuit veronderstelling van eigen gelijk. Tja, zolang dat over en weer gebeurt, blijft het over en weer gebeuren. Zgn wetenschappers blijken vaak zelfs het minst in staat veronderstellingen te (her)overwegen waaraan zij hun status enz. menen te ontleen.

Relevant vind ik daarom dat Schmitz zijn opmerking maakt in **Afscheid van Kaiser Otto III** (in: **Menno ter Braak**, samensteller Sjoerd van Faassen, BZZTôH, 1978, pp. 7-12), een opstel over, zoals de ondertitel ervan luidt,

de objectiviteit van Ter Braak.

Ter Braak wijdt zijn geschiedkundige proefschrift aan Otto III (983-1002). In het algemeen acht Ter Braak objectiviteit onbereikbaar, want, zoals Schmitz samenvat,

de historicus moet proberen de verschijnselen in het verband van hun tijd te plaatsen en te verklaren, maar [mag] tegelijkertijd de uniciteit niet [...] vergeten van het historisch object, en daarmee de onverklaarbaarheid ervan.

Probeer het dan maar eens 'objectief' eens te worden ... Wat aan de orde kan worden gesteld betreft nu eenmaal, hier ook steeds verder in Schmitz' woorden,

relatieve begrippen. De historicus kiest een 'geheel' en die keuze bepaalt mede wat hij voor 'delen' zal vinden. [...] De dingen krijgen een andere betekenis naarmate men ze anders beschouwt.

Kortom, er valt niet te ontkomen aan

de relatieve geldigheid van het oordeel.

Maar als Ter Braak in zijn proefschrift zulke betrekkelijkheid zo nadrukkelijk erkent, waarom probeert hij vervolgens de aandacht ervan af te leiden? Zoals Schmitz m.i. terecht ... oordeelt, breekt Ter Braak met zijn verdere werk niet met zijn afwijzing van het

te naïeve geloof in de objectiviteit,

integendeel. Over verklaring gesproken, dus (groten)deels onvermijdelijk speculatief acht ik het aannemelijk dat Ter Braak voor zijn zelfstilering als onafhankelijk denker

voortaan niet geassocieerd wil zijn met – de toenmalig gangbare opvatting van – academische wetenschap. Hoe kan hij zijn – nieuwe – publiek daarvan overtuigen? Daarvoor zet hij een breuk in scene, een breuk die gelet op de continuïteit van zijn betrekkelijkheidsgrondslag ... fictief is. In zijn proefschrift staat allang luid en duidelijk

[w]at [...] Ter Braaks objectiviteit [is]: aandachtige beschouwing van het object, maar in het volle bewustzijn dat hij kijkt en niet iemand anders. [...] Ter Braak neemt dan ook geen afscheid van de beschouwingswijze in [zijn proefschrift] **Kaiser Otto III**.

Vergeleken met Ter Braaks opvatting is, zeg maar, relativisering van objectiviteit verder doorgetrokken onder de noemer van subjectief situationisme.

88.30

Wanneer niemand naar de sloot omziet, vallen oude koeien nooit op.

88.31

Voor een bord voor de kop, missen spijkers 'm, een kop, dus, en wat die spijkers betreft kan je ze daarom zelfs onmogelijk op de kop slaan.

88.32

Wie angst voor ontmaskering heeft, wijst oprechtheid af. Afwijzing moet echter ... oprecht klinken. Dat vergt vertoon van verontwaardiging. Zo ongeveer luidt de verklaring die H. van Galen Last in **De ironie van Ter Braak** (in: **Menno ter Braak**, samensteller Sjoerd van Faassen, BZZTôH, 1978, pp. 13-19) geeft van weerstand tegen werk en bijgevolg persoon. Hij stelt dat Ter Braak

steeds bereid blijkt eigen denkbeelden en gevoelens aan de scherpste beproeving te onderwerpen[, ... m]aar je kunt niet zoveel scherpe zelfkritiek oefenen, zonder dat de ander dit als een aanslag op zichzelf ondergaat [door zich] 'betrap't' [te] hebben gevoeld op blinde vlekken of simplificaties, op vooroordelen of rationalisaties, op onzuiver denken of verwarde gevoelens.

Wie oprechtheid nastreeft, laat het wel na oordelen met – pretentie van – absolute geldigheid te vellen. Nou ja, dat kent één uitzondering, te weten zo'n relativiseringsbeginsel (zoals ik voor subjectief situationisme veronderstel). Dergelijk principiële relativisering kan echter gretig volstrekt verkeerd worden opgevat als gebrek aan consistentie, met weerstand ertegen als gerechtvaardigd:

Geen verwijt [i]s te vergezocht, geen kritiek zo kreupel of het w[o]rd[t] nog, in alle ernst, [...] gebruikt.

Dat is schijnheilig met absolutisme als populistische illusie om eenzijdig van – ontkenning van – relativisme te profiteren. Ook uit angst gaan gedupeerden erin mee, blijven erin meegaan. Over verschillen gesproken, Van Galen Last stelt dat

[w]einig schrijvers in onze moderne literatuur [...] zich zozeer de spanning bewust geweest [zijn] tussen het unieke en individuele enerzijds, de gebondenheid aan het onpersoonlijke, de wet, de logica, anderzijds.

Ik duid zulke "spanning" dus als teltkens samenloop van "enerzijds" subject met "anderzijds" situatie, voilà subjectief situationisme. Nee, vermeldt Van Galen Last,

[n]iet dat de argumenten van Ter Braak zijn weerlegd[. D]at zou ook alleen hebben gekund als men die argumenten ken[t.]

Dat blijkt voor menig een gauw te veel gevraagd.

88.33

onderwerp: begrippendynamiek.

Tijdens ons uitje pikte ik je verwondering over ordening op. En je, als ik haar zo mag noemen, belangstelling voor dichtkunst. Dat gaf mij weer eens te denken over – wat ik ervaar als – mijn onvermogen geduld enz. met gedichten te hebben. Waarom? Over ordening gesproken, jij hebt mij vast weleens horen zeggen resp. zien schrijven dat ik gedrag tweeledig duid. Een verschijnsel opgevat als een gedraging (lees ook: vertoon van eigenschap) beschouw ik als uitkomst van een samenloop. Verklaring vergt aldus ontleding. Ik veronderstel principieel twee, zeg maar, factoren. De ene factor geldt als object, de andere als situatie. Over (on)vermogen gesproken, een object dat 'zijn' gedragsaandeel 'kiest' enz. met cognitief vermogen, noem ik dan – nader – een subject.

Zo origineel is deze aanname overigens niet. De zgn complementariteitstheorie van de natuurkundige Niels Bohr komt al neer op objectief situationisme, zij het dat hij daarmee het aantal samenlopen nog beperkt en als dienovereenkomstige uitkomsten slechts deeltjes- of golfgedrag overweegt. Wat doorgaat voor geesteswetenschappen laten zich integreren volgens subjectief situationisme. Ook wat onder een gedicht wordt verstaan, hangt dus af van zowel wie als in resp. voor welke situatie hij (lees natuurlijk ook: zij) erover nadenkt. Als dat klopt, zijn er zoveel verschillende gedichtbegrippen als er samenlopen zijn van subjecten en situaties waarin gedicht aan de ... orde komt. Er bestaat hoe dan ook géén absoluut geldig begrip van gedicht resp. dichten. Welk begrip dan ook verkeert steeds volgens een subjectief-situationele ordening met uniciteit van dien.

Nu kan een subject met zijn gedragsaandeel invloed uitoefenen op wat hem toekomstig als situatie treft. Naarmate hij daarin beter slaagt, lijkt een situatie zich vergaand te herhalen. Nota bene, dat is afgezien van tijdsverloop waarin het subject in kwestie veranderd zal zijn. Het voordeel dat een subject associeert met situationele herhaling, is dat hij een eerder opgesteld begrip opnieuw kan benutten. Dat is inderdaad oppassen, want het is altijd maar de vraag of hijzelf en/of omstandigheden inmiddels zodanig zijn gewijzigd dat het overgeleverde begrip wellicht niet meer ... past.

Veronachtzaming van die vraag behoort tot de illusie van onwrikbare ordening. Sterker nog, het met dwang opleggen van – het volgen van – een bepaalde ordening 'bevordert' uiteraard continuïteit van situationele gelijksoortigheid. Dat betreft echter een situatiebegrip dat vaak slechts door bevoorrechte deelnemers aan maatschappelijk verkeer voor gunstig wordt gehouden. Het is daarom ook maar de vraag of overige deelnemers er niet allang een zelfs sterk afwijkend situatiebegrip op nahouden. Voordat zulke spanning tot uitbarsting komt, is aanpassing van ordening nodig, enzovoort. Tja, wie zich ordebewaker waant, blijkt in elk geval op wat langere termijn de voornaamste ordeverstoorder omdat hij de dynamiek van ordening weigert te begrijpen, laat staan dat hij er tijdig genoeg naar handelt.

In een zgn pluriforme samenleving moeten 'we' het zelfs expliciet hebben van variëteit van ordeningen. Dat is wat anders dan anarchie. Om geschillen enz. beheersbaar enz. te houden moeten zulke ordeningen immers tevens – enigszins – samenhangen, maar zonder dat ze ondergeschikt zijn aan nog weer een ordening (want anders raakt pluriformiteit ondermijnd). Dat acht menigeen, graag domweg onderhevig aan de populistische illusie van enkelvoudige ordening, strijdig met orde. Juist dat roept echter ... strijd op met wanorde van dien.

Mijn kinderlijke idee van een gedicht is dat het daarbij om maat en rijm van een tekst gaat. Maar verwissel ik daarmee doel en middel niet? Maat en rijm maken een tekst eenvoudiger ... herhaalbaar. Als een volgende zin moet rijmen op en/of in de maat moet lopen met een eerdere zin, zijn de mogelijkheden voor die volgende zin vergaand beperkt geraakt, zeg ook maar verdicht, door de eerdere zin. Ofwel, wie zich de eerdere zin herinnert, is behoorlijk op weg zich de volgende zin te herinneren, enzovoort. Zo werkt context. Voordelig, nietwaar?

Maat en rijm zijn tekstuele verdichtingsmiddelen. Als voor een gedicht de tekstuele grondslag geldig – waarom, eigenlijk? – blijft, is een gedicht op z'n minimalistisch één teken dat als enkel woord valt op te vatten. Voor zijn interpretatie moet een subject dan sterker afgaan op wat hij òntekstueel ervaart als situatie, en voor die ervaring neemt zijn aandeel aan samenloop navenant sterk toe.

Het kan zijn, dat het zùlke verdichting is die mij verhindert serieus zelfs maar te beginnen aan – het lezen van – een gedicht. Ik krijg meteen de indruk – toegegeven, die zal ik inmiddels op voorhand hebben – dat de dichter zijn gedicht vooral tot hemzèlf richt. Ja, wat hij als relevante context allemaal weet, kan hij wèglaten. Ik voel me opgezaald met een puzzel. Ik kan 'm nooit ècht oplossen, en het probleem van de dichter is stellig het mijne ook niet; zeg ook maar dat ik de kans op gunstige samenloop kleiner acht dan wanneer ik iets anders doe.

Moet ik niet gewoon toegeven, dat ik niet kàn dichten. Probeer ik mijn onvermogen door afwijzing te verhullen? Begrijp ik daarvoor dichtwerk volgens een karikaturale ordening? Zou kunnen.

Oh ja, met zoveel woorden heb ik hierboven ook enig begrip van m.i. evenwichtigere democratie voorgesteld, dat dan weer wel.

88.34

Oorspronkelijk hebben wij voor de opzet met bijbehorende hoeveelheid werk nadrukkelijk rekening gehouden met het proefkarakter van zo'n voorziening. Het blijkt echter de bedoeling, de aanduiding als proef ten spijt, om haar van meet af aan daadwerkelijk in te zetten. Dat vergt veel meer aandacht voor controle, en daarom uiteraard wat meer werk om te realiseren.

88.35

Ik betwijfel of jij dat meent, mij als "topexpert" beschouwen. :-) Als een deskundige, nota bene een hele goede, iemand is die zijn (lees natuurlijk ook: haar) raad op z'n minst serieus genomen mag weten, heb ik daar tot dusver niets van gemerkt. Jij bent met links-laten-liggen overigens geen uitzondering, integendeel. Eveneens o.a. bij de man die blijkbaar tot Regeringscommissaris Informatiehuishouding Overheid is benoemd, stuitte ik ooit op onvermogen om een kwalitatief àndere aanzet zelfs maar te overwegen.

Tja, je vraag naar "wijze lessen." Als iemand ervoor kiest zich doof te houden, heeft herhaling geen zin door luider te spreken.

Naar bejaarden wordt überhaupt niet geluisterd. En jij bent nog wat ouder dan ik. Stèl dat ik je overtuig, dan krijg jij met die zgn regeringscommissaris te maken die zo'n beetje van mijn leeftijd is, dus feitelijk óók allang 'buitenspel.' Jij beseft kennelijk niet dat aanstelling van een dergelijke commissaris door de valse suggestie van daadkracht via uitstel moet leiden tot afstel. De perfecte kandidaat is iemand die allang uitgerangeerd is, maar aandacht niet kan missen. Zulke mensen zijn er steeds méér.

Vooruit, ik waag toch nòg een poging. Kijk maar wat je ermee doet. Vergeet je zorgvuldige bronvermelding niet? Eh, maakt mij dat netzo ijdel? Nogmaals, ik heb niet de illusie dat naar bejaarden wordt geluisterd (laat staan door bejaarden :-). De grondigste vergissing die heerst, betreft het informatiebegrip. Ofwel, wat is informatie? Daar lijkt niemand bij stil te staan. Desgevraagd verzint iedereen in de gauwigheid maar een antwoord, waarbij de wens echter steevast de vader van de gedachte is. Zo van, voor optimale benutting van digitale technologieën geldt eenduidige betekenis van zoiets als enkelvoudige informatie als strenge voorwaarde. Düs moet informatie ... zijn wat een verschijnsel eenduidig beschrijft. En daarom probeert iedereen voor wat zij als, zeg maar, aparte informatie veronderstellen een bijbehorend algemeen geldige definitie te bepalen.

Dat lukt dus niet, althans niet met informatie als-uit-één-stuk opgevat. Nou ja, de reikwijdte van algemene geldigheid blijkt daarmee allesbehalve algemeen, maar zelfs uiterst beperkt. Dat is alom allang bekend. Desondanks willen zgn ict-ers inclusief zgn ict-architecten er maar niet aan. Alsof betekenis er niet toe doet, nee, niet ècht, blijven zij langs zoiets als een strikt technisch spoor hardnekkig geloven in opschaalbaarheid van eenvoudig naar samengesteld. Maar zodra digitalisering zelfs maar iets ruimer bereik moet dienen, zgn schaaffect en zo, voldoet dat simplistische informatiebegrip niet meer. Zolang een bepaald, zeg maar, domeintje – en dat gebeurt doorgaans onbewust – kan worden vóórondersteld, lijkt het alsof informatie slechts bestaat uit 'iets' dat daar enkelvoudig apàrt ... staat. Maar àls (!) informatie geldt altijd een omvattender ... verschijnsel dan bijvoorbeeld een enkele term. Door de beperking-op-voorhand neemt iemand als het ware een context mee. Wie vervolgens binnen dat ene domeintje blijft verkeren heeft dankzij zulke vergaand impliciete context vèrder inderdaad genoeg aan wat enkelvoudig apàrt ... lijkt.

Digitale technologieën worden echter allang niet mee louter gebruikt voor informatieverwerking pèr telkens een opzettelijk beperkt gehouden domeintje. Je hebt vast weleens van het Internet gehoord. Ofwel, het voornaamste gebruik betreft uitwisseling van informatie, kortom informatieverkeer. En aan dàt bereik zit praktisch géén grens. Dat vergt een àndere theorie. De misvatting dat informatievòrm enkelvoudig apàrt ... is, valt onmogelijk vol te houden. Dat blijven ict-ers uit kortzichtigheid tòch doen. Opdrachtgevers (lees hier ook: politici en bestuurders) hebben evenmin enig benul. Misvatting over informatie houdt mislukking van digitalisering gaande. Intussen verdienen opdrachtnemers er juist prima aan, en opdrachtgevers schermen zo hun resp. domeintjes, sectortjes e.d. af, wat zij eveneens prima vinden. Met stelselmatige voorzieningen, herstel, met – maatschappelijke! – infrastructuur voor informatieverkeer heeft dat allemaal helaas nog niets te maken.

Een verkeersmatig passend informatiebegrip is trouwens nog wat anders. De uitbreiding die ik hierboven aangeef, gaat onverminderd uit van objectiviteit. Met verkeer in de zin van – onderlinge – (gedrags)omgang moet voorts rekening – kunnen – worden gehouden met subjectiviteit van resp. deelnemers met bijbehorend verschillende betekenissen die zij toekennen aan wat dezèlfde – samengestelde – informatie ... lijkt. Dergelijk subjectief situationisme laat ik hier verder maar in het midden. Met òbjectief situationisme – wat voor informatie immers ook al neerkomt op contextuele verbijzondering – voor een kwalitatief gewijzigde koers zijn 'we' reeds vergaand op de goede weg.

Daarmee kom ik op een andere hardnekkige vergissing. Denk ajb aan fysieke

verplaatsingen. Wie vaker van A naar B reist, krijgt vroeg of laat het idee dat het wellicht per saldo voordeliger is om in een weg te investeren waarover elke verplaatsing dan vlotter verloopt. Met praktisch oneindige aantallen voor A resp. B, waarbij omgekeerd ook B als A moet kunnen gelden, enzovoort, ligt het voor de hand om aanleg en onderhoud van infrastructuur te coördineren. Dat wordt dan de opgave van 'de' overheid. Wie zich 'over' zulke infrastructuur allemaal verplaatsen, tellen dan als gebruikers ervan (die zich dus niet – meer – om aanleg enz. bekommeren; daarvoor betalen zij belasting).

Let op, op haar beurt heeft de overheid óók verplaatsingsbehoeften. Met een overheid die exclusief over – financiële – middelen kan beschikken benodigd voor zulke infrastructuur, ligt de neiging op de loer van – ook weer onbewuste – vermenging van hoedanigheden van coördinator en gebruiker. Met wat de overheid coördineert, mikt zij dan abusievelijk vooral op haarzèlf als gebruiker. Zo legden de Romeinen zgn herenwegen aan. Dat deden ze ter consolidatie resp. uitbreiding van hun macht; dankzij die wegen kon het leger (lees ook: heer) een veel ruimer gebied bestrijken. Maar de Romeinen begrepen spoedig dat, zeg maar, burgerlijk gebruik ze extra belastinginkomsten opleverde. Het leger is 'slechts' één van de gebruikers (maar wel één die bij gelegenheid voorrang kan nemen).

Zo beschouwd loopt – overigens niet alleen in Nederland – de overheid wat digitale infrastructuur betreft pakweg :-) tweeduizend jaar achter op het Romeinse rijk. De overheid ziet haarzelf nog steeds onvoldoende als coördinator van infrastructuur. Het gebruikersperspectief overheerst. Maar als gebruiker is er niet één overheid, maar zijn er talloze overheidsinstellingen. Onder gebruikersnoemer kan daar uiteraard nooit iets als infrastructuur uitkomen. Daarvoor verschillen hun resp. belangetjes als gebruikers te veel. Nee, het openbare wegnnet is er ook niet gekomen door samen- en elkaar tegenwerkende weggebruikers. Dat vergt een andere hoedanigheid (en heet ook wel het algemeen belang). De retoriek dat burgers centraal staan is weliswaar niet van de lucht, maar wèrkelijke coördinatie om wèrkelijke digitale infrastructuur voor informatieverkeer aan te leggen enz. vertoont 'de' overheid nog steeds niet.

De infrastructuurele rol vergt dat de overheid haarzèlf als zovele overheidjes niet opvat als toonaangevende, laat staan als exclusieve gebruiker(s). Infrastructuur moet er zijn voor willekeurige gebruikers. Want een infrastructuur die voor iederéén geschikt is, is dat 'vanzelfsprekend' óók voor – medewerkers van – overheidsinstellingen onderling en voor burgers in hun informatieverkeer met hen. Zeg ajb niet dat willekeurig bruikbare voorzieningen ingewikkelder zijn. Onzin. Stel je voor dat er voor fysieke verplaatsingen naast de zgn openbare weg een wegstelsel ligt waarvan uitsluitend overheidsmedewerkers gebruik mogen maken en, toe dan maar, burgers uitsluitend voor zover ze informatie uitwisselen met bedoelde medewerkers. Dàt is pas ècht ingewikkeld, en volslagen nodeloos. Voor infrastructuur màg het niet uitmaken wie ervan gebruik maakt, en daarom kan er van infrastructuur slechts één zijn, punt.

Wat ik als vergissingen opper, kennen verband. Dus ook hun oplossingen: Het open bereik van infrastructuur vergt een dito open informatiebegrip. Dat probeer ik je met tussenpozen inmiddels alweer enkele tientallen jaren aan je verstand te brengen, maar ook maar iets daarmee opgeschoten ben ik kennelijk niet. Wie weet ...

Wie denkt dat met informatie(vorm) uitgebreid tot recursieve contextuele verbijzondering de voorwaarde voor gebruik van digitale technologieën is

geschonden, vergist zich ook daarin danig. Want die uitbreiding kent evengoed een formalisering, die vestigt zoiets als een stelsellogica, en daarmee is informatie ongeacht verkeersbereik – pas – wél betekenisvol eenduidig te krijgen. Ik kan me opnieuw niet voorstellen dat je hierover geen vragen hebt. Eerder heb je daarvoor nooit moeite genomen. Ditmaal?

ps

Ik loop je stellingen nog even na. Dat doe ik uiteraard volgens het uitgebreide(re) informatiebegrip en volgens onderscheid tussen algemeen beschikbare voorzieningen (infrastructuur) en ‘bijzondere’ voorzieningen van resp. deelnemers. Als jij daar niet aan wilt, blijft ook het onderstaande duister voor je.

1. Maak ajb redelijk passende vergelijkingen. Op verkeersschaal zijn er twee (ontwerp)kaders. Neem een stad. Daarvoor bestaat er een stedenbouwkundig plan. O.a. aan gebouwen stelt dat plan voorwaarden e.d. Daarmee moet per bouwplan rekening worden gehouden.

Een stedenbouwkundig plan is niet (!) een bouwplan, maar gewoon wat omvangrijker. Door de schaalverruiming geldt kwalitatief verschil.

Met de ene term overheid zijn twee hoedanigheden aan de orde. Er is de overheid-als-eenheid die dankzij die eenheid optreedt als coördinator van infrastructuur. En er zijn talloze overheidsinstellingen die in hun hoedanigheid van uitvoeringsorganisatie deelnemers aan informatieverkeer zijn, maw gebruikers van infrastructuur. Voordat een bepaalde overheidsinstelling zinvol haar plan voor gebruikersvoorzieningen kan trekken, moet de coördinatie-overheid het infrastructuurplan op orde hebben.

Kortom, kaders, ja, maar in kwalitatief tweevoud.

Oh, zonder een informatiebegrip dat op betekenisvariëteit berekend is, blijft wat jij datastrategie noemt het strijdtoneel van allerlei overheidsinstellingen om betekenishegemonie. Maar die strijd is onzinnig. Zoveel situaties, zoveel betekenissen. Contextuele verbijzondering, dus.

2. Zgn referentiearchitecturen die zowel het rijkere informatiebegrip als de met voorrang infrastructurele opgave missen, moeten de prullenbak in.

3. Infrastructuur is niet zakelijk, maar dient – wat dat ook is – het algemeen belang. Kijk wat er gebeurt, als bedrijven voorzieningen kapen. De coördinatie-overheid is grof nalatig door bedrijven te laten exploiteren wat onvoorwaardelijk – en met afdoende borging van persoonlijke levenssfeer enzovoort – open moet staan voor willekeurige deelnemers aan informatieverkeer, thans dus óók digitaal gefaciliteerd. Zoals jij het stelt, houdt een afzonderlijk opgevatte organisatie het primaat. En volgens jou gelden blijkbaar vooral bedrijfsmatige redenen. Nee, op die manier komt er géén deugdelijke infrastructuur tot stand. Houd daarvoor ajb op over “business.”

4. De opgave van digitale infrastructuur voor informatieverkeer is in menig opzicht nieuw. Er kan dus nog niemand “een straatlengte voor[liggen],” al helemaal “ondernemingen” niet met hun, daarvoor zijn het nu eenmaal zgn ondernemingen, altijd beperkend zakelijk belang. Infrastructurele coördinatie is hun opgave niet. Dat moet de overheid-als-eenheid doen. Helaas blijken overheidsinstellingen belemmeringen op te werpen door zich elk bedrijfsmatig te willen opstellen. Dat fragmenteert echter ipv dat het verbindt.

Uiteraard kunnen bedrijven bijdragen aan realisatie enz. van digitale infrastructuur op de schaal van onze samenleving. Zo zijn er ontwerp bureaus, aannemers enz.,

enz. voor de fysieke gebouwde omgeving in de weer. Maar, als het goed is, tenminste, zij bepálen niet wat èn wat niet als infrastructuur telt. Dat vergt politiek-bestuurlijke coördinatie (en zo'n regeringscommissaris krijgt dat onmogelijk voor elkaar).

5. De I-strategie Rijk gaat van de valse veronderstelling uit dat een hoop stenen als vanzelf een stevige muur kan worden. Dat moet dus omgekeerd. Om bij deze vergelijking te blijven, ontwerp eerst de muur en kijk vervolgens welke stenen erbij passen èn hoe ze moeten passen om er zo'n muur van te maken. Die zgn strategie kan, herstel, moet dus ook in de prullenbak.

6. Ik zou zeggen, begin met je eigen "denken" te moderniseren. Ofwel, je moet allereerst zèlf "disruptieve beslissingen durven te nemen." Geef voorrang aan – de combinatie van – betekenisvol variëteitsdenken èn infrastructuurdenken. Pas als je dàt beheerst, kan je verantwoord voor de reële verkeersschaal (over) wat jij noemt een architectuur (be)denken. Zonder zo'n, toe maar, filosofische grondslag kan je je er beter niet mee bemoeien.

7. De overheid-als-eenheid is in een zgn democratische rechtsstaat nota bene de énige coördinatiemacht met de bijbehorende opgave van zorg voor infrastructuur. De coördinatie-overheid is daarom juist wèl "bijzonder."

Allerlei, zeg maar, componenten (lees vergelijkenderwijs o.a.: stenen) waaruit digitale infrastructuur samengesteld kan worden, zijn inderdaad "niet bijzonder." Nogmaals, het omvattend ontwerp is dat naar zijn aard (!) wèl. En daaruit zal blijken dat andere componenten wel degelijk nog ontbreken, en dus als nieuw moeten worden bedacht enzovoort.

88.36

Ook een professional moet leven. Maar àls professional dient hij (lees ook: zij) met voorrang het belang – te dienen – van anderen. Die instelling resp. gebrek eraan illustreert Andrew Burroughs in **Everyday Engineering, How Engineers See** (Chronicle Books, 2007) voor ontwerp en constructie van alledaagse (gebruiks)voorwerpen. Hij onderscheidt twee hoofdthema's. Onder de noemer van

creation, the making of things[, he] shows the struggle that goes into making ubiquitous objects do their jobs[, p. 8]

met als, zeg maar, aspecten die volgens hem bijzondere aandacht verdienen (waaraan hij telkens een hoofdstuk met vooral voorbeeldfoto's wijdt):

craftmanship – the human hand in a machine-built world
unseen – what we can't or won't see
illusions – anachronistic idiosyncrasies
interfaces – how things connect
elegance – balance, harmony, efficiency, and simplicity
function follows form – the interplay between design and engineering
sequences – unravelling the chain
challenges – "why can't they fix that?"

Voorwerpen lijken op hun beurt eveneens te worstelen. Dat toont Burroughs onder de noemer van

degradation, the destiny of the things we make[, that is, how] objects are abused, misused, worn out, and corroded, but [...] also smoothed, rounded, and worn in sometimes pleasing ways.[p. 9]

Daarvoor wijst hij op

corners – no good way around them
ugliness – when beauty is not a priority
materials – what we have to work with
repetition – persistence yields results
consequences – small actions can have big effects
nature – forces we can't control
time -lessons from the future.

Elk 'onderwerp' voorziet Burroughs van een beknopte toelichting

[to] help us with our basic ability to navigate a course.[p. 9]

Hulp is inderdaad erg hard nodig.

88.37

Een voorwoord is doorgaans achteraf geschreven. Zo is het stellig ook met **Opening Pandora's Box** (Cambridge University Press, 1984) gegaan. Dus inmiddels zelf in de weet van wat er komt, proberen G. Nigel Gilbert en Michael Mulkay een lezer alvast een eerste idee te geven wat hij (lees ook: zij) kan verwachten van

a sociological analysis of scientists' discourse.[ondertitel van boek]

Tijdens onderzoek ervoor

[we] realised that although we were being given quite different accounts of what 'really was happening' by different interviewees, they **all** seemed to be plausible and, indeed, convincing.[p. vii]

Hoe dat kan? Als aanname die op dergelijke betekenissenvariëteit berekend is, volg ik subjectief situationisme, zie [Semiosis & Sign Exchange, design for a subjective situationism](#) (2002). Eerder, dus, beseffen Gilbert en Mulkay dat voor passende verklaring enzovoort

we needed to employ rather different methodological assumptions and forms of analysis from those that we had been used to[. ...] We had to learn how to deal with variability in our accounts, in a way that recognised that the variability was not just a methodological nuisance, but was an intrinsic feature which we needed to exploit in our analyses.[p. vii]

Slechts afgaande op hun **Preface** kan ik echter niet herkennen, of zij daarvoor uitkomen op iets dat met subjectief situationisme vergelijkbaar is. Mijn eerste indruk is al wel dat zij een nogal ongelukkige keuze maken voor

'Pandora's Box' [a]s our metaphor[. p. vii]

Want voor zover ik weet, is onheil niet te stoppen als de doos geopend wordt. Gilbert en Mulkay beweren dat,

nevertheless, we have been able to find order in [...] diversity.[p. vii]

Dat strookt niet met zo'n doos. Of willen ze er soms mee zeggen dat die beeldspraak velerlei, onderling zelfs tegenstrijdige uitleg toestaat?

Zie verder **aantekening 88.43**.

88.38

Ik herkende vooral een aanleiding om middels afschrift contact met jou te hebben. Ook jij rekent er toch niet op dat ik ditmaal wèl op een reactie van de hoofdgeadresseerde kan rekenen?

Indien/omdat die reactie uitblijft, zie ik daardoor verdere speculaties gevoed. Ook eerder heb ik hem m.i. onmiskenbaar duidelijk gemaakt dat ook hij er voor maatschappelijk relevante informatiekundige opgaven, en maatschappelijk relevant zijn ze inmiddels zowat allemaal, zelfs averechtse ideeën op nahoudt. Kennelijk in de veronderstelling dat hij wel degelijk opbouwende bijdragen levert, blijft hij echter om bijdragen verzoeken. Waaróm?

Het zou kunnen dat hij een aanzet, tēkens weer, bedoelt om aandacht strikt op hemzēlf gevestigd te krijgen. Als de ene dosis uitgewerkt is, heeft hij de volgende nodig, enzovoort. Daarvoor moet ‘zijn’ aanzet wel tot voldoende aanwas leiden. Als hij dan meent, dat z.i. kritieke aandachtsmassa voor een voldoende dosis vooralsnog uitblijft, slaat hij prompt aan het werven van bijdragen, herstel, van bewonderaars. Als dat zo is, krijgt iedereen op de adressenlijst die hij daarvoor bijhoudt, nog maar eens de kwalificatie als “topexpert” toegekend. Nee, dāt meent hij dan weer niet, want de enige die er aanspraak op maakt, vindt hij uiteraard zichzēlf. Het valse compliment moet anderen domweg verleiden tot het leveren van een bijdrage. Het maakt niet uit wāt. Hij telt voor aandachtsmassa kwantiteit van aanhang.

Zo beschouwd acht ik zelfs vrijwel zeker dat hij mijn eerdere pogingen hem informatiekundig wat wijzer te maken niet eens gelezen heeft. Ik publiceer zulke teksten immers allang niet meer òp de stapel van zijn publieke aanzet, maar stuur ze hem persoonlijk. Maar wat niet bijdraagt aan die aandachtsmassa, krijgt van hem kennelijk géén ... aandacht. Wat – en wie – die stapel wēl ophooft, neemt hij volgens bovenstaand vermoeden overigens evenmin serieus. Hoe dan ook weet hij nog steeds niet(s) van mijn kritiek, laat staan van mijn opbouwende ideeën over/voor stelselmatige informatiekunde. En daarom blijft hij mij dergelijke verzoeken om bijdragen doen als slechts één van wie hij houdt voor zijn talloze ... topvolgers. Zijn ijdelheid komt m.i. onmiskenbaar tot uitdrukking in “prioriteit hoog” die hij ... steevast aan zijn emailberichten geeft èn zijn wens om ontvangstbevestiging. Niemand ànders dringt zich zo bij mij op.

Oh ja, als het van zijn ijdelheid klopt, geldt dat volgens mij eveneens als aanwijzing dat hij mijn teksten nooit leest. Want hij zou zich dan stellig gekrenkt gevoeld hebben. Dat kan ik niet rijmen met herhaling van verzoeken om bijdragen (of hij moet weten hoezeer hij mij ermee ergert :-).

(Ook) mijn speculaties behoren wellicht in de prullenmand, maar het is zo dat hij nooit reageert, al is het uit eigen beweging maar met een ... ontvangstbevestiging. Jij hebt gelijk. Op mijn beurt heb ik zijn verzoek als aanleiding benut voor een aantekening[, zie **nr 88.35**. Als emailbericht ben jij de feitelijke hoofdgeadresseerde ervan. Dankzij zgn afschrift, nogmaals, hebben jij en ik wederom contact. Als jij je informatiekundig – helaas – niet meer zo druk maakt, waarover wel? :-)

88.39

Ik vraag bezorgd na of je verdere on-/omgevallen zijn overkomen.

88.40

Wat, àls? De kàns voor informatiekundig-stelselmatige aanpak wàs er destijds niet, merk ik nav jouw slotalinea helaas op, en is er nog steeds nērgens (afgezien van nogal ‘ondergronds’ werk ... ergens). Hoe lang moet het nog duren? Ik probeer realistisch te zijn.

Kenmerkend voor optimale infrastructuur (lees dus: gemeenschapsvoorzieningen) is dat een gebruiker ervan zich er niet bewust van hoeft te zijn. Wie ermee is

opgegroeid, kan er daarom zelfs helemaal geen weet van hebben.

De oproep dat infrastructuur het voornaamste onderwerp van overheidszorg is, blijft aldus ònbegrepen. Oproepers gelden prompt als ordeverstoorers, wèg ermee.

Politici en bestuurders miskennen inmiddels vrijwel alom het

infrastructuurperspectief. Daardoor ontbreekt het ze echter juist aan mogelijkheden voor sturing van evenwichtige verhoudingen tussen gebruikers. Daarentegen zijn ze overheersend vertrouwd met – eigen – ènkelvoudig gebruikersperspectief, zodat eveneens slechts zulk ènkelvoudig perspectief van anderen kunnen herkennen. Zo zijn ze feitelijk vertegenwoordigers – geworden – van wie zij als toonaangevende gebruikers beschouwen. Wat zakelijk goed voor hèn is, onzichtbare hand, doorsijpel-effect en zo, raakt maatschappelijk vroeg of laat immers voordelig – voor – overige gebruikers, nietwaar? Nee!

Ik zie geen tekenen die erop wijzen dat de ideologie van marktwerking op z'n retour is, integendeel. Louter retoriek telt uiteraard niet. Ja, er komt ooit enige nadere wet- en regelgeving die de schijn – ? – moet wekken van zowel vermindering van eenzijdig zakelijk voordeel als bescherming van belangen van overige gebruikers, maar daarvoor blijft het ene gebruikersperspectief stevig ... ònaangetast.

Hoewel infrastructuur bezwijkt, zijn besèf van infrastructuur en dan ook nog een besèf van politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid ervoor nodig om de neoliberale koers te staken, een koers van ondermijning van maatschappelijk-evenwichtige verhoudingen door nog steeds alsmaar méér ruimte voor pseudo-infrastructuren als grootschalige verdienmodellen. Maar doorgaans als verwende, over infrastructuur volstrekt onwetende, op korte-termijn beeldbevrediging-beluste, gebruikers blijven politici en bestuurders zich in hun angst resp. paniek verlaten op bedrijven met strategieën waaraan besef van zorg voor wèrkelijke infrastructuur nu eenmaal principieel ontbreekt (eveneens alle retoriek ten spijt).

Ook Metapatroon kan als, zeg maar, gereedschap verkeerd gebruikt worden. Wat ik dus verkeerd vind, is inzet voor verdere infrastructurele ontwrichting. Als voorwaarde voor kritisch-opbouwend gebruik van Metapatroon wijs ik op – een leer (lees hier dus ook: ideologie) van – maatschappelijk verkeer van zoiets als evenwichtige verhoudingen. Klopt, daarmee bevorder ik niet bepaald dat Metapatroon daadwerkelijk gebruikt wordt, maar op verkeerd gebruik zit ik dus nog minder te wachten (wat ik ook mijn gedrag in de plagiaataffaire vind verklaren).

Voorwaarde, dat woord zegt het al, verdient dus voorrang. Zo'n verhoudingenleer annex -ideologie krijgen jij en ik niet gevestigd, laat staan in een periode van pakweg tien jaar die jijzelf helaas terecht al als véél te kort aangeeft. Inderdaad, koerswijziging begint wel met ... iemand. Maar zelfs maar één persoon op politiek-bestuurlijk invloedrijke positie hebben wij er nog steeds niet voor kunnen interesseren. En ik heb Metapatroon – dat overigens iets minder dan tien jaar later pas zo is gaan heten – alweer meer dan dertig jaar geleden bedacht.

88.41

Als je mij een verontschuldiging verkapt als ongepaste opmerking toestaat, mijn commentaar op dat boek[, zie [aantekening 87.38](#),] moet jou dan wel èxtra hoofdpijn bezorgd hebben. Zoals ik erbij vermeldde, twijfelde ik ook sterk of ik redelijk begrijp wat de schrijvers ervan willen meedelen. Wellicht heb ik hun analyse verkeerd samengevat, [zie [aantekening 87.40](#),] maar zo kan je er dus mee instemmen. :-)

[Zie ook [aantekening 88.39](#).]

88.42

Ook gebruik van de informatierotonde is aan autorisatie onderhevig. Daar heb ik inderdaad een schets(je) van gemaakt, zie [...] figuur 17 [in [aantekening 85.4](#)]. Kan je ajb kijken of dat redelijk klopt met jouw daadwerkelijke opzet van nù? Dat zal wel niet. :-) Dus, wat moet er anders beschreven staan?

Trek je ajb niets aan wat dáár verder is vermeld over een eventuele vervolgvorsie. Hoewel onverminderd nadrukkelijk bedoeld als proef, is inmiddels het idee, nou ja, dat van mij, om die als zgn autorisatiewizard meteen maar wat ruimer aan te kleden. En omdat die vòlgende proefversie wat mij betreft mikt op dekking van zowel wizard(mogelijkheden) als operationele autorisatie, moet jouw huidige opzet voor operationele autorisatie er zonder nodeloze moeite er in kunnen opgaan.

88.43

Dit is een vervolg op **aantekening 88.37**. Met **Opening Pandora's Box, A sociological analysis of scientists' discourse** (Cambridge University Press, 1984) bedoelen G. Nigel Gilbert en Michael Mulkay uiteraard op hùn beurt een aandeel te leveren aan – zoals ik het ook wel noem – informatieverkeer. Volgens mijn opvatting van wat informatie (lees ook: een teken) is, doen zij er dus een verzoek tot inschikkelijkheid mee. Zoals ik ze begriip, hier afgaande op hun inleidende hoofdstuk **Scientists' discourse as a topic** (pp. 1-17), willen zij bewegen tot erkenning van informatieverkeer als verschijnsel om met voorrang sociologisch te onderzoeken. Ik pleit voor een informatiekunde die zich richt naar – begriip van – informatieverkeer. Argumenten van Gilbert en Mulkay voor een paradigmawissel voor sociologie meen ik daarom graag als geldig te kunnen aanwijzen voor een m.i. dringend noodzakelijke informatiekundige paradigmawissel. Dat is natuurlijk geen toeval, die overeenkomstige strekking, maar vòlgt uit gedeelde oriëntatie volgens verkeer (lees ook: onderlinge omgang).

Aanleiding voor kwalitatief àndere veronderstellingen ontdekken Gilbert en Mulkay in

some methodological and analytical weaknesses in previous sociological work[. ... For] remarkably diverse accounts of action and belief [...] are normally suppressed as a result of analysts' unreflective commitments to the production of a unitary 'best account' of the area [...] they have chosen to study.[pp. 1-2]

Zo gebeurt digitalisering vaak nog steeds onder dezelfde (!) dwang van uniformering (lees ook: standaardisatie) van betekenis. Tja, dat gaat dús verkeerd met verschillende verkeersdeelnemers en/of weliswaar dezelfde deelnemer, maar in verschillende situaties. Waarom? Gilbert en Mulkay verduidelijken, overigens nog – te – voorzichtig uitgedrukt, dat

[s]uch 'definitive versions' are unsatisfactory because they imply unjustifiably that the analyst can reconcile his version of events with all the multiple and divergent versions generated by the actors themselves. Most sociological analyses are dominated by the authorial voice of the sociologist.[p. 2]

Betekenenissen verschillen echter 'daadwerkelijk' volgens samenloop van subject en situatie, vandaar dat ik subjectief situationisme als informatiekundig paradigma voorstel (en dat moet het m.i. dan ook o.a. sociologisch zijn). Verkeer, dwz

social activities are the repositories of multiple meanings.[p. 9]

Kenmerkend voor een zgn ict-er blijkt helaas vaak, dat

[p]articipants are allowed to speak [...] only when they appear to endorse his story. Most [...] reports are, in this sense, univocal.[p. 2]

Gilbert en Mulkay gaan er terecht tegenin, want

this form of representation grossly misrepresents the participants' discourse.[p. 2]

Waar digitale technologieën worden benut voor informatieverkeer – en waar is dat tegenwoordig niet? – is hun oordeel uiteraard juist informatiekundig geldig. Zij komen er onder sociologische noemer in 1984 mee. Onder informatiekundige noemer valt er nog steeds geen beweging in te krijgen. Gilbert en Mulkay

recommend that analysts should no longer seek to force [...] diverse accounts into one 'authoritative' account of their own. [...] They] need to become more sensitive to interpretative variability among participants[. ... T]here is much to be gained by [...] setting free the multitude of [...] voices [p. 2 with] accounts [...] organised to portray [...] actions and beliefs in contextually appropriate ways.[p. 14]

Wat telt, is

the relationship between linguistic variation and social context.[p. 7] Acceptance of [this] argument [...] implies a need to revise [the] approach to participants' discourse in a fundamental way.[pp. 7-8]

Een "social context" beschouw ik overigens als een situatie, en context als onlosmakelijk onderdeel van een teken. Aldus stelt – wat hij ervaart als – context een subject in staat een teken als situationeel relevant te interpreteren; zie [Enneadic Semiotics, axiomatic models](#) voor een schets van mijn idee van zulke samenhang. Hier onthoud ik mij verder van dergelijk commentaar op wat ik van Gilbert en Mulkay aanhaal. Het gaat mij om hun oproep van paradigma te wisselen. Daarvoor wijzen zij op de

interdependence between participants' discourse and its situation of production [from] which [...] it follows that discourse can never be taken as simply descriptive[. p. 7]

Wie enkelvoudige betekenis als gewenste uitkomst heeft en er daarom maar zijn uitgangspunt van maakt,

operates according to the methodological principle of linguistic consistency[, ...] explain[ing] away those accounts which weaken the analyst's [both assumptions and] conclusions [p. 7 while] provoke[ing] further interpretative problems.[p. 12]

Daarentegen,

there are no literal descriptions available and [...] all [...] symbolic products [...] have to be understood in relation to their context of production [p. 8 as] an indefinite series of linguistic potentialities which can be realised in a wide variety of different ways and which are continually reformulated in the course of an ongoing interpretative process[. p. 10]

Vooruit, om tòch nog wat commentaar te geven, ik zeg dan dat situationele verbijzondering geldt voor interpretatie en dat daarvoor tòt een teken context behoort. En er heerst zeker geen anarchie; het criterium voor orde resp. dynamiek bepalen deelnemers door telkens weer hun schattingen van de kans op inschikkelijkheid met de verzoeken die ze elkaar doen. Tekens doorgaans

do not pose any great difficulty for participants, who have at their disposal a range of flexible techniques which enable them to make sense of whatever is going on in a way that is adequate for most practical purposes.[p. 13]

Gilbert en Mulkay opperen daarom de vraag

why, if [...] interpretative practice is so variable, [...] has [it] not been regarded as a serious difficulty until now[?][p. 13]

Dat lijkt mij duidelijk. Eenzijdigheid komt voorstanders ervan kennelijk goed uit (waarbij ze gemakshalve vergeten – hoezo één betekenis?! – dat zij ànderen verzoeken genoeg te nemen met hun dienovereenkomstig ... àndere, òndergeschikte plaats). Aandacht voor dynamische variëteit van verhoudingen vestigt een

change in analytical focus [and] has several significant implications for sociological practice.[p. 14]

En moet dat – eindelijk – ook gaan krijgen voor informatiekunde, want

statements are versions of events which are to be understood in relation to the context in which they are produced.[p. 14]

Ik zou dus zeggen dat voor een teken annex informatie de situatie telt waarin het voortgebracht is en dat context als onderdeel van een teken zulke differentiële duiding toestaat. Maar goed, dat doet niets à aan het pleidooi vóór principiële erkenning van dynamische variëteit, integendeel. Ook mee eens,

no particular class of participants' discourse is to be taken as analytically prior.[p. 14]

In de zin dat èlk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is, zijn er m.i. geen – nadere – klassen van tekens. Gilbert en Mulkay lijken nog uit op indeling volgens

understand[ing] in relation to variations in social context.[p. 14]

Als dat zo is, en dat moet dan uit het vervolg van hun boek blijken, vind ik voor stelselmatig bemeten informatiekunde zo'n wissel van paradigma niet vèr genoeg gaan.

Zie verder **aantekening 88.58**.

88.44

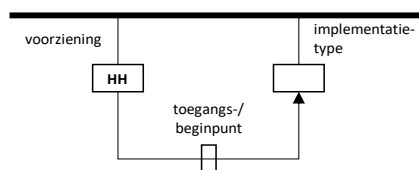
Als voor een gedicht geldt dat de opsteller zulke tekens vooral tot zichzelf richt, ben ik met mijn aantekeningen enz. uiteraard ook een dichter.

88.45

Als zgn vraag ingekapseld raakt door zgn aanbod, wordt de valse schijn van beheersing gewekt. Dat is geen, aangeduid met een engelse modekreet, governance, maar zelfs alom gevaarlijke onzin. Want intussen gaat de vraag van-buiten-naar-binnen natuurlijk niet weg.

88.46

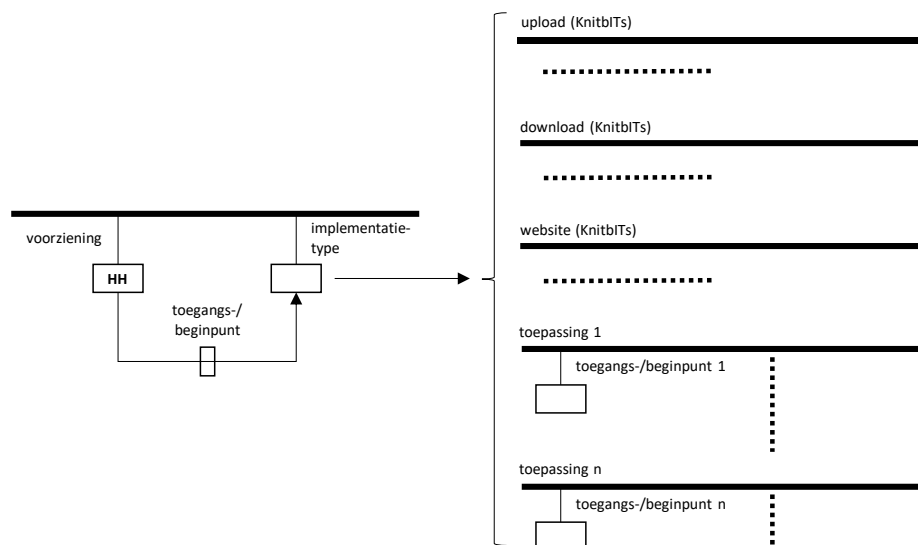
Wat wij voorstellen om als voorzieningen te benoemen, past volgens gebruikersperspectief. Daarnaast bestaat er noodzakelijkerwijs het, zeg maar, implementatieperspectief. Maar daar zou een gebruiker zich niet om hoeven te bekommeren. Wat z/hij kan kiezen, moet voor haar/hem optimaal herkenbaar zijn; zoiets als een onderliggende tussenschakel verbergt daarom – de opzet van – implementatie. Die samenhang stel ik hier voor zoals afgebeeld in figuur 1.

figuur 1

Volgens KnitblTs/Metapatroon onderscheid jij drie implementatietypen: upload, download en website.

Een proefopstelling met KnitblTs/Metapatroon voor, op z'n engels uitgedrukt, identity and access management moet voor de suggestie van stelselmatig bereik echter tevens willekeurig andere implementaties dekken. Dat lukt m.i. het eenvoudigst door elk van in aanmerking komende 'toepassingen' als voorziening tevens tot apart implementatietype te verklaren. De relatie ertussen levert het toegangs-/beginpunt ervoor op. Wat de gebruiker er verder mee 'doet,' gebeurt dan uiteraard allemaal buiten bereik van o.a. beveiligingsbeheer volgens KnitblTs. Via de keuze voor een bepaalde voorziening kunnen door – de voorziening voor – stelselmatig autorisatiebeheer eventueel wel parameterwaarden (lees ook: claims) aan zo'n toepassing doorgegeven worden.

figuur 2

Zoals figuur 2 aangeeft, is inrichting/opzet bijbehorend specifiek per implementatietype, vandaar dat voor elk type een nadere horizon geldt voor 'eigen' detaillering (waarvan een gebruiker als het goed is slechts 'functioneel' iets merkt). Nogmaals, voor 'overige' toepassingen blijft, althans voor zover beheer onder regime van KnitblTs/Metapatroon kan strekken, wat er 'onder' zo'n toepassingsspecifieke horizon hangt beperkt tot het toegangs-/beginpunt in kwestie.

De proefopstelling moet overigens o.a. verduidelijken hoe voor stelselmatig autorisatiebeheer gebruik kan – blijven – worden gemaakt van zgn identity providers die identiteit – vergaand – ongekwalificeerd authenticeren. Voor praktisch deugdelijke autorisatie van voorzieningengebruik moet daar – dus – nog verbijzondering – volgens stelselmatig dekkende methodiek – van situationele hoedanigheden aan toegevoegd zijn.

88.47

Ja, ik ging nogal "kort door de bocht," :-) zoals ikzelf ook vrijwel meteen besepte. Wat voor een gebruiker leidt tot een werkende voorziening kan immers enkele 'tussenschappen' vergen. Daarom speculeer ik nog maar wat door.

1. Stel dat hij (lees ook: zij) de keuze voor tekstverwerking kan maken. Opzettelijk kies ik zoiets, eh, algemeen. (Want) er bestaan allerlei programma's voor. Dus,

wèlk, zeg maar, product qua merk/type komt voor de gebruiker in kwestie in aanmerking?

2. Maar van dat merk/type-product kunnen meerdere exemplaren beschikbaar zijn. Dus, wèlk exemplaar ervan krijgt hij daadwerkelijk voorgeschoteld?

3. Zijn gebruik ervan kan aan voorwaarden e.d. onderhevig zijn. Dus, eveneens wèlke informatie uit het, vooruit, voortraject van identiteitstelling en autorisatieverlening – en voorafgaand voorzieningengebruik – dient dáárvoor als relevante parameters?

Zo lijkt mij de bocht ruim genomen. Wat vind jij?

88.48

Voor levenscyclus als relevant bereik, zie vooral § 20 in [Werk in uitvoering - 4](#) en § 27 in [Werk in uitvoering - 5](#) (met paragrafen door genummerd in de afleveringen van **Werk in uitvoering**). Ook daar hebben we dus allang aan gedacht. :-)

88.49

De krant van gisteren lag er nog ongelezen. Dankzij jouw signalering heb ik zojuist met voorrang dat artikel **De ‘radicale oplossing’ die er moest komen, reconstructie opsplitsing Belastingdienst** (in: **NRC**, 10 december 2022, katern **Economie**, pp. 8-10) gelezen. Tja, voor een deugdelijke analyse ontbreekt het de schrijvers Derk Stokmans en Stefan Vermeulen aan kennis. Zeg maar, dat de dove een verhaal ophangt over hoe een lamme en een blinde met elkaar omgaan. Slechts meer ophef, dus.

Maar begrijp ik het dan wel? Ik besef in elk geval dat voortwoekerende chaos begint met gemis aan begrip van waartoe informatie dient. Dat is voor afstemming. Als de maatschappelijke opgaven nu eenmaal afstemming vergen, zelfs in toenemende mate, heeft het, zachtjes uitgedrukt, dus niet zoveel zin door organisatorische scheiding informatieverkeer te belemmeren of zelfs te staken. Juist vorige week heb ik dat voor de zoveelste keer proberen uit te leggen aan iemand die mij weliswaar telkens om een bijdrage verzoekt, maar er volgens mij vervolgens niet eens naar kijkt (want anders zou hij geen verzoeken blijven sturen; waarom hij dat blijft doen, vind ik een raadsel). Waarom ik dan tòch moeite doe? Dat komt nu goed uit! :-)
(Want) [in **aantekening 88.35**] tref je afschrift van mijn, inderdaad principiële, heroverwegingen aan.

Ken jij soms mensen die 'hoog' in het ministerie van Financiën en/of de Belastingdienst gewerkt hebben? Een gesprek met de man die later ook burgemeester van Leiden was, wellicht? De kans dat het helpt, over bejaarden gesproken zoals ik ze verderop duid, is uiteraard zéér gering. Maar niet geprobeerd, helpt zeker niet. Oh ja, ik heb diverse keren de **NRC**-redactie aangeboden in informatiekundig opzicht de kwaliteit van berichtgeving te helpen verbeteren, nee, evenmin kreeg ik daarop ooit reactie.

88.50

Waarom moet [hij] door dat artikel aan mij denken, en wijst hij mij er ook op? Toen ik hem begin dit jaar bezocht, vertelde hij mij o.a. over zijn eerdere vrijwilligersfuncties ter bevordering van de Leidse cultuur. Naar verluidt had hij de toenmalige burgemeester van Leiden – wat beter? – leren kennen en dat is iemand die nòg weer eerder o.a. secretaris-generaal was van het ministerie van Financiën. Hoe dan ook stuurde ik hem kort erna afschrift van mijn correspondentie met genoemd ministerie over de Belastingdienst[, zie [aantekening 84.16](#),] spoedig

gevolgd door een emailbericht met een algemene informatiekundige beschouwing resp. heroverweging[, zie [aantekening 84.26](#)].

Wellicht moest hij daaraan denken. Of is hij dat allang vergeten, en wil hij vooral kwijt dat “we [in] onze jaren '80 [...] reorganisatie/afslanking etc vooral in eigen beheer hebben aangepakt”? Indien hij zich tot die associatie beperkt, gaat – ook – hij er echter aan voorbij dat het waanidee is om oplossing van feitelijke interdependentie louter van sturing te verwachten en optimale sturing louter van expliciete organisatorische schaalverkleining (die, dus precies verkeerd, impliciet prompt leidt tot nòg weer dieper ingegraven informatieve apathiedjes, maw ondermijning van wat juist zelfs extra samenhang vergt).

88.51

Onbescheiden put ik nog wat verder uit eigen werk. Onderstaand tref je afschrift[, zie [aantekening 83.12](#).] aan van een herinneringsbericht. In het naschrift zie je enkele verwijzingen vermeld, waarvan ik je met voorrang de eerste drie aanbeveel voor nadere suggesties voor een koerswijziging door èn rondom de Belastingdienst. Waarmee zijn m.i. zowel de minister van Financiën als de leiding van de Belastingdienst hopeloos behept? Je zou het bestuurlijke vooringenomenheid – arrogantie? – kunnen noemen. Als een bestuurder maar weet dat er een probleem is, kan hij zeggen dat het moet worden opgelost, klaar, nietwaar? ‘Kennelijk’ geldt de veronderstelling, dat die opdracht gericht wordt tot iemand die weliswaar zèlf nog niet op het idee kwam om-er-iets-aan-te-doen, tja, anders zou z/hij bevorderd zijn, maar wèl weet wat er, vooruit, eindelijk, voor verbetering allemaal moet gebeuren. Hoera voor de doortastende bestuurder! Dat pleit bestuurders vrij om zich in opgaven te verdiepen. Zo zijn ze echter niet in staat om te beoordelen, of uitvoerders van hun opdrachten er vakkundig genoeg voor zijn.

Als een beoogde belasting een grootschalige staalconstructie vergt, bijvoorbeeld, gaat het gauw mis door ontwerp enz. aan iemand toe te vertrouwen met louter ervaring met kleinschalige houtconstructies. Bestuurders verkeren in de valse veronderstelling dat programmeurs een informatiekundig ontwerp kunnen opstellen. Wie weet moet er inderdaad wat aan de (be)sturing veranderen. Maar eventuele maatregelen zoals een zgn reorganisatie moeten afgeleid zijn van deugdelijk begrip van de opgave(n). Voor overheidsinstellingen zijn opgaven zelfs principieel stelselmatig, want het gaat om zorg voor – infrastructuur voor – maatschappelijk verkeer met wederzijdse afhankelijkheden van dien tussen deelnemers eraan. Ook – en vooral? – bestuurskunde moet een opgavenkunde zijn.

88.52

Het kan even duren. Na lezing van **Die drei Leben des Rudi Dutschke** (Luchterhand, 1983) nam ik het duitstalige Wikipedia-lemma – over – Dutschke (1940-1979) door. Ik zag mijn indruk bevestigd, opgedaan uit de biografie geschreven door Ulrich Chaussy. Wat destijds van Dutschkes opvattingen voor revolutionair, dus gevaarlijk, gehouden werd, lijkt allang breed aanvaard en wordt Dutschke ervoor geëerd. Nòg een indruk, hij zou er zich stellig tegen verzet hebben, zulk eerbetoon.

Ik meen te begrijpen waarom Chaussy drie levensfasen onderscheidt. Met de eerste overgang besluit Dutschke een jeugd in Oost-Duitsland, gaat in West-Berlijn studeren toen ‘vlucht’ nog nèt mogelijk was en ontpopt zich daar tot studentenleider. Hij raakt door conservatieve media als volksvijand bestempeld. Door een gerichte

aanslag, drie kogels, waarvan twee in zijn hoofd, dat moet dan de tweede overgang zijn die Chaussy bedoelt, raakt Dutschke zwaar gewond, ziet zich herstellend tot verblijf in verschillende andere landen gedwongen, tja, ook Nederland wijst zijn aanvraag voor een verblijfsvergunning af, promoveert academisch, keert naar West-Duitsland terug, zet zich in voor bundeling van zgn burgerinitiatieven waar de Grünen als politieke partij uit voortkomen, sterft alsnog aan gevolgen van de aanslag op zijn leven. Wat mij dankzij Chaussy's biografie echter opvalt, is juist de continuïteit van Dutschkes betrokkenheid, een aanhoudende worsteling ermee dat – ruimte voor – opbouw vaak afbreuk vergt.

Wie ook maar iets weigert te veranderen ten gunste van evenwichtiger verhoudingen, is prompt geneigd te ontkennen wat er opbouwend aan voorstellen is. Wie daarentegen met zulke voorstellen komt, moet erop rekenen – dus – van louter afbreuk te worden beschuldigd. Daaraan is niets veranderd.

88.53

De minister van Financiën, zo stellen de verslaggevers, wil de Belastingdienst ontvlechten. Wat zij kennelijk niet beseffen, zowel minister als verslaggevers doen dat m.i. niet, is dat vlechtwerk (lees ook: verwevenheid) bestaat in soorten en maten. Neem een rieten mand. Na ontvlechting is er zelfs geen mand meer – van – over. Is dat soms de bedoeling? Het moet dus allereerst de vraag zijn, of samenhang al dan niet kenmerkend en daarmee noodzakelijk is. Zo ja, dan is zgn ontvlechting uiteraard schadelijk.

Het woord inkomensbestanddeel zegt het al. Van wat allemaal als bestanddelen geldt, moet samenhang geborgd zijn. Overigens jaagt de Belastingdienst zelf de valse illusie van ontvlechting sinds jaar en dag na met complexiteitsreductie als motto. Nogmaals, wèrkelijke bestanddelen laten zich niet elimineren zonder problemen te vergroten.

Ik weet niet of je al toekwam aan afschrift van mijn voorstel. In het besef van wat onloochenbaar als samenhang telt, pleit ik voor extra nadruk erop. Ofwel, laat iedereen altijd principieel in aanmerking komen voor alle erkende – soorten – inkomensbestanddelen. Daardoor moeten overwegingen als het ware omgekeerd werkzaam kunnen zijn. Uitgaande van dekkende (!) samenhang, voor welke inkomensbestanddelen en, zo ja, voor welk aandeel ervan, komt iemand na zulke overwegingen daadwerkelijk in aanmerking?

Kijk, als je het zo doet, mis je niets. En dankzij zo'n opzet valt vlot na te gaan wat een verder – soort – inkomensbestanddeel per saldo uitmaakt. Klopt, daarvoor kan je denken aan financiële steun om sterk gestegen energieprijzen te betalen.

Het probleem zit 'm niet in aantal en/of diversiteit van bestanddelen, maar in de weigering samenhang ertussen principieel te erkennen en bijgevolg praktisch te faciliteren.

Voor zover een – soort – inkomensbestanddeel gerichte aandacht vergt, kan er een dito apart(e) organisatie(eenheid) mee belast zijn. Waarom niet? Dat laat verwevenheid met andere bestanddelen echter onverlet. De salderingsoverwegingen overstijgen zulke nadere organisatorische indelingen. Helaas blijkt afstemming praktisch vaak juist nog problematischer te raken door dergelijke regorganisatie(s). De minister heeft naar verluidt gewerkt als zgn business consultant. Tja, als producten onderling verschillen, kan het zinvol zijn om er evenzovele verschillende profit centers voor op te stellen. Die aanname gaat voor welke bestanddelen dan ook helemaal niet op. Wat uit ontvlechting resulteert, voorspelbaar voor wie enig besef

van systeemleer heeft, is alsmaar verdere ontwrichting van samenhang. Het krantenartikel moet wellicht de schijn van onderzoeksjournalistiek wekken, maar de verslaggevers blijven in roddeljournalistiek steken. Hun verhaal gaat over onenigheid zònder dat het bij ze opkomt deugdelijk het onderwerp te benoemen resp. analyseren waarover verschillende opvattingen bestaan. Wie die moeite neemt, kan onmiddellijk vaststellen dat strijdende partijen blijkbaar niet eens een redelijk idee van dat onderwerp hebben, en dus zeker niet van een aanpak waar 'wij' iets aan hebben. Tja, waar gaan hun opvattingen dan wèl over?

De verslaggevers vermelden dat "de problemen bij de Belastingdienst nog even groot [zijn]." Dat zou voor hèn toch aanleiding moeten zijn voor, eh, onderzoek. Om te beginnen zijn het geen problemen van die dienst, maar van onze samenleving. Door ze slechts problemen van die dienst te noemen is overigens weer een geval van ongerechtvaardigde reductie. Van bekwame journalisten verwacht ik dat zij dergelijke – opzettelijke? – vertekeningen doorprikken. Anders voeden ook zij de mist.

Help.

[Zie ook **aantekening 88.49** en **aantekening 88.51**.]

88.54

Begrijp ik soms iets weer niet, ditmaal van slavernij? Hoe dan ook miste ik wederom m.i. hoognodige analyse door de – redactie van de – krant. Hoe lang houd ik mijn abonnement nog aan? :-)

De regering zègt verontschuldiging te willen aanbieden voor machtsmisbruik, maw voor onderdrukking voor eenzijdig voordeel. Zij lijkt de voorwaarden echter onverminderd, eh, eenzijdig te willen bepalen.

Ik kan mij voorstellen dat – nazaten van resp. vervòlggeneraties – slachtoffers er onverminderd onderdrukkingstendens in herkennen. De regering maakt het er met haar herstpogingen niet beter op, integendeel. (Want) zij stelt alsnog overleg over die voorwaarden voor, maar wèl op haar ... voorwaarden. Zucht, opstapeling van, met een engelstalige uitdrukking, adding insult to injury.

Zijn arrogante mensen zo dom, of domme mensen zo arrogant? Wie evenwichtige verhoudingen serieus, dus wèrkelijk, wil bevorderen, moet beginnen àlle deelnemers te betrekken bij ontwerp enzovoort ervan. Wie daartoe niet bereid blijkt, is dus schijnheilig. Hoopgevend lijkt mij dat nota bene mensen met ervaring met afbraak door feitelijk voortgezette onderdrukking er niet langer intrappen, zó geëmancipeerd zijn ze inmiddels kennelijk al wèl. Maar hoe opbouwend verder?

De vergissing van regeerders (lees ook: bestuurders) is dat mensen die protesteren uit zijn op machtsovername. Onzin. Hun protest annex eis betreft doorgaans, volkomen redelijk, erkenning als gelijkwaardige deelnemers aan maatschappelijk verkeer. Aan wet- en regelgeving ter borging van gelijkheid ontbreekt het weliswaar allang niet meer, maar de praktijk is weerbarstiger. Dat verklaart, vind ik althans, waarom de emancipatie-eis telkens weer wordt gesteld volgens een reeds zoveel mogelijk gevestigd moreel referentiekader. Slavernij komt daarvoor bij uitstek in aanmerking. Het uiteindelijke doel van het protest is niet het verkrijgen van verontschuldiging ervoor. Dat acht ik althans onwaarschijnlijk. De eis van allereerst verontschuldiging mikt daarentegen op een middel, is zeg maar tactisch. Hoe de machthebber met die eis omgaat, toont immers hoe serieus, of juist niet, de principiële emancipatie-eis wordt genomen. Hoe staat het met de kans dat er ècht

werk gemaakt wordt, en ook meteen, van – voorwaarden voor – evenwichtiger maatschappelijke verhoudingen?

Voor die test is de regering tot dusver gezakt.

De toespitsing op het slavernijverleden van protest heeft enerzijds het voordeel dat machthebbers niet om aandacht ervoor heen kunnen. Anderzijds kan het nadeel ervan zijn dat zij daardoor nog steeds niet hùn ... aandacht hoeven te schenken aan het werkelijke doel van de eis dat door de toespitsing met zoveel woorden onvermeld blijft, te weten de toekomst van daadwerkelijke bevordering van emancipatie. Dergelijke vertekening door de eiser zelf komt een regering die slecht(s) heersende verhoudingen inclusief haar eigen machtspositie koestert, prima uit. Daarvoor neemt zij enig publicitair ongemak over verontschuldigungsverwijten graag op de (slavernij)koop toe; onderdrukking raakt intussen bestendigd door de alleszins redelijke emancipatie-eis volledig te veronachtzamen. Dat lijkt mij nogal, hmm, onverstandig. Als ergens op wat langere termijn niet aan valt te ontkomen, kan er maar beter meteen op de allerkortst mogelijke termijn in voorzien zijn. Of is het teken van ouderdom dat ik er zo progressief over denk?

Oh ja, tot slot van dat artikel **Kabinet houdt vast aan 19 december** (in: NRC, 14 december 2022, p. 11) over “excuses slavernijverleden” vermeldt redacteur Tristan Theirlynck dat “het kabinet [...] haast [heeft].” Ik zou toch zeggen dat gerechtvaardigde bezwaren tegen gebrek aan haast met verbeteringen voorbehouden zijn aan wie verhoudingsgewijs nog steeds aan het kortste eind trekken. Waarvan ziet de regering haarzelf blijkbaar ineens ... slachtoffer, vraagt met zoveel woorden om medelijden, met nota bene druk op wèrkelijk gedupeerden om haar te helpen?

Als dat een verontschuldiging heet, ben ik nieuwsgierig naar wat als belediging resp. misdrijf telt. “Een [...] reden, klinkt het uit de coalitie, is de vrees dat naarmate de discussie langer duurt, de excuses verder [...] gepolitiseerd [raken].” De redacteur vindt het geen moeite van commentaar waard.

Maar wacht eens even, indien de regering dàt wil vermijden, verdere politisering, dus, doet zij het precies verkeerd met haar m.i. evident, nog zachtjes uitgedrukt, hufferige aanpak. Dat kan niet goed gaan.

Het gaat wat allerlei maatschappelijke opgaven betreft inderdaad allang niet goed. Zonder op het belang van dit geval af te dingen, helaas zijn er talloze zgn affaires zonder zicht op oplossing door erkenning van principiële betrekkelijkheid.

88.55

Heb je de bespreking gelezen die Guido van Hengel in **Dierlijke zintuigen** (in: NRC, 16 december 2022, katern **Cultuur**, pp. 6-7) wijdt aan twee boeken over “dierlijke waarneming en communicatie”? Algemener beschouwd vind ik het op mijn beurt ‘natuurlijk’ allemaal subjectief situationisme. Hoe kàn het ook anders? Volgens die veronderstelling schiet Van Hengel overigens in eenzijdigheid door met als samenvatting dat “[m]ensen en dieren [...] in verschillende zintuiglijke bubbels [leven].” Ja en nee. Voor zover subjecten hun gedragingen op elkaar proberen af te stemmen, moet het ene subject ook en vooral rekenen met het vermogen tot waarneming enz. van het andere subject, enzovoort. Daar past het idee van “bubbel” natuurlijk niet bij. Klopt, “[v]ariatie is geen hiërarchie.” Wat telt, is het vermogen tot relevante gedragingenvariëteit. De – evolutionaire – maat voor wat als relevant geldt, is inderdaad situationeel. (Ook) die maat wijzigt dus. De ene situatie is immers niet de andere, enzovoort.

88.56

Wat zgn sociale-mediabedrijven graag willen doen geloven, is dat zij vrijheid van meningsuiting en bijgevolg gemeenschapszin bevorderen. Daar moet iedereen toch vóór zijn?! Zij ontlene er argumentatie aan tegen regulering resp. beperking van hun verdienmodel.

Tja, gemeenschap is een kwestie van verhoudingen, zodat vrijheid dienovereenkomstig betrekkelijk geldt. Ofwel, wie zich er met zoveel woorden als absolute waarde op beroept, bedrijft valse retoriek. En zo zijn ook gemeenschappen niet strikt van elkaar gescheiden.

Zodra een sociale-mediabedrijf zich met zgn positieve terugkoppeling mengt in contacten, raakt de vrijheid van meningsontvangst in ijtempo ondermijnd. Zolang dat bij reclame voor, zeg maar, consumentendiensten en – goederen blijft, lijkt er maatschappelijk nog niet zoveel ernstigs mis te kunnen gaan, nietwaar? Hoewel. Maar is alles niet politiek? Aldus radicaal geconditioneerde mensen zijn weliswaar nog steeds ... vrij hun mening te verkondigen, maar voor gemeenschapszin met ruimer bereik overheerst afbraak ipv opbouw. Daar verandert ook zgn kunstmatige intelligentie echt niets aan, integendeel. In **An Ugly Truth, Inside Facebook's Battle for Domination** (The Bridge Street Press, 2021) komen Sheera Frenkel en Cecilia Kang de schaamteloosheid van dergelijke drogredeneringen reeds enigszins op het spoor.

Ik vind, nota bene vanaf ik er ooit van hoorde, sociale media dus zelfs evident strijdig met commerciële bedrijfsvoering. De combinatie kenmerkt zich door perverse prikkels. Mee ophouden!

Wat mij betreft heeft 'de' overheid tevens infrastructurele zorg voor de, zeg maar, openbare digitale weg met financiering met zgn algemene middelen. Dat is toch een ander soort gratis – want betaald met belastinggeld inclusief publieke verantwoording erover – dan wat sociale-mediabedrijven zo misleidend bieden. Als – onderwerp van – overheidszorg zijn verkeersregels principieel inbegrepen. Nogmaals, de valse suggestie van absolute vrijheid, ook ten onrechte nog eens kosteloos voorgesteld, is een prompt gevaar voor maatschappelijk opbouwende verhoudingen.

Is vertrouwen in de overheid niet gerechtvaardigd? Ik zie geen alternatief.

88.57

Ik ben uiteraard benieuwd naar hoe besef bij de FS-leden vordert van de stelselmatige opgaven met betekenisvariëteit. Kom je er met ze verder mee?

88.58

Dit is een vervolg op **aantekening 88.43**. G. Nigel Gilbert en Michael Mulkay besluiten **Opening Pandora's Box**

hop[ing] that this book will be read [...] as a contribution to a wider analytical movement [...] concerned with the production and reproduction of social life through discourse.[p. 191]

Zo'n bijdrage herken ik er niet in. Zij veronderstellen m.i. nodeloos

two significantly different forms of social accounting [p. 55]

om vervolgens verklaringen aan wisselwerking ertussen te ontlene. Nou ja, zo meen ik hun opzet te begrijpen. Hoe dan ook is mijn idee dat elk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is. Met een teken probeert het ene subject dus (een) ander(e)

subject(en) ergens toe te bewegen. Voor een zgn wetenschapper is dat doorgaans dat z/hij bevestiging wil krijgen dat z/hij gelijk heeft. Gilbert en Mulkey hebben uiteraard in zoverre ... gelijk dat wetenschappers, immers ook mensen, wat zij daarvoor aan tekens voortbrengen afstemmen op wie zij ervaren als wederpartij. Indien zij op formele verhoudingen menen te kunnen vertrouwen, bedienen wetenschappers zich volgens hen van

an empiricist repertoire.[p. 55]

Onder informelere omstandigheden

it is frequently supplemented by forms of contingent discourse[. p. 55]

Ik vind echter wat Gilbert en Mulkey als “empiricist” onderscheiden eveneens ... contingent. Wat zich wrekt, is dat ook zij wetenschap als iets aparts blijven opvatten. Maar wat taal- en tekengebruik betreft is het ook maar gewoon een kwestie van gedragingenafstemming, nee, helemaal niets bijzonders.

88.59

En sterkte met je pogingen FS-leden in beweging te krijgen. Onmogelijke opgave?

88.60

Ik wil de ‘handel’ van mijn bedrijf spoedig overdragen. Alvast concreet: allerlei werk voor de Rechtspraakorganisatie moet doorgaan. Ik leg je e.e.a. graag uit. Heb jij belangstelling? Zo nee, laat mij dat ajb ook weten; inmiddels heb ik er haast mee en zoek dan verder.

88.61

Met dank voor je prompte antwoord, die week komt ook mij prima uit. Ik schrijf een voorbereidende tekst die ik jullie – dus voorafgaand – stuur.

88.62

Digitale technologieën faciliteren informatieverkeer op willekeurige schaal. Allang. Intussen zijn nog steeds methoden voor conceptueel modelleren gangbaar zoals ze ooit voor aparte informatiesystemen (lees ook: toepassingen) bedoeld en geschikt waren. Er valt echter onmogelijk reële betekenisvariëteit mee te ordenen. Dat principiële gebrek verklaart herhaalde mislukking van digitalisering voor opgaven van coördinatie, ofwel waar verschillen en samenhang ertussen tellen.

(Mijn bedrijf) Information Dynamics (ID) heeft met Metapatroon (Engels: Metapattern) een modelleermethode ontworpen die ongeacht schaal bemeten is op betekenisverschillen-in-samenhang. Voor dienovereenkomstig daadwerkelijke digitalisering heeft ID voorts een platform ontwikkeld, KnitbITs.

De stelselmatige aanpak volgens Metapatroon enz. is noodzakelijkerwijs kwalitatief anders. Als je associaties wilt nagaan, kan je voor omzwervingen terecht in [Metapatroon, handboek stelselmatig informatieverkeer](#). Er zijn – dus – allerlei (dug)redenen om er toch vooral niet aan te beginnen. Maar daarmee verdwijnen de problemen als gevolg van gemankeerde coördinatie uiteraard niet, integendeel. Een alweer aanvaardbaardere oplossing biedt ID daarom met de informatieronde. Metapatroon en KnitbITs blijven daarvoor op de achtergrond, zodat niemand ervan schrikt.

De informatieronde kan coördinatie vaak reeds vergaand helpen verbeteren door – afschriften van – bestaande registers erop aan te sluiten. Ook dat kan overigens weerstand oproepen; registerhouders zien gauw hun – vermeende – autonomie

bedreigt.

Soms helpen veranderde omstandigheden dergelijke weerstand voldoende te verminderen om in elk geval een begin met de informatieronde te kunnen maken. Bij de Rechtspraakorganisatie was zo'n kritieke aanzet de rekening-courant voor griffierechten in combinatie met de oprichting van het Landelijk DienstenCentrum Rechtspraak (LDCR). Alle rechtbanken, toen nog bijna twintig, alle vijf gerechtshoven en de Hoge Raad voerden elk een grootboek- inclusief crediteuren-/debiteurenadministratie. De vorderingen griffierechten waren afkomstig uit dito decentrale zgn primaire processystemen (pps-en: kanton, civiel en bestuur), bijelkaar pakweg honderd verschillende exemplaren met eigen register. Voorheen waren zulke administraties zelfs opzettelijk ontsamenhangend gevoerd. Dat kon niet langer, omdat de houders van zo'n rekening-courant dekking zowel landelijk als over de sectoren kanton, civiel en bestuur in het vooruitzicht gesteld was. Het zit weleens mee dat iemand die een regeling opstelt, geen idee heeft van nodige en voldoende voorwaarden voor adequate uitvoering ervan. :-) Dankzij de informatieronde kon vlot landelijk orde in debiteurenbeheer griffierechten worden gevestigd.

Kort erna, nota bene als onafhankelijk geplande verandering, ging de Rechtspraakorganisatie van decentrale financiële administraties over naar één centrale financiële administratie. De centralisatie van de debiteurenadministratie verliep vlekkeloos, omdat de informatieronde inmiddels in de landelijk dekkende insteek voorzag. Nee, die planners hadden geen idee hoeveel geluk zij daarmee hadden ...

Vorderingen griffierechten worden nog steeds decentraal in verspreide exemplaren van pps-en geregistreerd, dan ter inning doorgegeven aan de – thans – ene debiteurenadministratie. Om eventuele registratiefouten op het spoor te komen is de informatieronde nog steeds in gebruik voor het beheer van de rekeningen-courant voor griffierechten. Periodiek 'draait' ie en levert een signaleringslijst. Zo blijft coördinatie met minimale moeite geborgd.

De verantwoordelijke Rechtspraak-medewerker herkende prompt meer mogelijkheden voor de informatieronde. De informatieronde is thans voorts in operationeel gebruik voor coördinatie van dwangbevelen, kosteloze exploten en digitaal autorisatiebeheer alsmede door een projectgriffie. Ik geef voor een ruw idee telkens summiere uitleg. Met resp. vervolgoopdrachten richt ID daar de informatieronde voor steeds uitgebreidere beheermogelijkheden in.

De Rechtspraakorganisatie zet dwangbevelen uit, indien een debiteur ook na aanmaning(en) door LDCR griffierechten resp. proceskosten verschuldigd blijft. Een gerechtsdeurwaarder wordt belast met inning, per arrondissement krijgt één deurwaarder de dwangbevelen ter inning.

Indien een rechtzoekende een zgn toevoeging heeft, omvat subsidiabele rechtsbijstand tevens handelingen terzake door een gerechtsdeurwaarder. Deurwaarders declareren dergelijke exploten bij de Rechtspraak. Voor de rechtzoekende is het exploot aldus kosteloos. LDCR kan dankzij de informatieronde de ingediende declaraties zowel kwalitatief beter als doelmatiger controleren.

De Rechtspraak(organisatie) beschikt voor – uitvoering van – haar taken over meerdere geautomatiseerde informatiesystemen. De controlerend accountant verlangt overzicht van bevoegdheden (lees ook: autorisatie) die medewerkers

hebben voor gebruik ervan. Daarvoor zijn resp. autorisatiebestanden op de informatiebestanden aangesloten. Op zijn beurt is de informatierotonde overigens ook weer een digitaal hulpmiddel; daarvoor is uiteraard voorzien passende autorisatie.

Bij verschillende rechtbanken dienen zaken met [twee dezelfde] geschilpartijen. Dat waren er ooit pakweg driehonderdduizend, vandaar een zgn projectgriffie voor coördinerende (griffie)taken. Terwijl elke rechtbank in haar gedeelte van het primaire processysteem in kwestie de zaken registreert die onder haar relatieve competentie vallen, houdt de projectgriffie in één van die gedeelten volledig een eigen administratie van – voortgang van – bedoelde zaken bij. Daarnaast beschikt de projectgriffie over een aparte administratie met extra informatie benodigd voor coördinatie. Voor de projectgriffie is de informatierotonde een hulpmiddel zowel om informatieverkeer met geschilpartijen gericht te voeren (externe oriëntatie) als om die dubbele registraties per zaak eenvoudiger afgestemd te houden (interne oriëntatie).

De Rechtspraakorganisatie heeft in de loop der jaren tweemaal een zgn marktconsultatie ondernomen. De uitkomst is gebleven dat er géén leveranciers zijn met een met Metapatroon/KnitbITs resp. daarmee ingerichte informatierotonde vergelijkbaar aanbod. Daarom verkrijgt ID exclusief ook verder opdrachten.

Onder de noemer van autorisatie(beheer) heeft ID tevens opdracht voor – verdere – stelselmatige beleidsverkenning inclusief een alweer uitgebreidere proefopstelling. Voor de beoogd integrale opzet die mikt op gecoördineerd identiteiten-, autorisatie- en digitale middelenbeheer, werkt Metapatroon/KnitbITs wel op de voorgrond. Met de Rechtspraakorganisatie kan daar een m.i. aansprekend begin mee worden gemaakt. Facilitering van zgn digitale toegankelijkheid voor willekeurige rechtzoekenden is weer zo'n gunstige aanleiding om kwalitatieve verandering 'er door' te krijgen. Variëteit van autorisatiebeheer moet stroken met variëteit van deelnemers aan maatschappelijk verkeer. Wie burgers blijft beschouwen als hoogstens een variant van medewerkers krijgt een autorisatievoorziening als onlosmakelijk onderdeel van infrastructuur voor informatieverkeer nooit voor elkaar. Voor rechtvaardiging van maatschappelijke insteek en daaraan ontleende praktische toelichtingen op kwalitatief noodzakelijke veranderingen, dring ik erop aan [Wen er maar aan! Over noodzaak en opzet van stelselmatig informatiebeheer](#) te bekijken.

Oh ja, de Rechtspraakorganisatie heeft ook belangstelling, nee, niet toevallig, om voortouw te nemen met het faciliteren van het recht dat een zgn betrokkene volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) heeft op inzage in – gebruik van – haar/zijn persoonsinformatie. Hoezo markt?!

Waarom ik goede hoop op opbouwend overleg heb, is vooral dat jullie in materieel opzicht deskundig zijn voor o.a. zowel financieel beheer als juridische aangelegenheden. Dat sluit m.i. vanaf de kortste termijn aan op informatiebehoeften waarvoor de Rechtspraakorganisatie tot dusver ID ingeschakeld heeft.

Mijn suggestie is dat we in eerste aanleg over de informatierotonde spreken ([Stelselmatig overzicht via informatiesleutels](#)). Nogmaals, praktisch is immers daarmee allereerst verder werk aan de winkel. Het idee van zo'n schakeldoos is uiteraard niets nieuws, maar de opzet om rekening te houden met structuurverschillen van aangesloten registers werkt feilloos. ID heeft er een netzo feilloos werkende voorziening aan vastgeknoopt voor informatieverwerking volgens rekenbladen ([Informatierotonde met rekenbladen](#)); medewerkers houden graag hun

vertrouwde gereedschappen.

Van de programmatuur weet ik feitelijk niets. Die is ontworpen enz. door Martijn Houtman (de enige andere ID-medewerker en hij wil ook weleens met pensioen :-). Ik zou vervolgoverleg verwelkomen van hem met (een) medewerker(s) van jullie bedrijf. Is 'onze' programmatuur, vooruit, met de nodige uitleg vlot genoeg redelijk begrijpelijk? Zo ja, zou(den) jullie medewerker(s) het zien zitten er voor een opdrachtgever mee aan de slag te gaan? Nota bene, als 'wij' ermee ophouden, stel ik mij als één van de redelijkste continuïteitsvoorwaarden voor dat het jullie uiteraard vrij staat naar jullie inzicht verbeteringen door te voeren (en als jullie er zelfs niets heel van laten tenminste zo beleefd zijn om ons dat niet te laten weten :-). Oh ja, Metapatroon is een idee en gebruik ervan daarom kosteloos; tot dusver heb ik de Rechtspraakorganisatie gratis gebruikslicentie voor – de programmatuur van – KnitbITs verstrekt.

88.63

Dan heb ik – allereerst? – nog wel een vraag over het “een kwestie [zijn] van metagegevens in een database zetten.” Prima, uitgaande van KnitbITs als platform, jij noemt het “infrastructuur,” vergt dat, eh, slechts kennis van geschikte structurering. Maar wat ik je voorstel als een model opgesteld met Metapatroon is daarvoor nooit genoeg, als het zelfs al niet verkeerd is. :-) Kan je ajb enige toelichting geven op – benodigde kennis voor – passende metadatering? Dat kan iemand toch niet zomaar? Of klopt mijn vraag niet?

88.64

Wat er m.i. met voorrang moet veranderen, is een manier van denken. De in bestuurskringen heersende manier vind ik vergaand gekenmerkt door het waanidee van uniformiteit (als noodzakelijke voorwaarde voor orde). Misschien zelfs goed bedoeld, maar rampzalig. (Want) dat leidt juist tot verdere wanorde en daarvan zijn talloze mensen buiten bedoelde kringen alsmaar sterker de dupe.

De omslag moet komen van erkenning van pluriformiteit. Met een verklaringskader dat op pluriformiteit (lees ook: variëteit, diversiteit enz.) is bemeten, is het allemaal heus niet zo ingewikkeld. Ja, er zijn verschillen. Maar ze hangen nota bene tevens samen. Het is samenhang die onbereikbaar blijft volgens allemaal uniformiteitjes. Het lukt naar mijn idee pas (!) volgens variëteitsdenken om met kans op succes te benutten wat ik als jouw insteek begrijp. Ja, schrap nodeloze verschillen. Maar ... hoe weet je verantwoord wat verstandig kan worden gemist? Daarvoor moet je het toch allereerst eens allemaal op een rijtje – kunnen – hebben. Nee, de hoeveelheid regelingen verrast mij niet. Daarom is en blijft variëteitsdenken een onmisbare voorwaarde voor optimale beheersing (lees ook, vooruit: orde).

En denk vooral niet dat verschillen volledig vallen te elimineren. Wat wij kennen als beschaving, zou zelfs instorten. 'Gewone' mensen begrijpen dat doorgaans prima; politici en bestuurders zijn het domweg gaan vergeten. Door principieel met variëteit rekening te blijven houden, vermijd je de valkuil van kortzichtige wildgroei van, strijd tussen uniformiteitjes (met als voorspelbaar resultaat het tegendeel van de bedoeling).

Je hoeft mensen die mede door onsamenvangende overheidsbemoeienisjes in “ellende” verkeren geen besef van verschillen bij te brengen. Dat is hun dagelijkse ervaring. Wie dat daarentegen kan blijven weigeren te beseffen, leeft blijkbaar comfortabel genoeg.

De denkomslag moet àlle relevante aspecten e.d. dekken, dus inderdaad o.a. digitalisering. Ik pleit daarom zeker niet (!) in zoiets als absolute zin voor kwalitatief àndere, zeg maar, ict. Dat ict ànders moet, vòlgt uit – de noodzaak tot – variëteitsdenken. Zie voor enige verdere toelichting [Vernieuwing als dynamiek van theorie, techniek en toepassing](#), een tekstje van overigens alweer een kwart eeuw geleden. Vooruit, verandering van een denkmanier (lees ook: paradigma) is nooit eenvoudig.

Je moet mij dus ajb niet strikt associëren met tèchnische vernieuwing. Ik verwacht verbeteringen niet ‘zomaar’ van gewijzigde digitalisering, zo kortzichtig ben ik niet. Nogmaals, ik meen de noodzaak te herkennen van een àndere denkwijze. En ik verbind er o.a. voor techniek gevòlgen aan, maar ook dàt is dan niet ... ingewikkelder.

Als ik “help” schrijf, probeer ik te bereiken dat zulk variëteitsdenken gevolgd door daadwerkelijk -handelen – wederom? – ingang vindt bij politici, bestuurders en bij ambtenaren die zich steeds meer zijn gaan gedragen als gehoorzame hofhoudingsleden. Anders, zoals jij terecht stelt, “blijft [het] tobben” door de achterlijke, volledig misplaatst uniformerende manier van politiseren, organiseren, digitaliseren, enzovoort. Dus?

88.65

Ook hij blijft m.i. averechts versimpelen door het ene voorstel als het ware tegenover het andere te blijven doen. Ik onttrek mij er dus aan. We moeten nu juist uit die beknelling volgens welles-nietes zien te komen. Ofwel, ook hij mist kennelijk de noodzaak van een ruimer denkkader dat principiële erkenning van verschillen inclusief samenhang ertussen borgt. Ik vrees dat ik hem dat niet aan zijn verstand gebracht krijg, maar vind het in zijn geval uiteraard nog wel verdere pogingen waard.

88.66

Ik zie voor zgn samenlevingen geen alternatief voor zgn openbaar bestuur. Daarom blijf ik verantwoordelijkheid ervaren naar mijn vermogen voorstellen voor verbeteringen te doen. Op waardering kan ik kennelijk niet rekenen, laat staan dat er iets opbouwends mee gebeurt. Maar wat dan?

88.67

Dank je wel voor je poging om hem te mobiliseren. Johan Cruijff besepte hoe moeilijk een paradigmawissel is, want “je ziet het pas als je het doorhebt.” Over zorgen gesproken, daarom schrijf ik ook voor hem stellig in raadsels.

88.68

Bedankt voor je toelichting! (Maar) dan heb ik nòg een vraag ... :-) Wat jij als “algemener bruikbaar” aangeeft, dus geschikt, hoera, voor méér dan wat zich met Metapatroon laat modelleren, volgt een bepaalde opzet. Ik meen te weten, dat jij je daarvoor richt naar herhaling van informatievraag en –antwoord. Is dat inderdaad zo?

Hoe dan ook moeten ‘we’ bedoelde opzet van KnitbITs allereerst, zeg maar, conceptueel beschrijven. En dáárvoor kom ik met verdere vragen ...

Ik kijk naar je antwoord op deze eerstvolgende vraag uit.

88.69

Voor zover taal functies kan hebben, vind ik dat er precies één functie is. Mijn idee is immers dat èlk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is; gebruik van tekens, lees

dus ook van taal, dient afstemming van respectievelijke gedragingen. Laurent Binet heeft **De zevende functie van de taal** (Meulenhoff, 2016, oorspronkelijk franstalig 2015) geschreven. Maar eveneens welke hij als zevende veronderstelt rust m.i. op welke ik dus als de enige functie beschouw. Het verschil is dat als die zevende functie succes met een verzoek is verzekerd. Als dat zou kunnen ... De uitkomst van het avontuur is dat het de vraag blijft of zo'n recept bestaat en dat wat er voor moest doorgaan vernietigd lijkt. Als personages voert Binet o.a. bekende semiotici, taalfilosofen en politici uit vooral Frankrijk op. Dat wekt op mij vooral de indruk van karikaturale afrekening, zoals andere verzinsels van Binet mij overdreven sensationeel dan wel weinig ... functioneel voorkomen. Nee, over semiotiek staat er niets nieuws, integendeel. Vooruit, wel vlot leesbaar.

88.70

Zoals nu ook Jürgen Habermas aangeeft in **Ein neuer Strukturwandel der Öffentlichkeit und die deliberative Politik** (Suhrkamp, 2022), verandert er inderdaad nogal wat door

die weltweite Vernetzung von Rechnern, über die nun beliebige Personen von jedem Platz mit beliebigen Personen an jedem anderen Platz der Erde [...] kommunizieren k[ö]nn[en]. [p. 42]

Zgn sociale-mediabedrijven zijn zulke willekeurige communicatie gaan faciliteren en gaan ... beïnvloeden voor eigen zakelijk gewin. Habermas stelt daarom terecht dat,

im Hinblick auf die alles andere als neutrale Leistung der algorithmengesteuerten Plattformen, [p. 53 f] für die Medienstruktur der Öffentlichkeit [...] dieser Plattformkarakter das eigentlich neue [ist] an den neuen Medien. [p. 44]

Bedoelde bedrijven

verändern auf radikale Weise das bisher in der Öffentlichkeit vorherrschende Kommunikationsmuster. [...] Indem sie als »unverantwortliche« Vermittler im globalen Netz neue Verbindungen herstellen und mit der kontingenten Vervielfältigung und Beschleunigung überraschender Kontakte inhaltlich unvorhersehbare Diskurse anstoßen und intensivieren, verändern sie den Charakter der öffentlichen Kommunikation tiefgreifend. [p. 44]

Wat Habermas daarom in resp. voor de zgn democratische rechtsstaat nota bene structureel juist onveranderd geborgd wil blijven houden, is de open(baar)heid van overleg ter voorbereiding van politieke besluitvorming door noodzakelijkerwijs vertegenwoordigende organen. In zijn woorden gaat het er om

eine Medienstruktur aufrechtzuhalten, die den inklusiven Charakter der Öffentlichkeit und einen deliberativen Charakter der öffentlichen Meinungs- und Willensbildung ermöglicht. [p. 67]

Dat vraagt dringend maatregelen, want

[n]eben ihren evidenten Vorzügen hat die neue Technologie andererseits auch höchst ambivalente und möglicherweise disruptive Auswirkungen auf die politische Öffentlichkeit. [p. 43]

Het emancipatorische voordeel van willekeurige bijdragen ontgaat Habermas uiteraard niet,

[a]ber die Lava dieses zugleich antiautoritären und egalitären Potentials [...] ist [...] alsbald zur libertären Grimasse weltbeherrschender Digitalkonzerne erstarrt. [...] Die Selbstermächtigung der Mediennutzer ist der eine Effekt; der andere ist der Preis,

den diese für die Entlassung aus der redaktionellen Vormundschaft der alten Medien bezahlen, solange sie den Umgang mit den neuen Medien noch nicht hinreichend gelernt haben.[p. 46]

Het bereik van wat Habermas oppert als overleggende politiek, moet uiteraard de samenleving in kwestie zo volledig mogelijk dekken. Dat bereik staat echter – wederom? – onder druk, omdat

gerade die zunehmende Dissonanz vielfältiger Stimmen und die inhaltliche Komplexität der herausfordernden Themen und Stellungnahmen eine wachsende Minderheit der Medienkonsumenten dazu bewegt, digitale Plattformen für den Rückzug in abgeschirmte Echoräume von Gleichgesinnten zu nutzen.[p. 53]

De verdringing van de ene openbaarheid door een veelvoud

konkurrierender Öffentlichkeiten [p. 53]

ziet ook Habermas aangejaagd door sociale-mediabedrijven die

[i]hre Gewinne [...] der Verwertung von Daten [verdanken], die sie zu Werbezwecken oder anderweitig als Waren veräußern.[p. 54]

Het monopolistische sociale-mediabedrijf probeert, en voor talloze gebruikers kennelijk – vooralsnog? – met succes, de openbaarheid te vervangen door regeling van informatieverkeer volgens zgn positieve terugkoppeling. Daardoor ervaart een gebruiker bevestiging. En door de ene bevestiging verleid tot de volgende blijft die gebruiker zich beperken tot zowel sturen als ontvangen van alsmat selectievere informatie. Dàt maakt nòg weer selectievere regeling van aanbod van informatie mogelijk, aantrekkelijk voor wie zo specifiek mogelijk invloed wil hebben, enzovoort:

[I]n jenen [...] fragmentierten Öffentlichkeiten [entsteht] ein Sog zur selbstbezüglich reziproken Bestätigung von Interpretationen und Stellungnahmen.[pp. 58-59 D]ieser Umstand [müsste] für das Selbstverständnis der Netzkonsumenten als Staatsbürger erhebliche Folgen haben.[p. 59]

De fragmentatie die overleggende politiek ondermijnt, werkt ook prompt door. Habermas wijst op de

Anpassungsdruck, der von der Verwertungslogik der neuen Medien auf die alten Medien ausgeübt wird.[p. 54 D]er Schub zur »Plattformisierung der Öffentlichkeit« [bringt] die klassischen Medien in Bedrängnis[. p. 56]

Dat kan ik, eh, bevestigen. Het dagblad waarop ik – nog – geabonneerd ben, vind ik helaas alsmat sterker onderhevig aan de

Durchsetzung von Imperativen der Aufmerksamkeitsökonomie[. p. 57]

Ik erger mij aan wat ik meen te missen als degelijke analyse van tekort van bijdragen aan het zgn algemeen belang. Onder de noemer van verleggende politiek, zo stelt Habermas,

[wird v]on den Staatsbürgern [...] erwartet, dass sie ihre politische Entscheidungen im Spannungsfeld zwischen Selbstinteresse und Gemeinwohlorientierung treffen.[p. 59]

Ook bedoelde krant laat het meer en meer afweten. Ik geef overigens voorkeur aan de uitdrukking een individu (lees ook: subject) principieel als betrekkelijk te beschouwen, dwz telkens onlosmakelijk deelnemer aan wisselende omgangs- annex verkeersverhoudingen. Het is dan de vraag welk bereik, zeg maar, verhoudingengewijs telt. Hoe dan ook helpt insteek volgens – dynamiek van – meervoud van verhoudingen mede in eigen belang(en) aan erkenning van belangen

van wederpartijen. Er kunnen allerlei aanleidingen zijn voor ontkenning e.d. van verhoudingen. Dat maken 'we' thans dus vooral onder invloed van sociale-mediabedrijven mee. Habermas heeft gelijk, dat

[i]n bestimmten Subkulturen [...] die Öffentlichkeit nicht länger als inklusiv wahrgenommen [wird] und die politische Öffentlichkeit nicht länger als ein Kommunikationsraum für eine alle Bürger umfassende Interessenverallgemeinerung.[p. 61]

Maar het idee is uiteraard vals, dat tot voor kort openbaarheid wèl optimaal ingericht was voor overleggende politiek. Ja, voor een democratische rechtsstaat is inclusiviteit een onmisbare voorwaarde voor voortzetting. Dus minder inclusiviteit is gauw een ernstig risico. De huidige opgave betreft de beteugeling van commerciële invloed op overleggende politiek en in samenhang daarmee borging van passend bereik voor politiek overleg. Mee eens,

das Wettbewerbsrecht ist der falsche Hebel, wenn man den Grundfehler korrigieren will.[p. 66]

Ik ben het daarentegen grondig oneens met Habermas, dat maatregelen kunnen voldoen,

dass die Plattformen [...] für die Verbreitung von wahrheitssensiblen, also täuschungsanfälligen kommunikativen Inhalten [...] Haftung übernehmen[. p. 66]

Volgens Habermas

können sich auch die Plattformen nicht jeder publizistischen Sorgfaltspflicht entziehen.[p. 66]

Dat blijft m.i. dweilen met de kraan open. Vergeet het dus maar. Mijn idee? Het politieke bestuur van een democratische rechtsstaat zorgt, in het besef van 'eigen' voorwaarden, voor continuïteit van – publieke – infrastructuur. Daartoe moeten allang eveneens digitale voorzieningen voor informatieverkeer worden gerekend. Vergelijkbaar met de openbare weg in fysiek opzicht, coördineert de overheid niet slechts aanleg e.d., maar heeft tevens exclusief volledig zèlf de taak van toezicht en handhaving. Het was een nalatigheid om bedrijven zulke voorzieningen te laten treffen. En de overheidstaak van toezicht en handhaving laat zich niet commercieel uitbesteden, punt.

Onder zakelijk bewind kunnen voorzieningen nu eenmaal geen infrastructuur zijn. Voorzien van de valse schijn van infrastructuur regelen zgn sociale-mediabedrijven informatieverkeer zodanig dat alsmaar specifiekere informatie over gebruikers resulteert waarvoor andere gebruikers willen betalen om zich in informatieverkeer te mengen, enzovoort. Nadelen overheersen prompt voordelen. Dat mag geen verrassing zijn. Vooruit, de overheid van een democratische rechtsstaat onthoudt zich principieel van dergelijke verkeersregeling. Sociale-mediabedrijven moeten, nota bene principiëler dan Habermas voorstelt, volgens herziene regelgeving een ander verdienmodel optuigen, of domweg verdwijnen als ze onder die voorwaarden niets meer kunnen verdienen.

Nee, ook van de overheid als verantwoordelijkheid voor infrastructuur voor informatieverkeer kan niet worden verlangd dat zij

verantwortlich [ist] und [...] für News haften [muss], d[as] sie weder produzier[t] noch redigier[t. p. 66]

Wèl, en dus voorbereid door overleggende politiek, kan juist de overheid voorwaarden aan publieke inhoud stellen om er vervolgens ook op toe te zien. Er zijn ook stoffen die ik niet zomaar met mijn auto mag vervoeren; er zijn regels voor vanwege ... verhoudingen met andere verkeersdeelnemers.

88.71

Als continuïteit van KnitbITs als “infrastructuur” geborgd moet zijn, terwijl jij je beheer(sing) ervan – geleidelijk? – onvermijdelijk beëindigt, moeten we m.i. als voorwaarde voor overdracht aan een zgn derde partij toch serieus werk maken van allereerst een, ik noem het maar, beleidsmatige beschrijving.

Aanvullend is zo’n beschrijving wellicht zelfs meteen voldoende, omdat daarmee de daadwerkelijke programmatuur zoals door jou ontworpen/ontwikkeld als zoiets als zèlfbeschrijvend kan gelden, althans voor iemand die wat kennis van programmering (algemener: digitalisering) betreft voldoet aan de eisen die jij onlangs hebt aangegeven: “web services in C#, web design en Javascript, Microsoft SQL database (queries en stored procedures), XML en XSLT, Excel, Visual Basic.” Zonder bedoelde beleidsmatige beschrijving moet iemand daarentegen nodeloos puzzelen, àls het haar/hem al lukt, om in het nodige detail (wissel)werking van componenten te leren begrijpen.

Uiteraard hebben we in de loop der jaren aanzetten herhaald voor bedoelde beschrijving. We hebben echter nooit doorgezet. In persoon stond jij immers voor continuïteit borg. Maar daaraan moet dus op verantwoorde manier een einde kunnen komen.

Verantwoord voor wie? Ik onderscheid concreet drie – soorten – partijen. 1. De Rechtspraakorganisatie vertrouwt voor enkele administratieve processen op KnitbITs. 2. Information Dynamics heeft alweer ruim dertig jaar in zulke “infrastructuur” geïnvesteerd. Jij hebt er vanaf 1998 beslissend aan gewerkt. Er is stellig de immateriële voldoening van erkenning iets van kennelijk blijvender waarde te hebben bijgedragen. Maar ook en vooral zoiets als een pensioenvoorziening zou ik er voor jou en mij toch graag aan overhouden. 3. En dan moet er een partij zijn die beheer(sing) van KnitbITs wil voortzetten, maar dus op een manier die jij en ik tevens zowel voor de Rechtspraakorganisatie als voor onszelf verantwoord achten. Voor òns is het dan om diverse redenen van belang dat die partij er vèrder ‘de markt mee op gaat,’ inderdaad, ook weer op een manier die wij verantwoord vinden (voor zover wij daar nog invloed op kunnen hebben). Jij en ik zijn het m.i. erover eens, dat de Rechtspraakorganisatie niet óók die derde partij kan zijn.

Mijn voorstel luidt om ons voor beleidsmatige beschrijving te richten naar de zgn derde partij, zeg dus maar een bedrijf dat wij moeten zien te interesseren voor zakelijke voortzetting van beheer(sing) van – de infrastructuur volgens – KnitbITs. Wij zijn dan meteen een eind gevorderd, indien daar medewerkers zijn met de programmeringskennis die jij veronderstelt. Ofwel, hoe beschrijven wij op hoofdlijnen de structurele samenhang àls infrastructuur die vlot helpt aan inzicht in de resp. werking van samenstellende componenten?

Nota bene, zolang wij zo’n beschrijving niet kunnen bieden, blijft het stellig onmogelijk zelfs maar aandacht van zo’n derde partij te trekken. Dus, help! En inmiddels is spoed geboden.

Ik stel mij een aanpak voor die eerder – als beschrijvingen – [Stelselmatig overzicht via informatiesleutels](#) en [Informatierotonde met rekenbladen](#) opgeleverd heeft. Als vertegenwoordiger van de behoefte aan beleidsmatig overzicht, maar verstoken van

kennis benodigd voor programmatuurtechnische uitvoering, schets ik dan zoiets als structuur-op-hoofddijnen. Jij wijst mijn fouten aan en geeft verbeteringen aan. Dat gaat beslist enkele malen heen en weer, bij voorkeur telkens per omgaande. Het resultaat is zelfs op korte termijn een structuurschets die ik aan overzicht vind helpen en die jij wat feitelijke uitvoering betreft als niet àl te onzinnig – meer – beoordeelt. :-)

Kan jij je in deze aanpak vinden?

88.72

Dank je wel voor je prompte steunbetuiging! Ik heb me meteen aan een eerste aanzet gezet. Dus graag je commentaar, ajb duidelijk en spoedig!

Ik zou zeggen dat we voorts met voorrang moeten verduidelijken welke aspecten van de dialogencyclus onder invloed – kunnen – werken van metainformatie. Welke structuurregels moeten daarvoor dan worden gevolgd?

Of begrijp ik er niets van?

88.73

Je antwoordt wel erg summier. :-) Heb ik duidelijk genoeg aangegeven dat jij en ik er ook financieel belang bij moeten hebben, indien een zgn derde partij de ‘zaken’ met KnitbITs voortzet? Nogmaals, om elders allereerst serieus zelfs maar interesse te wekken is inleidende documentatie onmisbaar. Ik hoop dat je aan mijn vragen herkend, en we staan pas aan het begin van deze documentatieronde, hoeveel expliciete toelichting raadzaam is. Alsjeblieft, help!

1. “[W]at klopt inderdaad[?]” Zoals ik sterk vereenvoudigd een dialogencyclus geschetst heb?

2. Bestaat een gekozen vervolgvraag – doorgaans – uit twee, zeg maar, delen? Betreft het ene deel dan de keuze voor bepaalde metainformatie? Zo ja, bestaat het andere deel uit wat jij “item” noemt? En is dat item dan, zeg maar, (een) concrete informatie(waarde) die vervolgens bewerking ondergaat zoals aangegeven door het metainformatie-deel?

En volgt uit het gekozen metainformatie-deel van welke metainformatie-delen elk van de mogelijke vervolgvragen worden voorzien? En ben jij nu bezig om die selectie van vervolgvragen inclusief metainformatie-delen tevens te laten afhangen van de concreet gekozen informatie(waarde), dwz ook van het gekozen andere vraagdeel?

3. Wat bedoel jij als “heenweg.” Is dat het traject beginnend bij de gebruiker via ‘zijn’ client naar de server?

4. Het meesturen van “de inlog usergegevens van de gebruiker” dient – vooral – informatiebeveiliging, nietwaar?

5. Uitgaande van intermediaire cycli vormt de eerste cyclus een uitzondering. Als eerste vraag kan de gebruiker slechts kiezen uit ééndelige mogelijkheden, dwz opties die beperkt zijn tot metainformatie. De mogelijkheid ontbreekt om meteen tevens (een) concrete informatie(waarde) in de vraag op te nemen. Of?

6. Verbeter mij ajb onmiddellijk indien je meent dat ik ter verduidelijking van de opzet in de verkeerde richting zoek. Vooralsnog meen ik dat de sleutel tot begrip van KnitbITs ligt in de – structuur van de – metainformatie.

Zo ja, kan jij ajb de desbetreffende structuurregels beschrijven? Ja, dat vergt enige moeite. Maar, nogmaals, zònder documentatie komen we elders niet verder. En ik kan het dus niet alleen, want ik mis jouw deskundigheid.

Indien ik mij vergis in het belang van metainformatie, wat stel jij voor als verdere

beschrijving om op hoofdlijn de werking van het platform inzichtelijk te maken? Stel je mij maar voor als zo'n te interesseren derde zonder voorkennis. Wat de programmatuur betreft klopt dat redelijk. :-)

Reageer ajb niet slechts op mijn vragen. Want ik moet steeds maar speculeren. Mij kost dat veel moeite, terwijl jij het allemaal 'gewoon' weet.

Dus, overweeg vooral wat jijzelf aan uitleg relevant acht. En schrijf dat dan op. Ga er daarvoor van uit dat de lezer nog niets weet de "infrastructuur" en er enthousiast over moet raken.

Wederom alvast bedankt voor je wederbericht, ditmaal graag uitgebreider. :-)

88.74

Het was voor mij volhouden. Want nogal wat van **Ideology, Conflict, and Leadership in Groups and Organizations** (Yale University Press, 1998) vind ik onbegrijpelijk. Otto F. Kernberg is psychoanalyticus met een voorstelling van ... psyche die voor mij raadselachtig blijft. Mijn kennelijke weerstand ertegen laat zich met zijn deskundigheid overigens stellig verklaren. :-)

Wat ik wèl meen te begrijpen, vind ik zeer leerzaam. Daarvoor lijkt het ook helemaal niet nodig om vroeg(st)e ontwikkeling van – zoiets dat wordt verondersteld als – de psyche na te gaan. De veronderstelling is alleszins redelijk, dat wat iemand eerder ervaren heeft, beïnvloedt hoe z/hij zich later gedraagt. Dat heet overdracht, maar dat weet je natuurlijk ook al.

Aan, zeg maar, de bron van overdracht is dus allang niets meer te verhelpen. Dat is geweest en maakt het m.i. daarom alweer minder noodzakelijk, pfff, dat zit dan weer mee, om te begrijpen hoe het ooit zover kan komen. (Want) wat Kernberg laat tellen, zijn gevolgen – veel – later in de levensloop. Overdracht komt dan neer op zgn regressie tot een, ik noem dat hier zelf maar even, onvolwassen gedragspatroon. Kernberg onderscheidt drie van zulke schadelijke patronen, te weten

the **psychopathic regression** of individuals with strong narcissistic features[. ...]
These individuals are especially vulnerable [...] when their position [...] promises extraordinary rewards for those who either manipulate power or submit to it, while threatening those who stand up to authority. [Persons suffering from] **paranoid regression** [...] go [...] into hiding [with] heightened cautiousness, suspiciousness, and fearfulness in all situations they perceive as uncertain. [...] **Depressive regression** [refers to] individuals [...] who [...] show a tendency to become excessively self-critical and doubtful of their own merit [...] experience[ing] an increased sense of loneliness and despondency[. pp. 285-286]

Om een lang verhaal kort te maken, "in groups and organizations" is volgens Kernberg regressie in een of andere vorm, vaak zelfs gecombineerd, nagenoeg onvermijdelijk. Ofwel, wànorde is helaas eerder regel dan uitzondering. Hij maakt dat oordeel akelig aannemelijk. Dus?

Omdat Kernberg veronderstelt dat

psychopathology may be conceptualized as [...] a failure to carry out a primary task,[p. 95]

oppert hij als een nodige, maar zeker niet voldoende, voorwaarde voor

effective functioning[:] the task must be meaningful rather than trivial, and feasible, given the available resources, rather than overwhelming.[p. 52]

Tja, hoe praktisch is dat? Naarmate de noodzaak sterker is, hebben betrokken personen als gevolg van – wisselwerking tussen – hun resp. regressies de

mogelijkheid om eraan te ontkomen verder ondermijnd. Dat wijst o.a. op een veranderkundig dilemma. Wat een buitenstaander bedoelt als hulpaanbod, wordt waar regressie heerst prompt opgevat als gevaarlijke inmenging. Een veranderaar die aanhoudt, kan regressie versterken. Dat kan de bedoeling uiteraard niet zijn. Dus?

Als informatiekundig ontwerper houd ik vast – of maak ik mijzelf dat maar wijs? – aan voorrang voor taakoriëntatie, als zodanig volg ik dus Kernbergs advies:

It is helpful to focus first on the nature of the [...] tasks and their constraints, for only after the tasks have been defined, the respective constraints outlined, and priorities set it is possible to evaluate whether the [...] structure does indeed fit with the nature of the tasks – and if not, how it should be modified.[p. 71]

Wat mij opvalt, is dat mensen abusievelijk houvast ontleen aan hun beheersing van “constraints” en daarvan hun idee – blijven – afleiden van wat als “tasks” relevant kan of zelfs mag zijn. Door veranderende omstandigheden kunnen echter tevens taken annex opgaven wijzigen. Wanneer overgeleverde beperkingen annex middelen daarvoor niet langer geschikt zijn, werkt daarvan onveranderd afgeleide structuur nu eenmaal averechts. Dat is geen verrassende conclusie, maar blijft onbereikbaar voor wie weigert de gewijzigde veronderstellingen serieus te nemen. Zodra ik merk dat iemand zich er doof voor wil houden, erken ik mijn onmacht. Ja, dat zijn moeilijke momenten om niet aan (tegen)overdracht te lijden. Maar, toegegeven, zelf wil ik immers ook van alles en nog wat liever niet horen ... Het is niet toevallig dat thans digitalisering (voorheen genoemd: automatisering) zoveel structurele aanpassingsproblemen geeft. De ene noemer, computers en zo, kan gauw de indruk wekken dat er van meet af aan dezelfde soort middelen onder kunnen worden verstaan. Dat is een ernstige vergissing. De trendbreuk betreft de mogelijkheid om zgn digitale technologieën niet slechts voor informatieverwerking op één en dezelfde plaats te benutten, maar tevens – en sindsdien nota bene vooral – voor informatieverkeer (lees ook: communicatie) tussen deelnemers die zich op willekeurig verschillende plaatsen bevinden. Ofwel, wat ooit it was, is allang ict. Waarin ict met een c verschilt van communicatiemiddelen zoals bijvoorbeeld boek en telegraaf, is dat overdracht nauwelijks tot geen tijd hoeft te kosten in combinatie met de hoeveelheid informatie die als het ware tegelijk ook elders beschikbaar kan zijn. Kortom, digitale facilitering van communicatie verandert omstandigheden. Hoewel Kernberg zo’n aanleiding niet vermeldt, meen ik te herkennen dat hij wijst op de noodzaak van principiële erkenning van verwevenheid:

[I]nstead of involving one universe containing a hierarchy of systems [...], a puzzling change occurs in the order of system levels from moment to moment, and “nonconcentric,” overlapping hierarchies of system levels can be found.[pp. 159-160]

En daardoor veranderen relevante taken/opgaven eveneens kwalitatief, waarvoor een ander paradigma nodig is om ze te duiden, enzovoort. Die veranderingen blijven doorgaans echter onopgemerkt. Nee, voor een praktische oplossing van wat Kernberg nog als puzzel kwalificeert, zoals [Metapatroon](#) voor informatiekundige opgaven van stelselmatig informatieverkeer, bestaat géén belangstelling, valt er kennelijk ook niet voor te wekken. Gevolg? Met inmiddels valse overtuiging handhaven mensen alom hun gevestigde idee van zowel hun taken als middelen om ze adequaat uit te voeren. Dat pakt voorspelbaar dubbel verkeerd uit. Ja,

[t]he consultant must therefore clarify the [...] real tasks in contrast to [...] apparent ones.[p. 71]

Zoals jij ook allang weet, die boodschap komt weleens, eh, verkeerd aan. Heroriëntatie vergt openheid voor kwalitatief andere argumenten. Nieuwsgierigheid enz. is natuurlijk nooit op te brengen voor wie onder druk voor geslotenheid kiest:

The painful nature of learning, including the awareness of limits of knowledge [...], gives rise to the temptation to find a single clarifying theory or unique instrument that will resolve all paradoxes and contradictions within a supposedly unitary system.[p. 175]

En daar kom ik dan met mijn voorstel(ling) van variëteitdynamiek ... Het is overigens nog tot daar aan toe dat,

[u]nfortunately, priorities of intervention [...] are often set in terms of simplistic crisis orientation.[p. 172]

Waarom dat doorgaans rampzalig uitpakt, is omdat wat als crisis wordt begrepen en bijgevolg bestreden, geen verband houdt met veranderde omstandigheden gekenmerkt door pluriformiteit enzovoort en dáárvoor relevante taken/opgaven. Herhaalde mislukkingen kunnen mensen in gesloten groepen helaas niet afbrengen van inmiddels achterhaalde, want kortzichtig enkelvoudig bemeten, taak- en middelopvattingen. En dan zijn er altijd nog zakelijke dienstverleners met verslaving aan mislukkingen als verdienmodel.

Kernberg merkt terecht op dat de persoon van – zoals hij haar/hem noemt – de leider niet eenzijdig de regressiespiraal kan doorbreken, mede omdat z/hijzelf als betrokkene eveneens onderhevig aan zulke wisselwerking tussen ... betrokkenen:

A breakdown in the ability to do the work [...] first induces regressive group processes and then leads to regression in the functioning of the leadership. If these group processes remain undiagnosed, only their end product may be visible, in the form of what appear to be primitive, inadequate leadership and, more specifically, negative effects on the organization created by the leader's personality.[p. 52] Although crises often appear to be caused by the leader's personality problems, through further analysis one [may] discover [...] a more complex situation.[p. 69] For it is quite possible that [...] the leader's personality problems [...] are really no more than a symptom; that the cause of the malfunctioning lies elsewhere.[p. 153] When individuals function in groups, and especially when these groups exist in an organization that is structurally out of tune with its mandate, regressive group processes tend to be activated.[pp. 230-231]

Domweg vervanging van de leider helpt dan inderdaad ook niet. Sterker nog, voor een groep op een bepaalde regressiekoers, bijbehorend

leadership never fails to appear.[p. 275]

Tegelijk hoeft een leider niet volkomen onbelangrijk te zijn resp. groepsdynamiek louter passief te ondergaan, maar

[on]ly after determining that other factors are not responsible can one raise the question of whether the personalities of key leaders are injecting pathology into the system[. p. 62]

Voor dergelijke gevallen geeft Kernberg een opsomming van z.i.

five major, desirable personality characteristics for rational leadership: (1) intelligence; (2) personal honesty and incorruptibility; (3) a capacity for establishing and maintaining object relations in depth; (4) a healthy narcissism; and (5) a healthy, justifiable anticipatory paranoid attitude, in contrast to naïveté.[p. 47]

Verderop stelt hij dat,

from a practical standpoint, the major forces determining the effectiveness of leadership stem from: (a) the leader's personality; (b) the nature of her technical and conceptual skills; (c) the adequacy of task definitions, availability of human and material resources, and priority settings [...]; and (d) the adequacy of the administrative structure to the task requirements.[p. 59]

Waarom Kernberg dat toespist op leiderschap, begrijp ik echter dan weer niet. Dankzij verruiming tot redelijk gedrag betreft het gewenste kenmerken van nota bene elke betrokkene resp. organisatie(onderdeel). Samenwerking telt talloze aspecten met verdeling van, vooruit, informeel leiderschap voor verschillende aspecten over verschillende groepsleden. Een formeel aangestelde leider die dat voor elkaar krijgt, herstel, in elk geval niet nodeloos belemmert, acht ik – pas – geslaagd. Moeilijk, want

lack of structuralization (lack of clearly defined roles and functions) and [...] the absence of an objective task relating to the external environment [...] promote [...] regression into personal psychopathology and threaten [...] to absorb the group into intrapsychic and interpersonal conflicts of the members[. p. 160]

Wat mij betreft staat externe oriëntatie zelfs 'eenzaam' :-) voorop voor opbouwende, het woord zegt het al, verhoudingen. Daarop moet alles aan zgn structuur gericht zijn.

Kernberg doet in het hoofdstuk

Thirty Ways to Destroy the Creativity of Psychoanalytic Candidates [pp. 238-249]

volgens mij niets meer of minder dan verslag. Zijn bevindingen acht ik in de meeste van die dertig gevallen zelfs onverkort geldig voor welke omgang met welke groepsleden dan ook. Komisch om te lezen, maar tragisch omdat hij de praktijk zo treffend schetst. Als thema herken ik vooral verwaarlozing van evenwicht in verhoudingen voor eenzijdig eigenbelang. Of 'we' met psychoanalytici dan wel met wie dan ook met zo'n instelling geholpen zijn ... Hoe dan ook uit Kernberg met zoveel woorden een zware aanklacht.

Onlangs verscheen van Jürgen Habermas zoiets als een pamflet, **Ein neuer Strukturwandel der Öffentlichkeit und die deliberative Politik** (Suhrkamp, 2022). Mijn indruk, zie ook **aantekening 88.70**, is dat Habermas nogal naïef een normatieve voorstelling van overleggende politiek heeft, zoals hij eerder een norm voor – wat hij noemt – communicatief handelen m.i. nogal onpraktisch opstelt, zie hoofdstuk [12. Habermas on reason against reason](#) (in: [Semiosis & Sign Exchange, design for a subjective situationism](#)). Ik kom op die politieke normering, omdat ik Kernberg er op voorhand aan zie twijfelen:

If it is true, [...] that regression is an unavoidable effect of the activation of the political process, then the electorate's capacity for intellectual understanding and rational decision making will be impaired by that regression. To put it bluntly, once an issue is discussed in the context of a large-group process, clichés and conventionally soothing ideologies will always carry the day over sophisticated, discriminating discourse.[p. 295]

Zo zijn we zelfs in het algemeen voor opbouwende verandering dus terug bij af. Is dat het dan?

Of moeten we ter bevordering van evenwichtiger verhoudingen, vooruit, minder naïef dan Habermas, maar tegelijk minder cynisch dan Kernberg, onder omstandigheden van variëteitdynamiek veranderingpogingen blijven ondernemen?

Maar het houdt netzo realistisch toch eens op. Vooruit, nog even ...

88.75

Dat lijkt er alweer wat meer op, :-) bedankt! Zie de bijlage voor conceptversie nr 2. Vergeleken met versie nr 1 heb ik enkele paragrafen toegevoegd. Ofwel, paragrafen 1 en 2 zijn ongewijzigd en ken je dus al.

Of de tekst ervan klopt, weet ik – dus – niet, maar in paragraaf 3, **Verruiming tot paradigma van informatieverkeer**, probeer ik de crux aan te geven. Zo van, er was een aanleiding die beperkt was om informatie anders, vooruit, rijker gestructureerd te ordenen. Maar jij hebt er een vèrder verruimende draai aan gegeven, met een, zeg maar, infrastructureel resultaat, ofwel alle aspecten dekkend die praktisch relevant zijn voor de volledige verkeers- dan wel dialogencyclus. Overigens daarom heb ik eerder in par. 1 ook meteen verwijzing naar jouw artikel over illusionisme vermeld. Over par. 3 gesproken, vind jij duiding van KnitbITs als platform/infrastructuur volgens aspect(en)gerichtheid passend? Ik meen er in elk geval een leidraad aan te kunnen ontleen voor indeling van de verdere uitleg, te weten per zgn aspect. Zoals je kunt zien, heb ik daarvoor meteen passages uit jouw laatste reactie benut. Indien van toepassing kunnen we wijzen op samenhang tussèn aspecten.

Laat ik je nòg duidelijker proberen te stellen wat vooralsnog mijn voornaamste vraag over metainformatie is. Leg jij per platformexemplaar een register voor metainformatie aan? Afhankelijk van je antwoord, ja òf nee, heb ik daarover – pas – verdere vragen. Als je mij meteen verdere uitleg kunt geven, vind ik het natuurlijk helemaal mooi.

Geef ajb vooral zorgvuldig (!) commentaar op paragraaf 3. Ik waag daar vooralsnog een speculatie. Mocht ik de, vooruit, filosofie van KnitbITs verkeerd aanduiden, neem ajb de moeite voor een tekst die wèl klopt. Als mijn aanzet volgens aspecten niet steekhoudend is, welke leidraad voor nadere structuuruitleg is dan wèl geschikt? Oh ja, ik ben – als bijlage – ook een opsomming begonnen met ‘onderwerpen’ waarvoor gebruik van het platform voordelig kan zijn. Heb jij ideeën, waaronder nota bene wensen?

88.76

Laten we de vaart er in proberen te houden. In versie nr 3, zie de aangepaste bijlage, heb ik ook weer je laatste opmerkingen opgenomen.

Je naam staat er nu boven, nota bene als eerste auteur. Dat is uiteraard terecht, omdat het een structuurschets van jouw bouwwerk betreft. Vooral jij moet het dus grondig eens zijn met wat er staat!

Hoewel je geen commentaar op de paragraaf **Verruiming tot paradigma van informatieverkeer** gaf, heb ik hier en daar wat gewijzigd om de lezer een betere aanloop te bieden voor de verdere uitleg. Heb je suggesties voor verbeteringen? Jouw beide laatste opmerkingen zie je in de paragraaf **Sturingsperspectief: structuur van metainformatie door-de-aspecten-heen** terug als aanvullingen op een eerdere opmerking van jou. Staan ze daar – voorlopig? – goed?

Je ziet dat ik enkele verdere paragrafen opvoer, maar nog zònder tekst. Daarvoor reken ik ook verder op jouw bijdragen.

Wat ik bedoel met – de paragraaf – **Modulen voor dialogen door-de-cyclus-heen** is, eh, geloof ik, toelichting op wisselwerking van componenten/modulen. Ik stel mij voor om te beginnen bij wat een gebruiker ziet. Mijn idee is dat ‘op’ de client één of meer componenten daarvoor zorgen. Welke zijn dat? Dan maakt de gebruiker een keuze voor een vervolgvraag. Wat gebeurt er qua componenten dan allemaal? Is daar een algemeen overzicht van te geven? Eventueel toegespitste uitleg kan dan

per aspect volgen in een daarvoor aparte paragraaf. Ik ben allereerst benieuwd of jij het überhaupt haalbaar acht om zo'n overzicht te geven – van wisselwerking tussen – modulen. Vooralsnog meen ik dat zo'n overzicht in een structuurschets niet mag ontbreken.

Je ziet dat ik een verdere gooi naar aspecten doe. Kan jij ajb de werkelijk relevante aspecten aangeven?

Voorts meen ik dat de lezer een al-is-het-maar-ruwe indruk moet kunnen opdoen wat parameterisering met meta-informatie praktisch zoal vergt. Kan je er in eerste aanleg enkele, zeg maar, vuistregels voor aangeven?

Inzicht in modulenstructuur lijkt mij nodig voor begrip van structuur van meta-informatie, en omgekeerd. Dat moet bijelkaar aan enig overzicht helpen. Ik heb dat wat KnitblTs betreft dus nog steeds niet. :-)

Ik kijk wederom naar je uit reactie. Ga je voorafgaand aan verzending nog na, of je inderdaad alle vragen beantwoord hebt die ik je stel? Je mag vragen uiteraard ook onbeantwoord laten, maar juist dan moet je laten weten waarom ik je een kennelijk onzinnige vraag stelde. Zulke kritiek helpt mij overigens het meest, want zorgt er hopelijk voor om met tekstuele speculaties niet nodeloos verder af te dwalen.

88.77

Kernberg, zie **aantekening 88.74**, stelt me overigens ook wel gerust. Want ik meen bevestigd te krijgen dat ik soms, of zelfs vaak, nog grotere problemen in elk geval voor mijzelf vermeden heb door bemoeienis te staken. Maar daar staat voor mij dus zijn verduidelijking tegenover dat ik, vooral door voorrang te suggereren voor externe taakoriëntatie, aan ongevraagde veranderingen nooit had moeten beginnen.

Of ik daar per saldo minder neerslachtig van raak?

Ik verbeeld me ongevoeliger te zijn voor narcistische resp. paranoïde regressie.

Maar zeggen ze dat niet allemaal? :-)

88.78

Onwil, herstel, vooràl onwil is ook een wil. Friedrich Nietzsche (1844-1900) verklaart in **Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik** (in: **Werke in drei Bände, Band 1**, Könnemann, 1994, oorspronkelijk 1872), nou ja, zo begrijp ik wat er her en der staat, dat alles-als-eenheid voor begripsmatige duiding ontoegankelijk is. Wel kan iemand zulke eenheid volgens hem, zeg maar, ondergaan. Dat gebeurt dan, eh, begriploos.

Wat mij betreft gaat genoemd boek mank aan Nietzsches onwil om het daar bij te laten. Hij blijft proberen dat begriploze als, tja, zodanig eveneens te duiden. Daar begrijp ik dus niets van. Het kan uiteraard zijn, dat ik Nietzsches bedoeling meteen al helemaal verkeerd ... duid.

Dat maakt hij naar mijn indruk ook moeilijk, zo niet onmogelijk. Hij levert een spervuur van zwangere zinnen. Dankzij de overweldigende intensiteit gepaard aan kwantiteit vind ik er enkele treffende zinnen tussen zitten, nee, het is zeker niet allemaal flauwekul, maar aan het verband ertussen ervaar ik mij allesbehalve geholpen. Vlot leesbaar? Hmm, nee.

Is de veronderstelling dat alles kunst is, ofwel esthetisch, soms niet het opleggen van een ... begrip? Geldt dat niet eveneens voor de aanname van twee, vooruit, kunstoriëntaties? De ene benadrukt beelden resp. begrippen, stelt Nietzsche, althans, zo meen ik hem te begrijpen. Dergelijke kunst ontstaat volgens hem onder auspiciën van de Griekse god Apollo. De andere oriëntatie is exclusief voor muziek

voorbehouden, met Dionysus als leidende godheid. Muziek laat ondergaan, onttrekt zich aan beeld annex begrip.

Of ik een touw kan vastknopen aan bovenstaande poging tot samenvatting? Nee. Daarvoor wil Nietzsche m.i. te veel laten blijken wat hij allemaal aan verschillends weet. Ik herken niet, in elk geval in genoemd boek niet, dat hij als het ware een beschouwingsstap terug doet, en probeert de zin van verschillen te verklaren. Zijn ònwil om alles-als-eenheid onbegrijpelijk te laten zit hem in de weg om het nog wel degelijk begrijpelijk in samenhang-als-eenheid te zoeken, zo speculeer ik er verder maar op los.

Interessant, want toch nog onverwacht, vind ik Nietzsches kritiek op Socrates. Het kan wederom aan mijn gebrekkige begrip liggen, maar of Nietzsche – vooral Plato's schets van – Socrates wèl terdege heeft begrepen, vraag ik mij af. Nietzsche maakt van Socrates, die volgens hem alles stuk analyseert, de vijand van het ideaal van alles-als-eenheid. Er valt m.i. daarentegen veel voor te zeggen dat juist Socrates begripsmatige tekortkomingen principieel erkent, omdat er zeker met wisselende begrippen geen alles-als-eenheid valt te vangen.

De, vooruit, muziektheologie ontleent Nietzsche overigens aan Arthur Schopenhauer (1788-1860). Schopenhauers ideeën over wil en voorstelling vind ik vergaand aannemelijk, ik heb ze ook verwerkt in een negenledig schema van semiotiek, maar juist wat hij over muziek schrijft komt mij daarmee zelfs tegenstrijdig voor.

Wat moet ik verder over dat vroege boek van Nietzsche schrijven? Als ik niet oppas maak ik er net zo'n rommeltje van, als dat al niet gebeurd is. Vriendelijker gezegd geeft Nietzsche een voorproefje van zijn aforistische stijl; niet elk aforisme kàn even geslaagd zijn.

En zeker niet elke aantekening die ik schrijf, trouwens.

88.79

Nee, met "d[i]e snelle antwoorden" ben je "tot nu toe" dus helemaal niet "weg[ge]k[o]m[en]."

Wel kostte het mij nogal wat moeite om je dat te laten beseffen. :-) Ja, graag, "aan de slag" ermee. Ik hoop dat je aan het inderdaad noodzakelijk opstellen van serieuze documentatie van je vernieuwende werk ook plezier beleeft. Zodra je een tekstgedeelte hebt geschreven, al vind je dat er wellicht nog van alles en nog wat aan moet veranderen, stuur mij dat ajb ook verder meteen toe voor het bijhouden van omvattende conceptversies.

Ja, nu je het zegt. De illusionist laat juist presentatie door – de andere – aspecten heen lopen resp. als leidraad ervoor dienen. :-) Is dat grofweg de verklaring voor je aanwijzing om van die twee door mij gesuggereerde paragrafen er één te maken? Als (werk)titel voor die enkele paragraaf heb ik alvast **Modulen voor dialogen door-de-cyclus-heen: presentatieparadigma** vermeld in de a.s. conceptversie.

88.80

Zoals het nu weer met die controlevoorziening loopt en door zgn voortschrijdend inzicht voor bruikbaar resultaat uiteraard niet anders kàn lopen, bevestigt dat het gevestigde inkoopproces een averechtse poppenkastvoorstelling is. Jij laat zulk resultaat terecht tellen (en hopelijk valt dat tzt zakelijk nog een beetje recht te breien).

88.81

Bedankt voor duwen en trekken achter de schermen. Heeft het zin om nogmaals over 'jullie' inkoopproces te praten? Dat is wellicht geschikt voor consumentenartikelen zoals wc-papier. Maar voor werkzaamheden met zelfs overwegend ontwerpaandeel, zeg ook maar dat er vooralsnog principiële onzekerheid over uitkomst bestaat, noem het dus ook maar een leerproces, wordt iedereen inclusief de opdrachtgever zelf voor de gek gehouden door te doen alsof vooraf alles duidelijk is.

88.82

Nav jouw vermelding van "pagina" heb ik een poging gewaagd het verloop te verbeelden. Ik weet het, simplistisch en dus verkeerd. Kijk maar of je het volledige resp. onbruikbare onzin vindt. Of kan je er iets mee als aanzet voor jouw uitleg?

88.83

Ik stel voor om die vrijwel nietszeggende figuur te vervangen. Ik deed een volgende poging tot overzicht. Wat ik 'zoek,' is zoiets als een plattegrond om de resp. modulen 'op' te positioneren, opdat verband ertussen begrijpelijk valt uit te leggen. Want hun 'samenwerking' is natuurlijk de crux.

88.84

Tegen opvattingen die als heersend gelden, vind ook ik achterdocht vaak gerechtvaardigd. Voor de polemist in Gerrit Komrij (1944-2012) is er aan onderwerpen dus geen gebrek, zoals maar weer blijkt uit zijn bundel **Lof der Simpelheid** (De Arbeiderspers, 1988).

Wat mij betreft beslecht Komrij overigens geen discussies, maar opent ze. (Want) ik ben vrijwel altijd vóór zijn tegenstelling, maar in veel gevallen tegen zijn voorstelling.

88.85

Moeten we niet dringend een afspraak maken? Het is alweer lang geleden dat ik je, terwijl jij de drank betaalt, uitgescholden heb voor volslagen gemis aan infrastructureel bemeten standaardisatiebegrip. Het lijkt nog steeds weinig geholpen te hebben. :-) Je bent uiteraard ook hier op de koffie & koek van harte welkom! Graag tot spoedig ziens.

88.86

Ik heb wat jij eerder schreef verdeeld over paragrafen van de algemener bedoelde documentatie. Kan je ajb met voorrang kijken of je op hoofdlijn de indeling ervan relevant acht? Zo nee, heb je een voorstel voor een andere opzet? Zo ja, controleer of je de verdeling vindt kloppen die ik op jouw teksten 'losliet.' En bewerk zonodig ajb zowel jouw als mijn teksten om passend te zijn voor documentatie-voor-derden.

88.87

Ja, zo moet het – ook – volgens mij. Ofwel, voorlopig van alles en nog wat dat je relevant acht "ertussen stoppen." Je merkt dan als het ware vanzelf, of de indeling nog passend is, enzovoort.

(Maar) in hoeverre betreft wat je ad 2 en ad 3 als verdere mogelijkheden vermeldt iets anders dan gebruik van websites volgens dialogencycli? Mijn – verkeerde? – idee is dat willekeurige specifieke mogelijkheden voor (lees ook: formele varianten van) informatieverkeer kunnen worden geënt op wat jij als nota bene ene, algemene opzet volhoudt. En dat jij reeds voorzieningen getroffen hebt voor twee van zulke specifieke mogelijkheden.

Doe het ajb ook zo verder, dus telkens wat aan de tekst toevoegen/wijzigen. Dat levert het beste resultaat, en vlotter gaat niet. Ik verander niets aan de versie die jij stuurde. Die versie kan je dus verder bewerken.

88.88

In de bundel **Menno ter Braak** (samensteller Sjoerd van Faassen, BZZTôH, 1978) ben ik gevorderd tot de bijdrage van Rob Beuten. Dat is hoofdstuk **Ter Braak, een filosofie** (pp. 116-124).

Beuten maakt Ter Braak het verwijt van

biologische reductie[. p. 118, p. 121]

Dat acht ik onterecht voor een pragmatisme dat met zoveel woorden neerkomt op subjectief situationisme. Ter Braak heeft m.i. echter nog geen duidelijk idee dat het subject in kwestie in menige situatie verkeert met andere subjecten en overweegt daarom evenmin een dienovereenkomstig intersubjectieve taalopvatting zoals: èlk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid. Ook Ter Braak lijkt aan taal en teken primair een beschrijvings- ipv afstemmingsfunctie toe te schrijven. Hij erkent wel, althans zo geeft Beuten aan, dat

termen [...] al naar gelang van de omstandigheden met een nieuwe inhoud [zijn] op te laden[, p. 120]

zij het dat er aan aparte term niets valt op te laden. Als 'beschrijving' van geldige omstandigheden (lees dus ook: situatie) dient context. Als voorwaarde voor eenduidige betekenis omvat een teken daarom niet slechts een term, maar een configuratie van zo'n term en zulke context. Zie verder o.a. [Semiosis & Sign Exchange, design for a subjective situationism](#). Gelet op veranderende omstandigheden, is het m.i. juist, nota bene, wetenschappelijk verantwoord, dat Ter Braak

fel in de aanval [gaat] tegen het woord, het begrip, de definitie, de term, die de werkelijkheid proberen vast te leggen en de waarheid fixeren.[p. 120]

Volgens Beuten is Ter Braaks instelling met voorrang kritisch. Hij trekt daaruit de conclusie, dat Ter Braaks

ideeëncomplex [...] dus niets anders [is] dan het resultaat van zijn persoonlijk stelling-nemen-tegen[, p. 117] niets anders dan het binnenste-buiten-keren van dié filosofie waartegen [hij] te velde trekt.[p. 118]

Dat vind ik niet kloppen. Want ook – en vooral? – aan kritiek moet een opvatting ten grondslag liggen. En om een opvatting duidelijker te laten uitkomen, helpt contrastwerking. Mee eens, van de 'eigen' opvatting kan iemand voorts overtuigder raken door – zulke – kritiek op een andere opvatting. Zich door – een ànder met – zo'n andere opvatting laten overtuigen gebeurt inderdaad minder. Beuten lijkt het zich in elk geval niet te – willen – laten gebeuren. Dat neemt niet weg dat hij Ter Braaks, pragmatisme begrijpelijk schetst als een

theorie van het belang[. p. 121]

Nogmaals, ik vind het te ver gaan om dat slechts als resultaat te duiden van Ter Braaks

aanval op de rationalistische antropologie.[p. 116]

Is er überhaupt een àndere dan een

individueel geldende vooronderstelling[, dwz] een persoonlijke stellingname vanuit de persoonlijke levenservaring[, p. 116]

denk- resp. houdbaar? Volgens Ter Braak dient afwijzing daarvan eveneens een ... belang. Over belang gesproken, :-) Beuten vindt het

van kapitaal belang op te merken, dat Ter Braaks **denkhouding** niet dezelfde is, als die van een wetenschapsman, die de werkelijkheid zo onbevooroordeeld mogelijk tegemoet treedt, registreert, en waarheden formuleert.[p. 117]

Man? Ook vrouw. Hoe dan ook, kennelijk beseft Beuten nog onvoldoende dat Ter Braak juist die “denkhouding” ònwetenschappelijk vindt. Wie gelooft dat zo'n houding bepaalt wat z/hij doet, houdt allereerst zichzelf voor de gek. Wat onderscheidt wetenschap dan overigens nog van, eh, tja, van wàt?

Subjectief situationisme veronderstelt dat belangen niet strikt subjectief, zeg ook maar persoonlijk, kunnen zijn. Een subject rekent met (de) situatie(s) en voorzover z/hij daarin andere subjecten herkent met hun belangen. De voorstelling is aldus te simplistisch, dat

intermenselijk verkeer [...] dus niets anders is dan een polemiek, [...] een tegen elkaar botsen van individuele belangen (zeg: waarheden).[p. 120]

Voor optimaal verkeersverloop vermijden deelnemers vaak ... botsingen. Daarentegen bereiken zij door samenwerking anders onhaalbare resultaten. Nee, niet altijd opbouwend, overigens.

88.89

Tja, wat moet je ermee? Ik geef puntsgewijs enig commentaar.

1. Autorisatiebeheer is géén personeelsbeheer (Engels: human resources management). Daarom moeten structuurbegrippen resp. invulling ervan voor personeelsbeheer niet klakkeloos voor autorisatiebeheer geldig verklaard zijn. Dat lijkt echter wel gebeurd.
2. Het bereik van autorisatiebeheer blijft beperkt tot de 'eigen' organisatie. Dat is zelfs strijdig met zgn digitale toegankelijkheid tot rechtspraak.
3. De nadruk op zo'n Sectoraal IdentiteitsManagement Systeem is van buiten-naar-binnen gedacht allang achterhaald. Dat systeem is blijkaar al opgetuigd, dus laat nog maar zitten.
4. Voor de differentiatie van autorisatie moet rekening gehouden zijn met – eisen voor – differentiatie van controlesporen (Engels: audit trails). Daarvan is echter geen ... spoor te bekennen.
5. Overigens, zo krijg ik de indruk, zijn de structuurbegrippen niet eens ontleend aan hrm. Er lijkt een getrapte opzet voorgesteld met 'van boven naar beneden' organisatie, afdeling, team en functie. Onder formele noemer kunnen digitale voorzieningen toegekend zijn aan een organisatie, aan een afdeling, ga zo door tot en met aan een functie. Volgens een bepaald dienstverband telt voor een persoon dan een organisatie, enzovoort. Z/hij is aldus bevoegd, althans, zo begrijp ik de opzet, tot gebruik van de digitale middelen zoals ze volgens die reeks 'van boven naar beneden' in de zgn autorisatiematrix zijn opgenomen. Zo kan herhaling van toekenning inderdaad vermeden blijven. Naast zo'n formele omvat die matrix ook een niet-formeel bereik; daar gaat het om programma, project en rol.

De term rol zou weleens in twee betekenissen door elkaar gebruikt kunnen zijn, te weten in die niet-formele zin en als formele functie. Of?

Het is mij onduidelijk of ook daadwerkelijk hiërarchisch verband verondersteld is tussen de formele resp. niet-formele begrippen. Zo ja, dan kan een functie met dezelfde naam in verschillende teams enz. bestaan. Dat zijn mbt autorisatiebeheer – en dat is dus iets anders dan personeelsbeheer – immers vaak verschillende (!) functies. Bijvoorbeeld de griffierfunctie in de ene rechtbank kan/moet in de autorisatiematrix worden onderscheiden van de griffierfunctie in een andere rechtbank. Zo nee, dan loopt noodzakelijkerwijs gedifferentieerde autorisatie meteen al daarop vast.

De ... vaste indeling van begrippen voor zowel formele als niet-formele structuur is nodeloos beperkend, en al helemaal ongeschikt om informatieverkeersdeelnemers van buiten de 'eigen' organisatie passend mee te classificeren.

Dat onderscheid tussen formeel en niet-formeel is stellig ook afkomstig van personeelsbeheer. Voor autorisatiebeheer is het overbodig, pakt zeker stelselmatig zelfs averechts uit.

6. Weliswaar staan Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) vermeld, maar enige verduidelijking van wat navolging inhoudt blijft achterwege (met uitzondering van één AVG-voorschrift en wederom slechts vanuit het 'eigen' organisatieperspectief).

De reeks proefteksten nav onze proef van vorig jaar biedt veel uitgebreidere uitleg van autorisatiebeheer inclusief een stelselmatig wèl bruikbaar informatiekundig ontwerp.

88.90

Hierbij stuur ik je nogmaals **Stelselmatig autorisatiebeheer, verzamelde proefteksten**. In figuur 34 zie je twee matrices afgebeeld. Met de rechter strookt wat autorisatiematrix heet in wat je mij ter inzage gaf. De linker is daarin niet als matrix opgenomen, maar als (verzameling) dienstverband(en). De ideeën zijn echter structureel grofweg gelijk. De toewijzing van voorzieningen gebeurt, zeg intraorganisatorisch samenvattend maar even, functioneel. Dus, zodra iemand die functie toegekend krijgt, is z/hij in die ene moeite door bevoegd tot gebruik van bijbehorende voorzieningen.

[Voor de opsomming van aantekeningen, dwz evenzovele afschriften van emailberichten, die in de verzamelde proefteksten opgenomen zijn, zie [aantekening 87.24](#). Voor genoemde figuur, zie [aantekening 86.23](#).]

88.91

Zoals je ziet ben ik voor een algemenere aanzet opnieuw begonnen. Gisteren kreeg ik door een eventuele derde partij bevestigd dat serieuze documentatie onmisbaar is om ze samenwerking zelfs maar te laten overwegen. Neem dus het opstellen ervan ajb serieus. En ook spoed is geboden.

Ik stel datastation als algemener begrip voor. Mijn bedoeling ermee is om, overeenkomstig geabstraheerd, voor verkeersverloop altijd dezelfde opzet te kunnen veronderstellen. Jij zou dan in technisch opzicht allereerst een algemene uitleg kunnen geven om vervolgens per "optie" daarvoor relevante bijzonderheden toe te voegen. Of?

88.92

Nadruk volgens, zelfs beperking tot, de functionele zienswijze, dwz zonder technische zgn uitleg, bevordert herkenning van problemen resp. kansen waarvoor KnitblTs een flexibele oplossing biedt.

Fragmentatie van datastations overheerst. Daartussen helpt KnitblTs samenhang te vestigen door, indien reeds beschikbaar, van gemeenschappelijke data uit te gaan dan wel zulke data met een extra datastation minimalistisch te laten toevoegen. Het spectrum voor wat KnitblTs doet, is daarom zeer breed. Het loopt van facilitering van strategische verkenning van omvattender samenwerking tot kostenbesparing door verruimd coördinatiebereik.

88.93

Om documenteren voor ons allebei minder verwarrend te krijgen en er dus voortgang mee te boeken, doe ik het voorstel om onderscheid te maken tussen functionele en technische structuur. Wat ik eerder als algemene positionering van KnitblTs dacht te kunnen aangeven, houd ik daardoor nadrukkelijk beperkt tot de functionele insteek. Daarna kan m.i. uitleg van de technische structuur beginnen; als aanzet heb ik tekst opgenomen die je eerder schreef.

88.94

Zie onderstaand voor de zoveelste versie. De eerste paragraaf is helemaal nieuw. Let op de paragraaftitel. :-) Jouw – algemene? – zgn technische tekst is de tweede en vooralsnog laatste paragraaf; aan het begin ervan heb ik een inleidende alinea toegevoegd.

Vraag: kan wat jij in jouw uitleg database noemt, worden vervangen door wat ik in de inleidende paragraaf algemener als informatiestation voorstel? Of zit het voor rekenblad en/of webpagina toch – wat – anders?

En wat vind je ervan om deze versie bij wijze van test vertrouwelijk te laten lezen door een medewerker van het bedrijf met de leiding waarvan ik afgelopen woensdag een gesprek had dat opbouwend vervolg belooft?

88.95

Dank je wel voor je prompte reactie. Maar ... kan je ajb jouw tekst resp. mijn toegevoegde aanzet in die paragraaf zelf nav je aanvulling/commentaar aanpassen? Ik heb enkele pogingen gewaagd. Daardoor ervaar ik me wederom in verwarring verstrikt en heb ze dus gestaakt.

88.96

Voordat ik een testlezer benader, wil ik zelf graag niet meer aan nodeloze verwarring onderhevig zijn. Zeg ook maar dat ik op z'n minst wil begrijpen wat ik maar beter niet moet willen begrijpen. :-)

Zo schrijf je nu dat "er [...] 2 kanten aan het proces [zijn]." Ik kan die tweedeling echter niet rijmen met de driedeling die je eerder schetste voor services 'op' de services.

Neem (een) upload. Ik vraag mij af, of de client waarvandaan een gebruiker de opdracht verstrekt voor een upload, dezelfde client is waar de informatie terecht komt? Ik zou voor upload 'voor' een rekenblad zeggen van niet. Of geeft de gebruiker die opdracht 'vanuit' een rekenblad zelf als client? Voor de 'optie' van gebruikersinteractie via een webpagina met een database lijkt mij wel dezelfde client aan de orde.

Nogmaals, geef ajb geen verklaringen met telkens enkele extra 'losse' zinnen, maar

pas steeds je tekst-als-geheel aan zodat je allereerst zèlf merkt of je omvattende beschrijving redelijk consistent is en blijft.
Alvast zéér bedankt.

88.97

Je verwacht te veel van mij. Ik puzzel me suf. Heus, voor mij maak je een vergaand losse opmerking. Neem dus je gehele tekst er bij (zoals ik je die enkele emailberichten geleden als tweede paragraaf stuurde), en pas die ajb aan.

88.98

Wat je mij achtereenvolgens aan opmerkingen stuurde, heb ik tòch allemaal verwerkt tot een omvattender versie van de tweede paragraaf. Wat er staat, begrijp ik echter niet. Ik ben dan ook géén programmeur, enzovoort. Dus jij moet ervoor zorgen dat de uitleg de werking inderdaad dekt, dat het ook klopt wat er staat èn voor een redelijk bekwame programmeur vlot genoeg begrijpelijk is. Stuur me dus ajb géén apart commentaar meer, maar jouw bewerking van de gehele paragraaf. Die houdt voorlopig de status van concepttekst. Je kunt later dus zonodig verbeteringen aanbrengen.

88.99

Ik vermoed dat – mijn – verwarring o.a. veroorzaakt wordt doordat ik met de ene term client volgens verschillende perspectieven dienovereenkomstig verschillende betekenissen kan associëren. Ik heb de indruk dat wat jij webclient noemt, slechts onderdeel is van wat voor een gebruiker client betekent.

Wat ik voorstel te verwijderen, zie je doorgestreept staan. Mijn voorgestelde toevoegingen zijn rood gekleurd. Verder heb ik beide figuren uitgebreid en de tweede figuur van die twee naar wat verderop in de paragraaf verplaatst.

Kan je onderstaande tekst ajb verbeteren? En geef ajb aan wàt je wijzigde (en als je zulke toelichting telefonisch gemakkelijker om te doen vindt, prima).

88.100

Ik weet dat client ‘iets’ betekent volgens het zgn client-servermodel. Maar die betekenis kennen, zeg maar, gewone mensen niet. Over contexten gesproken, als zij de term client zien of horen, denken ze aan Tja, aan wàt? Ik zou zeggen, aan wat zij ervaren als hùn hulpmiddel. Daarom stel(de) ik voor om wat op z’n client-servers client heet als onderdeel te duiden van wat op z’n gebruikers zoal als, eh, client zou kunnen worden ervaren. [... Want] Excel, bijvoorbeeld, is toch geen webclient met client op z’n client-servers? In elk geval ‘ziet’ een gebruiker dat m.i. niet zo. Daarom stel ik dat voor – een, vooruit, gebruikersclient zoals – Excel “echter zowel webclient [zoals geldt volgens het client-servermodel] als tussenstation als het ware op de achtergrond [blijven].”

Als mijn opvatting verkeerd is, begrijp ik nog minder van je korte uitleg van de dataverkeersservice ‘op’ de server. Die dient, zo verklaar je, “voor dataverkeer met de webclient,” punt. Wat ik meen te begrijpen, is dat o.a. Excel zich als webclient kan gedragen. Maar helemaal (een) webclient is Excel m.i. niet. Of?

Dus?

88.101

Bedankt, dàt kan ik volgen, dwz dat iets o.a. kan “werk[en ...] als een webclient.”

Mijn nadruk: àls. (Maar) is het dan zo dat KnitbITs, zeg maar, zèlf helemaal geen webclient omvat, maar aan de gebruikerskant heen en weer verbinding verzorgt met,

zeg ook maar, het webclientgedeelte van iets anders (browser, Excel)? Of is er wel degelijk een KnitbITs-webclient die verkeer onderhoudt met de iets-webclient in kwestie?

88.102

Ik heb het begin van de tweede paragraaf gewijzigd, vooral tekst verwijderd. Altijd beter. :-) Gaat het erop lijken?

88.103

En we moeten met spoed dóór met documenteren, het is niet anders ...

Als – voorstel voor de – derde paragraaf heb ik een tekst van een eerdere conceptversie opgenomen, maar met toevoeging van een nieuw begin en einde. Herhaling van wat ertussen staat, bespaar ik je voorlopig. :-) De toevoegingen luiden dat

[h]et aantal services ‘op’ client resp. server [...] met KnitbITs zeer beperkt [is en blijft]. (Want) afhankelijk van – waarden van – zgn parameters varieert de feitelijke werking ervan overeenkomstig de variëteit van praktische opgaven met digitaal informatieverkeer. Voor inrichting van een verdeelstation komt het daarom, gegeven de KnitbITs-services, vooral aan op parameterisering. [...] Om een praktisch idee te geven van wat parameterisering zoal inhoudt, helpen voorbeelden. Op hoofdlijnen volgen er twee. Het eerste betreft upload naar een Excel-rekenblad ter verwerking ermee resp. download van een verwerkingsresultaat. Als tweede inrichtingsvoorbeeld wordt interactief gebruik van (een) database(s) toegelicht.

Uitgaande van enkele opmerkingen die jij onlangs stuurde, heb ik een begin met het eerste voorbeeld gemaakt. Ik ben echter nauwelijks gevorderd, zie onderstaand voor die zeer summiere aanzet. (Want) ik heb alweer meteen vragen, zoals:

Wat bedoel je met tabel? Is dat een volledig rekenblad? Of slechts een gedeelte ervan? Wat is – dan – het verschil tussen tabel en bestand?
En wat bedoel je met “op een indirecte wijze”? Zijn er meerdere roots met elk een hyperlink om ‘m te vinden? Zo ja, kom je via zo’n aparte root dan o.a. uit op de relevante parameters? Zo ja, waarop hebben die – waarden van – parameters betrekking? Waaróm zijn er welke parameters nodig? Waar staan ze bijgehouden?

Als je meteen je eigen :-) concepttekst kunt aanvullen/wijzigen, graag!

88.104

Hopelijk ter verduidelijk voor ondeskundige lezers :-) heb ik zgn eindredactioneel nog wat gewijzigd. Kijk je ajb zorgvuldig na, of het nog klopt wat er nu staat?

En, ja, ik vermoedde al up- en download te hebben verwisseld. Het is uiteraard maar weer van welke kant je iets bekijkt.

88.105

De, zeg maar, technische opzet van KnitbITs laat zich niet simpelweg als een recept beschrijven. De mogelijkheden door combinaties van parameters zijn immers vergaand ... open.

Tja, hoe lukt het desondanks er iets zowel zinvols als begrijpelijks over vast te leggen? Hierbij stuur ik jullie een conceptversie die hopelijk wel aanleiding geeft alweer verder te overwegen welke zakelijke mogelijkheden er met KnitbITs al dan niet zijn. En de technische opzet van een middel moet, vind ik althans, herkenbaar beschreven zijn als optimaal afgestemd op faciliteren van reële, kansrijke gebruikersperspectieven.

Weliswaar staat her en der tevens reeds e.e.a. over de techniek van KnitbITs

vermeld, maar nog zeer onvolledig en nog steeds met naar mijn zin onvoldoende lijn er in. Nou ja, conceptversie. Als verontschuldiging kan ik aanvoeren dat Martijn Houtman met KnitblTs thans aan drie opdrachten tegelijk werkt. En niet iedereen, nee, dat is dan geen excuus, begrijpt meteen hoe weinig andere mensen ergens vooralsnog van begrijpen en hoeveel uitleg dus juist om te beginnen noodzakelijk is. Jullie kunnen zeker helpen door aan te geven, druk, inderdaad, :-) welke vragen jullie nav de bijgevoegde conceptversie allemaal over de techniek houden. Andere vragen zijn uiteraard ook zeer welkom.

Ik laat graag aan jullie over, of je deze versie ter inzage geeft aan (een) ontwikkelaar(s).

Naar reactie kijk ik uit.

88.106

Ik weet allang dat W.F. Hermans (1921-1995) **Tractatus Logico-Philosophicus** van Ludwig Wittgenstein uit het Duits naar het Nederlands vertaalde. In een kringloopwinkel, waar anders, ontdekte ik pas kort geleden dat van Hermans zelfs eerder **Wittgenstein in de mode en Kazemier niet** (De Bezige Bij, 1967) gepubliceerd is. Hij juicht het toe dat Wittgenstein ook in Nederland “in de mode” raakt, eindelijk, maar wil erop wijzen dat er vooralsnog vooral ònbegrip heerst van het werk van

[w]ie toch zonder overdrijven de grootste vernieuwer van de filosofie na 1921 genoemd mag worden.[p. 10]

Vooruit, met de stellig opzettelijke vermelding van zijn geboortejaar, blijkbaar toch het begin van een nieuw tijdperk, is het al heel wat dat Hermans zichzelf niet zo betiteld. Sterker nog, ik vind hem nogal slaafs in zijn bewondering. Over navolging gesproken, uiteraard terecht, àls het inderdaad zo is, heeft Hermans er kritiek op, dat de universitaire beoefening van zgn filosofie – destijds? – in het teken van apologie van theologie stond. Hermans ziet daarom in Wittgenstein een voorbeeldfiguur, omdat

[h]et kwellende probleem [...] is dat de exacte wetenschappen zich steeds verder ontwikkelen terwijl daarnaast en daarover de filosofen, iemand als Wittgenstein uitgezonderd, niets zinrijks te zeggen hebben, behalve tegen elkaar en zelfs dat meestal niet.[p. 51] Wittgenstein k[wa]m [...] uit de exacte wetenschappen voort en he[eft] dit nooit verloochend[e].[p. 12]

Maar, eh, is in elk geval Hermans’ opvatting van logica niet vergelijkbaar met, of zelfs gelijk aan – het ònervulbare verlangen naar – een enkelvoudig godsbegrip? Want, zo stelt hij,

de logica [is] a priori [...] en het valt niet in te zien waarom ze dit niet zijn zou[. p. 65]
Wat de logica zelf dan wel is, kan zijzelf [echter] niet uitdrukken[. ...] Iedere poging het ‘wezen van de logica’ uit te drukken, moet falen.[p. 21]

Dat weerhoudt hem kennelijk niet van de ... overtuiging, dat

[d]e symbolische logica [...] in vergelijking met de alledaagse taal [weliswaar] sterk vereenvoudigd [is], maar veel exacter.[p. 16]

Mijn ... geloof is resp. veronderstellingen zijn ànders. Zo vind ik o.a. :-) dat er geen strikte apàrte ‘dingen’ bestaan, laat staan dat er vàn een ding ‘zijn’ wezen valt te kennen. (Zoiets als) begrip betreft m.i. gedrag. En een, zeg maar, geval van gedrag telt begripsmatig twee factoren. De ene laat zich – door de gedrager in kwestie –

duiden – en zodoende is die gedrag(er) tevens een kenner – als een ... ding, de andere (f)actor als omstandigheden (lees ook: situatie).

Ofwel, èlk(e) gedrag(ing) is (een) aanpassing, altijd betrekkelijk, maw een aandeel volgens afstemming. En welke taal dan ook dient afstemming van gedragingen. Dat geldt voor zowel verschillende gedragers, intersubjectief, dus, als voor één en dezelfde gedrag(er), dwz intrasubjectief. Een teken, herstel, èlk teken beschouw ik daarom als een verzoek tot inschikkelijkheid. Voor passende gedragsaandelen tellen natuurlijk omstandigheden. Als onlosmakelijk onderdeel van een teken moet de verzoeker dus ook en vooral de situatie zoals z/hij die relevant acht ‘verduidelijken’ aan de geadresseerde. Dat tekendeel noem ik context. Vaak dient enscenering als zodanig.

Nee, gelet op opgaven van gedragingenafstemming is “symbolische logica,” althans met enkelvoudige tekens, allesbehalve “exacter [...] in vergelijking met de alledaagse taal.” Het moet toch enige onvrede geweest zijn met zijn eerdere opvatting van logica als a priori, dat

[n]aderhand [...] Wittgenstein zijn belangstelling minder op de exacte wetenschappen gericht [heeft] en meer en meer op de alledaagse taal.[p. 30]

Aan een opvatting van taal en teken die consequent strookt met ... gedragswetenschappen, oh ja, èlke wetenschap inclusief zgn exacte is dus gedragswetenschap, is Wittgenstein echter niet toegekomen. Als trouwe volgeling komt een vervolg in de richting van een subjectief-situationeel taal- en tekenbegrip evenmin bij Hermans op. Dat is ook moeilijk zolang omgekeerd een opvatting van gedragswetenschappen daarmee nog steeds niet strookt (en ‘samen’ stroken met een zowel daaraan ontleende als daarop afgestemde logica).

Ik krijg zelfs de indruk dat Hermans moeite heeft om Wittgenstein te volgen, toen die

zijn aandacht in sterke mate [richtte] op de omgangstaal[. p. 53]

Volgens Hermans heeft Wittgenstein

[ge]constate[erd] dat de omgangstaal uit taalspelen bestaat, die weinig met elkaar gemeen hebben. Kort samengevat en misschien te populair geformuleerd: de wereld is een grote Babylonische spraakverwarring, waar alleen de exacte wetenschappen in zekere mate ontsnappen.[p. 53]

Daarentegen hebben m.i. àlle zgn “taalspelen [...] met elkaar gemeen,” dat deelnemers verzoeken tot inschikkelijkheid tot elkaar richten. Aan “spraakverwarring” liggen vooral kennelijk onverenigbare motieven van deelnemers ten grondslag. Indien “exacte wetenschappen” géén explicitering van situationele en bijgevolg contextuele differentiatie bevorderen, hebben ‘we’ ook daar ter verduidelijking dus nog steeds niets aan, integendeel. Maar Hermans houdt vol wat hij als boodschap van zijn profeet meent te begrijpen:

Onze woorden kunnen alleen feiten uitdrukken[. p. 54]

Daar ... geloof ik dus niets van. Wat Hermans overigens lijkt te bedoelen, is dat zinvol woordgebruik slechts feiten – wat dat ook zijn – betreft. Dat komt neer op een tautologie. Hij erkent weliswaar dat ook àndere dan feitelijke uitdrukkingen mogelijk zijn, maar bijvoorbeeld

[g]een enkele ethiek kan, zoals Wittgenstein onderstreept, iets anders dan zinloze uitdrukkingen opleveren.[p. 57]

Maar waaròm doet iemand dan tòch moeite voor zo'n uitdrukking? Die evolutionair een pertinente vraag blijft volledig uit, om van een ... zinvol antwoord erop nog maar te zwijgen.

Stel dat het idee zo gek nog niet is, te weten dat èlk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is. Dan zijn zelfs principieel resp. belangen (lees ook: motieven) van de deelnemers aan het tekenverkeer aan de orde. Afstemming van gedragingen is immers afstemming van belangen. Hoezo zinloos? Dat maakt juist dat èlk teken(gebruik) doordrongen is van ... ethiek. En in een situatie zoals een subject die ervaart, dus inclusief op dàt ogenblik, is het teken dat z/hij 'geeft' voor háár/hèm kennelijk zinvol; het is natuurlijk iets ànders of z/hij er wat beoogde inschikkelijkheid door (een) ànder(en) betreft ook daadwerkelijk haar/zijn zin mee krijgt.

88.107

Er wordt hier dus hard gewerkt aan documentatie om op z'n minst algemeen en bij voorkeur enigszins begrijpelijk :-)) te verklaren wàt KnitbITs is resp. hoé het werkt. Allereerst in zakelijk opzicht gaat het er echter om of er geld mee valt te verdienen. Ik maak daarover graag nog wat verdere opmerkingen. Een aanzet om er spoedig eens gericht over – door – te praten?

Voor wie verder dan traditionele zgn toepassingen kan kijken, zeg maar met stelselmatige blik, wemelt het zowel intra- als interorganisatorisch van de coördinatie-opgaven. Ze blijven echter vaak – nog – onopgemerkt. Als ik het mag zeggen ligt de oorzaak vooral in overgeleverde organisatorische fragmentatie van verantwoordelijkheden. Voor coördinatie zijn dan meerdere, opgedragen als apàrte, verantwoordelijkheden in het geding en gauw zien verschillende functionarissen hun belangen botsen. Gevolg: eerder tegen- dan samenwerking. Rara, wie is voor oplossing dáárvan verantwoordelijk? Wie ziet de noodzaak van een loopplank tussen wal en schip?

Tijdens ons gesprek kwamen o.a., zeg maar, verdienmodellen aan de orde. Dat was mede naar aanleiding van mijn opmerking dat Information Dynamics tot dusver (!) aan de Rechtspraakorganisatie om allerlei redenen een gratis licentie voor gebruik van KnitbITs verschaft. Ik wil dat uiteraard graag ànders, maar voorlopig lukt het zo – vooral door achterlijke eisen te vermijden die inkopers ten onrechte menen te moeten ontlenen aan regels voor overheidsaanbesteding – om in elk geval betaald te krijgen voor werkzaamheden waarvoor KnitbITs als voorwaarde geldt. En een gratis licentie blijft telkens beperkt tot gebruik van een coördinatievoorziening zoals per opdracht bepaald. Volstrèkt onzakelijk ben ik ook weer niet.

Wat Information Dynamics aldus per offerte aanbiedt voor resultaat dat voor de opdrachtgever herkenbaar is – en zoveel mogelijk zònder aanknopingspunten voor inkopers om valse belemmeringen op te werpen – zijn werkzaamheden om

1. een met KnitbITs verdeelstation (lees ook: informatierotonde) in te richten. Daarop worden bepaalde databases (lees dus ook: informatiestations) 'aangesloten';
2. een of meer èxtra databases op te zetten (lees ook: tussenstations);
3. ontwerp/ontwikkeling van programmatuur voor be-/verwerking van informatie 'in' zulk(e) tussenstation(s).

Het derde punt vergt dus met voorrang een visie op omvattender coördinatie.

Daarmee onderscheidt Information Dynamics zich uitgaande van KnitbITs, heel pràktisch. De crux is om reële betekenisverschillen te erkennen, terwijl voor samenhang ertussen inderdaad enige gemeenschappelijk te duiden informatie onontbeerlijk is. Wie Metapatroon als modelleertaal/-methode beheerst, krijgt vlot

eenduidig overzicht over relevante verschillen-in-samenhang.

Uit inzicht enz. in de coördinatie-opgave(n) volgt uiteraard – pas – wat de programmatuur ad 3 moet ‘doen en laten.’ De meeste uren gaan verhoudingsgewijs dan toch zitten in programmering ad 3; dergelijke programmatuur behoort niet tot KnitblTs, evenmin als opzet van (een) tussenstation(s) dat doet, maar is er als, vooruit, aanvullende toepassing wel als het ware op geënt. Wat er ad 1 resp. ad 2 moet gebeuren, moet zijn afgeleid van wat de bedoeling ad 3 is; ad 1 blijft ‘programmering’ vergaand beperkt tot parameterisering voor inrichting van een verdeelstation met KnitblTs.

Als uitersten zie ik twee ingangen om aandacht voor vernieuwing volgens – wat ik hier maar blijf noemen – coördinatie-opgaven te krijgen: beleid en beheer. In organisaties vanaf enige omvang zijn er daarvoor doorgaans dienovereenkomstig verschillende aanspreekpersonen. Een probleem is, zachtjes uitgedrukt, nog wel dat een functionaris die formeel verantwoordelijk gesteld is om verandering/vernieuwing te bevorderen, in werkelijkheid vaak vooral belemmeringen opwerpt tegen voorstellen van ànderen en zonder zèlf enig bruikbaar idee te hebben. Nou ja, het is niet anders. Het voordeel van de beheerinstek is dat averechtse gevolgen van ontoereikende, zelfs ontbrekende, coördinatie zowel eerder als duidelijker herkenbaar zijn (te maken). Maar een beleids- annex besluitvormer die overtuigd is, of kan worden, van de noodzaak van coördinatie verdient zakelijk zeker voorkeur. Ik ben uiteraard benieuwd naar jùllie allereerst zakelijke overwegingen.

88.108

Enkele dagen gelden (!) schreef ik een aantekening, zie voor òngewijzigd afschrift, over **Wittgenstein in de mode en Kazemier niet** (De Bezige Bij, 1967) van W.F. Hermans. Opzettelijk besteedde ik echter geen enkele aandacht aan de appendix (pp. 83-91) die Hermans opnam. Want daarin levert hij kritiek op ... kritiek van B.H. Kazemier op wat van hem, Hermans, dus, eerder blijktbaar als artikel met de kortere titel **Wittgenstein in de mode** was verschenen. En met (weder)kritiek vind ik het zelfs niets te maken hebben dat Hermans er aanstoot aan neemt dat Kazemier hem als geoloog ipv fysisch geograaf aanschrijft. Hermans ziet er het bewijs in dat Kazemiers

minachting voor [hem] peilloos [is].[p. 83]

Vooruit, wie weet wil Kazemier hem op de kast jagen. Over verzoek tot inschikkelijkheid gesproken, dat is dan gelukt. Nee, erg moeilijk is dat met Hermans blijktbaar niet. Kazemier kreeg Hermans zelfs zover hem te ‘eren’ in de titel van herpublicatie van het artikel in boekvorm. Nogmaals, voor enigszins serieus commentaar zag en zie ik niets in die appendix.

Maar hier kom ik op mijn beurt tòch met een ... aanhangsel. Aanleiding is het artikel **De geologische wereld** van W.F. Hermans (in: **NRC**, 20 januari 2023, katern **Boeken**, p. 19) van Gemma Venhuizen. Zij bespreekt het boek **De aarde volgens W.F. Hermans, De schrijver als geoloog** van Salomon Kroonenberg. Hmm, ook Kroonenberg noemt Hermans geoloog. Dat doet hij stellig niet om Hermans te ergeren en/of om Kazemier gelijk te geven. En Venhuizen getuigt dat zij

mede door [...] de roman **Nooit meer slapen** van Frederik Willem Hermans [...] fysische geografie [was] gaan studeren.

Hun woordkeuze maakt het voor mij nòg onbegrijpelijker, waarom Hermans erover valt. Of, natuurlijk altijd over verzoek tot inschikkelijkheid gesproken, doet hij – allang

ònbewust, regressie en zo – alsòf, te weten om kwade trouw van zijn criticus geloofwaardig te krijgen zodat hij het pleit op voorhand wint? Dat idee lijkt mij inderdaad zo gek nog niet.

88.109

Ik veronderstel dus dat èlk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is. Kortom, het ene subject probeert àltijd (een) ander(e) subjecten – en meestal (vooral) zichzelf – ermee tot gedrag te bewegen dat hij (lees ook: zij) als afgestemd beschouwt op zijn (lees ook; haar) eigen gedrag.

Hoeveel moeite besteedt het ene subject aan productie en overdracht van een teken? Eveneens evolutionair consequent acht ik de veronderstelling: zo weinig mogelijk. Dus ook, wat de één meent bij de ànder reeds als bekend te weten, behoeft geen herhaling, maar slechts minimale verwijzing. En daarom vind ik de aanduiding ideologie treffend voor wat de één allemaal gelooft dat de ànder op voorhand gelooft ter bepaling van diens gedragsaandeel respectievelijk voor wat de ànder voor diens interpretatie enzovoort gelooft.

Ik kom zo beknopt, dwz volgens dàt ideologiebegrip uitgaande van allerlei kennis waarover de lezer reeds beschikt, :-) tot ... dàt ideologiebegrip door lezing van **Bang voor schennis?** (H&S, 1987). Want Ernst van Alphen gaf mij te denken met zijn, zoals zijn ondertitel luidt, **Inleiding in de ideologiekritiek**. Met zijn slotzin beweert hij dat

ideologiekritiek [bestaat] uit onderzoek naar teksten in hun gebruik.[p. 125]

Over impliciete veronderstellingen gesproken, zeg ook maar wat ik onder ideologie versta, lijkt Van Alphen met “teksten” slechts – werken van – literatuur te bedoelen. Nota bene, zo’n tekst beschouw ik als verzameling van tekens met, zie mijn openingszin, èlk teken opgevat als middel voor gedragingenafstemming tussen deelnemers aan telkens een geval van tekenverkeer.

Of ik er gerust van mag uitgaan dat anderen als ideologie uitgaan van wat mijn idee is dat een teken is of, eigenlijk, doet, hmm, nee. Of het helpt dat ik er steeds maar weer over doorga? Kennelijk evenmin, dus. Zou het soms het emancipatorische potentieel ervan zijn dat leidt tot vrees voor verlies van voorrechten?

Hoewel dat nadere tekenbegrip ook aan Van Alphen ontgaat, wijst hij m.i. terecht op een valse ideologie wat – zijn idee van – tekst betreft. Dat is

de leesconventie die lezers ertoe brengt van de betekeniswereld van een tekst een eenheid te maken.[p. 74]

Mijn verklaring is eenvoudig. Met verschillende tekens in een tekst-als-verzameling-van-zulke-tekens mikt de schrijver ervan – al dan niet bewust – op verschillende betekenissen. Anders had hij die tekst kunnen beperken tot een ènkel teken, nietwaar? Maar omdat Van Alphen de inherente variëteit van zijn – vergaand impliciete – tekstbegrip niet beseft, merkt hij op dat als gevolg van

die conventie [...] de problemen die de tekst oplevert en de tegenstrijdigheden waar hij aanleiding toe kan geven, [...] niet gezien of [...] gladgestreken [worden]. De interpretaties die dan ontstaan maken van de tekst een consistent geheel.[p. 74]

Er zijn géén “tegenstrijdigheden,” althans niet voor de schrijver op het moment dat hij steeds een teken voortbrengt zoals ik dat veel en veel beperkter, want gedragsmatig gericht, opvat. Van teken tot teken zijn er ònvermijdelijk verschillen. Verzameld tellen

ze inderdaad tevens samenhang, maar samenhang heft verschillen zeker niet op. Dat is het ... idee dat ten grondslag ligt aan [subjectief situationisme](#), precies,

[d]eze combinatie [...] laat zien hoe het individuele en het maatschappelijke onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn[, p. 56]

resp. [Metapatroon](#).

Van Alphen heeft stellig gelijk met die leesconventie. Sterker nog, een bepaalde lezer (lees ook: subject) brengt 'als het ware' vooral zèlf een ide(ologi)e in dat (die) hij onder zijn omstandigheden (lees ook: situatie) passend acht. Feitelijk privilegieert resp. verabsoluteert zo'n lezer één van de verschillen en, tja,

[d]eze ideologie is daarom een irrationele voorkeur[, p. 75]

Wat een lezer bevestigt wil krijgen, blijkt dan het overigens ook zelfs geen eenheid in de zin van hetzelfde te zijn. Wel eenzijdig voorrang voor zijn opvatting. Wie maakt er nu wèrkelijk verschil? Door ontkenning van alle overige verschillen maakt de lezer een tekst "consistent." Terwijl Van Alphen wijst op

[d]e schadelijkheid van de eenheidsconventie[, p. 74]

komt hij niet verder dan het idee om

zoveel mogelijk codes op de tekst toe [te] passen. Tegenstrijdige betekenissen zullen dan ontstaan.[p. 75]

Want hij kwalificeert betekenissen onverminderd als tegenstrijdig. Ze zijn echter slechts tegenstrijdig volgens het eenheidsideaal dat hij ... afwijst. Mee eens,

exclusieve keuze voor een bepaalde code[, p. 75 en **z]o'n code die als natuurlijk ervaren wordt noem ik [...] 'ideologie'**[, p. 44 houdt] verhulling [in en] doet vermoeden dat [...] rigide aandacht voor bepaalde tekstekens met uitsluiting van andere ideologisch gemotiveerd is.[p. 75]

Maar de opbouwende veronderstelling dat verschillen (!) pas consistent zijn, inclusief samenhang ertussen, ontbreekt nog. Dat inzicht blijft belemmerd, zo vermoed ik op mijn beurt, door desondanks als eenheidsbegrip vast te houden aan een – zgn literaire – tekst ipv samenstellende "tekstekens" maatgevend voor betekenis aan te nemen. Hoe dichtbij een doorbraak kan je zijn? Eerder lijkt Van Alphen zich wel degelijk volgens een kleinschaliger tekenbegrip te oriënteren, waar hij opmerkt dat

er nooit een gesloten semantische ruimte [kan] zijn: het [subject] kan altijd weer andere betekenissen toekennen [...] door [...] een nieuwe [...] context bij een teken [te] betrekken[, p. 46] waardoor genuanceerder en realistischer inzicht mogelijk wordt.[p. 57]

Dat meen ik zowel, eh, consistent als open begrijpelijk te krijgen door veronderstelling van context als onlosmakelijk onderdeel van een teken. Klopt,

volledigheid in de weergave van een semantische ruimte [is] onmogelijk [...]. [...] Iedere keer opnieuw bepalen [...] subjecten welke context relevant is[. ...] De historische situatie, belangen en doelstellingen van subjecten zijn hierop van invloed. Omdat al die omstandigheden veranderen, omdat subjecten veranderen, zullen ook semantische ruimten veranderen.[p. 47]

Uit zijn terechte bewering dat

semantische ruimten open [zijn,]

trekt Van Alphen m.i. echter onterecht de conclusie dat

de weergave ervan principieel eenzijdig [is].[p. 47]

Metapatroon 'bewijst' dat ordening mogelijk is van willekeurig meervoud van verschillen. Van Alphen heeft slechts gelijk dat

er weliswaar sprake [is] van veelzijdigheid, maar nog steeds niet van volledigheid.[p. 47]

En omdat met elk teken veronderstellingen in het geding zijn,

zijn niet-ideologische uitspraken dus onmogelijk. Zingeving [...] heeft [...] altijd een ideologisch aspect.[p. 47] Zonder besef van een context [...] kan er [...] niet van een ideologie gesproken worden.[p. 54]

Geloof me nou maar, :-) elk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid.

88.110

Ik begon al te, dubbelzinnig uitgedrukt, panhopen. Met dank voor je voorstel, graag tot "[spoedig] bij Pan." Ik kijk ernaar uit.

88.111

Ik lijd er stellig ook aan, zoiets als vooringenomenheid inclusief beperking volgens een idee dat ik heb van een vak en van hoe ik dat meen te kunnen/moeten beoefenen. In mijn geval is dat vak informatiekundig ontwerpen. Daarvoor ga ik ervan uit dat informatie middel is voor afstemming van gedragingen. Omgang (lees ook: verkeer) kent verschillende deelnemers met dienovereenkomstig – vaak sterk – verschillende motieven resp. belangen. Wat naar mijn idee daarom voor een bruikbaar informatie- annex tekenbegrip principieel (!) telt, zijn zowel betekenisverschillen als samenhang ertussen. Voor – beoefening van – allerlei andere vakken is dat wellicht een nodeloos of zelfs averechts idee. Ik zou allang niet meer niet weten welke vakken dat – kunnen – zijn, maar wie weet. In, zeg maar, omgekeerde richting stel ik echter telkens maar weer vast dat informatie- annex tekenbegrippen zoals ze voor andere vakken doorgaans geldig zijn, tekort schieten voor wat ik houd voor stelselmatig verantwoorde informatiekunde.

Ernst van Alphen, bijvoorbeeld, kiest in **Bang voor schennis? Inleiding in de ideologiekritiek** (H&S, 1987) voor begrippen die hij blijkbaar passend acht voor literatuur. Herstel, voor literatuurwetenschap, wat uiteraard iets anders dan literatuur is. Of? Hij begint overigens algemeen genoeg, want stelt dat

alle situaties waarin betekenissen toegekend worden, van zingeving dus, van communicatie of sociale interactie, kunnen semiotisch benaderd, of op ideologieën of ideologische werking getoetst worden.[p. 10]

Prima,

[h]eet is daarom gerechtvaardigd te stellen dat de ideologietheorie deel uitmaakt van de semiotische theorie.[p. 11]

Met semiotiek als omvattende(r) kader moeten inderdaad

de consequenties van de semiotische theorie eerst goed doordacht worden alvorens deze toe te passen[. p. 11]

De richting die Van Alphen inslaat verklaart hij met zijn opvatting dat

in de semiotische ideologietheorie de notie subject te weinig uitgewerkt wordt.[p. 55]

En volgens mij gaat het precies dáár mis, in elk geval voor stelselmatig bruikbare enz. informatiekunde. Nee, ik weet ook zgn literatuurwetenschappelijk weinig tot

niets. Maar de vernauwing tot zoiets als werk-van-literatuur valt mij – juist daardoor?
– op. Van Alphen

interpreteer[t] 'tekensystemen/teksten' als sprekend subject, 'de sociale context' als interpreterend subject, en 'de sociale betekenis' als geïnterpreteerd subject.[p. 55]

Ineens begrijp ik er niets meer van.

Wat ik geniaal aan Charles Peirce vind, is zijn idee om teken expliciet als bemiddelend, eh, verschijnsel te beschouwen. Axiomatisch plaatst hij teken tussen – zoals hij ze noemt – enerzijds interpretant, anderzijds object. Ik zou zeggen dat interpretant 'behoort' tot – de veronderstelling van – een subject. Ik bedoel dus een subject in de zin van ... iets met cognitief vermogen dat het subject in kwestie naar aanleiding van een teken een interpretant oplevert.

Dat idee van Peirce heb ik daarom aangepast. Als bemiddelend verschijnsel blijft een teken. Maar dat bemiddelt m.i. tussen subjecten. Objecten zijn niet verdwenen, maar daarvan 'denkt' elk subject het zijne (lees ook: hare) en verwijst enz. er zonedig naar al naar gelang van (lees ook: overeenkomstig met) de situatie zoals z/hij die relevant acht voor gedragingenafstemming met (een) ander(e) subject(en) inclusief zichzelf.

Het ene subject richt een teken tot een ander subject. In zo'n geval van tekenverkeer geldt dat andere subject als, vooruit,

interpreterend subject[, dwz een] subject [dat], voor een groot gedeelte bepaald door haar omstandigheden, kennis van dat moment, positie en belangen, [...] al dan niet bewust [komt] tot een keuze voor bepaalde keuzen. Daar resulteert een specifieke zingeving uit. De vele betekenis mogelijkheden beperkt het tot specifieke.[p. 55]

Dàt kan ik prima volgen. Maar vervolgens valt Van Alphen m.i. terug in de verwarring die Peirce helpt vermijden door – interpretant van een – subject niet van teken te onderscheiden, maar ermee te laten samenvallen. Hij duidt

het interpreterend subject [als] dat aspect van de tekst of de communicatiesituatie dat de vele betekenis mogelijkheden inperkt.[p. 55]

Feitelijk verklaart hij subject tot ... object, want volgens hem

is [het interpreterend subject] die instantie binnen de zingeving die verantwoordelijk is voor het gebruik van specifieke codes, en daarmee betekenissen 'opdringt'. [p. 55]

Ik raak het spoor verder bijster, als Van Alphen over "dat aspect van de tekst" opmerkt, dat

[z]o'n instantie [...] zowel binnen als buiten de tekst [is] aan te wijzen.[p. 55]

Waarom zegt hij niet meteen, dat

[h]et [...] de lezers [zijn] wier interpretaties geanalyseerd worden[, want zij zijn het die de vele betekenis mogelijkheden van de tekst ingeperkt hebben tot hun eigen interpretatie[? p. 56]

Maar – ook – een zgn literaire tekst is ooit voortgebracht. De opsteller is volgens Van Alphen echter niet

waar het sprekend subject uit bestaat.[p. 55]

Ik heb de indruk dat hij uitgaat van – afschrift van – een tekst als een verhaal, met dan als

sprekend subject [...] de woordvoerder van de teksten of de teksttekens die voor interpretatie in aanmerking komen, de impliciete of expliciete 'ik' die de tekens uit[, p. 55 maw het] subject zoals het zich in narratieve teksten vertoont.[p. 56]

Mijn idee is dus dat er met een teken meerdere subjecten tellen. Een subject 'in' een teken, nee. Er is een subject dat een teken voortbrengt en dat voor afstemming van resp. gedragingen richt aan (een) ander(e) subject(en). Wat een teken betreft is er sprake van enerzijds, vooruit, het sprekend, anderzijds, vooruit, interpreterend subject.

Maar juist voor teksten die als literatuur gelden, vind ik de veronderstelling te simplistisch dat de schrijver haar/zijn tekst direct op – bepaalde – lezers mikt. Schrijvend wisselt een subject vooral tekens uit met ... zichzelf; de opsteller is iteratief sprekend en interpreterend subject. En dat geldt lezend óók vooral, met dus telkens een stukje tekst als teken intrasubjectief bemiddelend. Zo ervaar ik dat althans zelf, ook weer met deze aantekening. Oh, is dat voor zgn literatuur anders? Ik zie niet in waarom.

Dan is er volgens Van Alphen nog

van een tekst [...] het geïnterpreteerde subject [...]. De alledaagse Nederlandse vertaling van 'subject' geeft nog het best aan waar dit [...] voor staat. Het wordt gezien als het onderwerp van de tekst, zijn 'thema', 'stof' of 'betekenis'. [pp. 57-58]

Maar zijn wat hij oppert als sprekend subject en interpreterend subject dan géén – onderdelen, aspecten e.d. van – het "onderwerp." Heeft hij Van Alphen eigenlijk nog wel over schrijvers en lezers als ... subjecten? Ik zie er in elk geval geen semiotiek als algemene tekenleer in.

88.112

[[Aantekening 87.48](#)] omvat een "schets [van] waaraan ik als vervolg van de – eerste – proef denk [...] met argumenten [...] dus vermeld in **Stelselmatig autorisatiebeheer, verzamelde proefteksten**." De crux is dat een zgn personage – bevoegdheid tot gebruik van – voorzieningen niet, zeg maar, direct toegekend krijgt, maar via de situationele hoedanigheden die haar/hem toegekend zijn, dus indirect. Afgezien van per saldo besparing op beheer strookt die opzet met bureaucratie opgevat in positieve zin, wat daarom stellig de strekking is van artikel 1 van de Nederlandse Grondwet.

88.113

Overigens heb ik de "schets [van] waaraan ik als vervolg van de – eerste – proef denk" uitgebreid. In **Stelselmatig autorisatiebeheer, verzamelde proefteksten** staat al aangegeven dat autorisatie louter op basis van voorziening – veel – te grof kan zijn. Daarom dringt [voor informatiebeveiliging jouw collega] terecht aan op – wat ik hier kortweg maar even noem – variabele autorisatiesturing.

Zeg dat een bepaalde voorziening geschikt is voor een bepaalde informatieverzameling. Klopt, dat kan ook een aggregaat zijn van op een zgn informatierotonde aangesloten verzamelingen. Denk als zo'n verzameling bijvoorbeeld aan het personeelsbestand. En voor zo'n voorziening aan de mogelijkheid tot raadpleging. Dan kan, herstel, moet volgens AVG elke medewerker bevoegdheid verkrijgen om die voorziening te gebruiken, maar nota bene slechts voor raadpleging van haar/zijn 'eigen' persoonsinformatie. Wat de noodzakelijke beperking van beschikbare informatie verzorgt, heb ik in één van die proefteksten, zie [[aantekening 86.74](#)] en daar figuur 40, vooralsnog ruwweg aangegeven als

selectiefilter.

Het kan ook wel zonder zo'n filter. Maar dan moet voor elke deelverzameling een voorziening vastgesteld zijn. Het voorzieningsbegrip omvat aldus de telkens toegestane selectie. Dat zou ik dus niet doen. Het lijkt mij omslachtiger en, belangrijker nog, onbegrijpelijker.

De vraag is dan, als filtering geboden is, welke criteria gelden. Het lijkt mij evident dat de – waarde van de – situationele hoedanigheid telt. Zoals met een PIA bepaald kan een medewerker van de personeelsafdeling – ook – informatie over – sommige – andere medewerkers inzien. Maar het zal aanvullend dus vaak om de persoon van het personage gaan, ofwel welke persoon handelt in die situationele hoedanigheid? En wat levert dan de beste waarborg (lees ook: de minst slechte waarborg) dat dergelijke waarden van selectiecriteria daadwerkelijk de persoon in kwestie betreffen? Daarvoor moeten ze bij voorkeur ontleend zijn aan – het proces van – authenticatie van de persoonsidentificatie.

Maar zijn er nog weer andere selectiecriteria? Die moeten dan volgen uit betrekkingen. Moet, zoals jij als voorbeeld suggereert, van een rechter-plaatsvervanger die tevens werkt als advocaat de autorisatie voor inzage in zaken anders/beperkt zijn dan wat een 'reguliere' rechter allemaal (niet) kan raadplegen? Het inmiddels uitgebreider ontwerp voor een vervolgproef mikt daarom eveneens op verkenning van zulke dóórwerking van – wat op z'n Engels heet – identity management via autorisatiebeheer naar selectief voorzieningsgebruik (en vervolgens nog dóór naar – wat op z'n Engels heet – audit trail).

88.114

Lukt het om enig commentaar te geven op de conceptversie die ik jullie stuurde van documentatie over KnitblTs? Of plaats ik jullie onverhoopt voor raadsels? :-) Laat het vooral in dat geval ajb ook even weten, want dan moet het kennelijk anders.

88.115

Ben ik soms sociaal gehandicapt? Mijn idee van samenwerking is dat deelnemers actief aandeelnemers zijn. Maar is dat een grove misvatting? Ja, ik begrijp dat voor iemand het aandeel uit het resultaat aantrekkelijk genoeg moet zijn om voorafgaand een aandeel te steken in realisering van dat resultaat. Ja, ik begrijp dat ik als initiatiefnemer van – eventuele – samenwerking belast ben met de taak om een belangwekkende voorstelling van dat resultaat te bieden. Ik meen er een open voorstelling van te geven in de zin dat andere deelnemers in samenwerking wijzigingen kunnen ... voorstellen, enzovoort. Sterker nog, om samenwerking te laten slagen 'moeten' ze invloed nemen. Slaag ik er niet in om mijn voorstelling-als-uitnodiging geloofwaardig te krijgen? Of maakt de door mij beoogde andere (aan)deelnemer dergelijke overwegingen niet eens? Mag ik de investeringen exclusief voor mijn (aan)deel blijven nemen, terwijl die ander pas iets 'doet' wanneer er een aandeel uit het resultaat valt te halen? Nee, daar doe ik dan niet aan mee. Nogmaals, heb ik ergens een blinde vlek?

Iemand kan mijn voorstelling overigens ook onzin vinden. Zeg dat dan.

88.116

Met haar bundel **Van inhoud naar houding** (Kok Agora, 1995) belooft, althans volgens de ondertitel, Ilse N. Bulhof (1932-2018) **Een nieuwe visie op filosoferen in een pluralistische cultuur** als ondertitel. In het opstel **Het postmodernisme als uitdaging** (pp. 18-49) kan ik 'm echter nog niet ontdekken. Zoals ik haar begrijp,

ervaart ze het zgn modernisme als uitdaging. Waarvoor? Mijn indruk is dat zij haar kritiek ontleent aan het verschil van modernisme met wat zij propageert als christelijke ... houding. In opbouwende zin associeert zij postmodernisme dan met haar, zeg maar, christelijke visie. Dus,

[i]k pleit ervoor dat [...] postmodernen en christenen elkaar als bondgenoten gaan ontdekken in een gezamenlijke poging stand te houden tegen al wat de menselijkheid bedreigt[. p. 48 Z]o zouden er wellicht ook postmoderne christenen kunnen komen.[p. 49]

Het behoud van het christendom, dáár gaat het ook haar kennelijk om. Dat mag ze een visie noemen, maar nieuw?

November 2022 – januari 2023, www-editie 2023 © Pieter Wisse